

L'ocupabilitat en el sector turístic versus la formació turística:

El cas de l'Estat Espanyol i Catalunya

Lluís Codinas Poch

llcodinas@uoc.edu

30 de juny 2016

Tutor/a: Dra. Julie Wilson

Treball Final de Màster

Curs 2016/16, semestre 2

Índex

Abstract / Resum	7
Introducció	9
1. Antecedents històrics	13
1.1. Informes activitat turística	13
1.2. Informes d'ocupabilitat	15
1.3. Treballs acadèmics.....	16
2. Marc Temporal i geogràfic	20
2.1. L'oferta reglada turística a Catalunya	24
3. Metodologia	27
3.1. Metodologia quantitativa	28
3.2. Metodologia qualitativa	30
3.3. Accés a les dades.....	31
4. Descripció i anàlisi de resultats	33
4.1. L'ocupabilitat en el Compte Satèl·lit del Turisme (CSTE, 2008)	34
4.2. L'ocupabilitat turística segons CNAE 09	36
4.3. L'ocupabilitat per subsectors turístics	42
4.4. L'ocupabilitat per Comunitat Autònomes (CCAA).....	44
4.5. L'ocupabilitat per edats en el sector turístic	48
4.6. L'ocupabilitat per situació professional i tipologia de jornada	52
4.7. L'ocupabilitat per tipologia de contractació dels assalariats	57
4.8. L'ocupabilitat segons estudis	60
4.9. Resum de dades.....	68

4.10. Anàlisi dels programes de Cicles Formatius de Grau Superior i dels Graus de Turisme de les universitats catalanes i els seus centres adscrits	70
4.11. Anàlisi de les entrevistes.....	73
Conclusions	75
Referències bibliogràfiques	78
Annexos	89

L'ocupabilitat en el sector turístic versus la formació turística: el cas de l'Estat Espanyol i Catalunya

Lluís Codinas (lcodinas@uoc.edu)

RESUM

Aquest treball presenta una anàlisi empírica de l'ocupabilitat en el sector turístic en el territori espanyol. Els diferents subsectors del turisme generen una infinitat d'ocupacions amb un nivell formatiu que condiciona la qualitat del lloc de treball. Els requisits formatius dels llocs de treball són els que condiciona la qualitat de l'ocupabilitat en el propi sector.

Actualment, l'oferta formativa reglada en turisme es basa en la formació professional, el grau en turisme i l'oferta de màsters i addicionalment els programes de doctorat.

L'anàlisi empírica s'ha basat en el període de l'any 2011 fins al 2015 a través de l'enquesta de l'Enquesta de la Població Activa (EPA) i les dades treballats per l'Instituto de Estudios Turísticos (Turespaña). Considerant les recomanacions de la Comissió d'Estadística de les Nacions Unides en relació a les activitats econòmiques que l'EPA considera en la delimitació de l'àmbit del Turisme, considerant els codis de la Classificació Nacional d'Activitats Econòmiques (CNAE) 2009 que agrupa aquest àmbit del Turisme .

Aquest treball estudia la importància de l'ocupabilitat del sector amb relació al nivell d'estudis dels ocupats i així mateix, analitza la qualitat de l'ocupabilitat dels diferents subsectors i també l'oferta formativa reglada turística per visualitzar si hi ha un solapament entre aquesta oferta

Paraules clau :

Turisme, formació turística, capital humà, qualitat de llocs de treball i ocupabilitat turística.

ABSTRACT

This study presents an empirical analysis of employability within the tourism sector all over Spain. The diverse tourism areas generate a large amount of employment with education requirements that condition the quality of the job. Those education requirements of jobs determine the employability quality in the field.

Currently, official courses in Tourism comprise Professional Education, the Bachelor Degree in Tourism, and Master's Courses plus PhD programmes.

The empirical analysis comprises the period from 2011 to 2015 and is based on the survey data of Encuesta de la Población Activa (EPA) (Survey on Working Population) and the data provided by Instituto de Estudios Turísticos (Turespaña) (Institute of Tourism Studies). It also takes into consideration the recommendations made by Comisión de Estadística de las Naciones Unidas (Statistics Committee of United Nations) as it refers to the economic activities that EPA takes into account in determining the Tourism field. Another source used in the analysis is the codes of the Clasificación Nacional de Actividades Económicas (CNAE) 2009 (National Classification of Economic Activities) within the Tourism field.

The present work analyses the importance of employability in that sector regarding the education level of employees and, that way, discusses employability quality within the different subsectors and the official teaching offer in Tourism in order to find out possible overlapping between them.

Key words: Tourism, teaching offer in Tourism, human capital, job quality, tourism employability

INTRODUCCIÓ

Des del curs 1994-1995 estic implicat amb la formació turística, quan vaig començar com a professor del títol TEAT i posteriorment, curs 1996-1997, professor del títol de Diplomatura en Turisme així com també professor de cicles formatius de grau superior de la família d'Hoteleria i Turisme. Actualment estic com a professor de Grau de Turisme a l'Escola Superior de Ciències Socials i de l'Empresa del TecnoCampus Mataró-Maresme, centre adscrit a la Universitat Pompeu Fabra.

Aquesta trajectòria docent, l'he compaginat amb diferents càrrecs de gestió docent.

D' aquests destaco el de coordinador d'estudis de la Diplomatura en Turisme i alhora responsable del programa Universitat-Empresa des del curs 2000-2001 fins el curs 2008-2009.

Al llarg d'aquests anys m'ha copsat com el sector turístic percep la formació universitària en Turisme. Com també la universitat pública ha tractat la disciplina de turisme generant la majoria d'oferta formativa als centres adscrits, que casualment la majoria eren centres que antigament impartien el TET/TEAT.

També vull esmentar que vaig formar part del grup de treball d' ANECA per a l'elaboració de la proposta del títol del Grau en Turisme (2004)¹ i la seva implementació així com a acadèmic en el desenvolupament del Pla Estratègic del Turisme a Catalunya (2005-2010)².

Sempre he tingut les meves contradiccions amb la matèria turística, ben segur que ha estat degut com l'ha plantejat el sector turístic i com la pròpia universitat l'ha adaptat com una disciplina exclusiva.

Cal dir que en la meva trajectòria fora de la docència, he estat treballant en el sector turístic des d'un punt de vista d'emprenedor, a l'any 1982 vaig formar part de la creació un projecte empresarial dedicat a l'elaboració del producte de l'esquí amb una marca que s'anomena Marmota First. Més endavant, a l'any 1989 vaig participar en la creació d'un altre model de negoci del sector de la intermediació turística fins l'any 1994, anomenat Iermak Viatges.

¹ ANECA. Libro Blanco del Grado en Turismo. (2004). Informe de la Comisión de Evaluación del diseño del Título de Grado de Turismo. Madrid

² Impulsat per la Sra. Isabel Galobardes, exdirectora general de la Direcció General de Turisme de Generalitat.

Posteriorment, de l'octubre del 2012 fins el setembre 2014 vaig fer una excedència a la universitat per dedicar-me a un projecte innovador tecnològic turístic. Vaig formar part d'un projecte "startup", una plataforma web 2.0 dedicada a la gestió de les necessitats del sector MICE (Meetings, Incentives, Congress & Events), fins el setembre del 2014, anomenat nou-u³.

Malgrat que des del curs 1994-1995 estic implicat amb la docència del Turisme i dels Recursos Humans, mai m'he deslligat del sector turístic sigui amb el programa Universitat-Empresa o sigui com assessor d'empreses turístiques.

En els darrers anys, han aparegut diferents veus crítiques amb l'ocupabilitat del sector turístic. Sigui a través de mitjans de comunicació o sigui per persones acadèmiques influents. La veritat és que no s'aporten dades empíriques, qüestió que ha provocat que m'inclini cap aquesta temàtica de recerca juntament amb la meva trajectòria professional i docent. Sempre ha estat envoltada per la passió pels recursos humans i el turisme. Per aquest motiu i per literatura escrita en diversos mitjans de comunicació on és qüestionava la qualitat d'ocupació laboral i la seva formació acadèmica han estat factors claus per dur a terme el present treball.

Justificació

Com s'ha esmentat anteriorment, la meva vinculació amb el món professional i acadèmic m'ha a portat a decidir-me per aquesta línia de treball així com l' impacte que té el Turisme com a desenvolupador de l'economia mundial, nacional i local. Tant a nivell dels impactes econòmics, socioculturals, mediambientals així com els models de governança turística existents.

L'Administració pública, l'empresa i la universitat són el trinomi bàsic per gestionar el turisme amb un enfocament de futur. El turisme, instrument imprescindible per al reequilibri territorial, és un motor de dinamització econòmica. Per aquesta raó , el món empresarial ha de jugar un rol en la configuració d'un model turístic responsable, amb un desenvolupament empresarial ordenat, desenvolupant negocis turístics rendibles dins del marc legal establert, adoptant criteris de qualitat i sostenibilitat, d'altre banda

³ <http://www.nou-u.com/>

la Universitat ha de generar coneixement, ocupabilitat i emprenedoria. Ha de formar professionals gestors (públics i privats) i crear coneixement, amb el necessari rigor científic però amb rellevància pràctica. Les formacions en Turisme s'han de posar al dia i han de tenir valor per desenvolupar transferència de coneixement i poder-la aplicar al sector públic i privat. Així mateix, han de donar sortida professional segons el perfil curricular de cada opció formativa, tant sigui de cicles formatius com universitària.

La importància del turisme no és déu a un fet esporàdic. Tal com s'esmenta posteriorment, l'activitat turística té un impacte econòmic, ambiental i sociocultural que no es poden menystenir. A la vegada, té una incidència directa i indirecta amb l'ocupabilitat.

Aquesta ocupabilitat està condicionada per la formació reglada com els cicles formatius de grau superior de la família d'Hoteleria i Turisme, pel Grau en Turisme i l'oferta de postgraus i màsters de turisme. Així mateix, hi ha l'oferta dels programes de formació de treball, subvencionats per les entitats públiques.

Malgrat aquesta oferta formativa i que en un principi dona lloc a l'ocupabilitat en el sector turístic, també cal dir que al ser un sector molt dinàmic i actiu i que actua per necessitats del mercat i de l'entorn requereix mà d'obra amb independència de la seva formació acadèmica. Això provoca el "fenomen d'intrusisme laboral", cosa que provoca moltes situacions contradictòries i ambigües si per ser un/a professional del turisme es requereix una formació acadèmica específica.

Justament, la temàtica de l'ocupabilitat en el sector turístic i l'oferta formativa turística són els eixos que pretenc treballar en el marc del TFM.

Malgrat aquesta situació contradictòria i d'ambigüitat, la formació acadèmica en Turisme fou un reclam de l'empresariat turístic de la dècada dels anys 50.

Aquestes necessitats d'ocupabilitat del sector turístic, provoca que s'hagi de fer una recerca empírica per poder anul·lar els tòpics i judicis de valor que avui hi són presents en la nostra societat i un cert menysteniment per part de l'acadèmia al no considerar el Turisme com una disciplina-ciència.

Objectiu i Hipòtesis

L'objectiu principal del treball és analitzar l'ocupabilitat del sector turístic i si la formació turística té una incidència amb ella.

Per dur a terme aquesta investigació, es parteix de diversos objectius o subjectius:

- L'evolució de la formació turística universitària i els plans d'estudi:
S'analitzarà des de que els estudis en turisme formen part dels estudis universitaris així com l'evolució fins els nostres dies, això inclou també l'evolució dels plans d'estudi.
- Els estudis de la família d'hoteleria i turisme de cicle formatiu de grau superior.
Esbrinar els diferents estudis des dels plans d'estudi, competències i sortides professionals.
- Comparar els estudis universitaris de turisme amb els de la família d'hoteleria i turisme dels cicles formatius de grau superior.
Es farà una comparativa per conèixer si existeix una superposició entre ambdós estudis.
- L'ocupabilitat dels titulats universitaris en turisme.
Identificar la població ocupada del sector i segmentar-la per nivells educatius.

Hipòtesi de treball:

La hipòtesi principal del treball és:

- La formació turística té una incidència amb la qualitat de l'ocupabilitat del sector turístic.

Aquesta serà la hipòtesi general i serà la guia de la investigació. Amb aquesta hipòtesi es vol esbrinar si realment la formació turística universitària dóna sortida a llocs de treball segons el perfil curricular universitari o el perfil curricular del cicle formatiu de grau superior o persones no qualificades.

D'aquesta hipòtesi general es podrà extreure diferents subhipòtesis:

- L'ocupabilitat en el sector empresarial turístic predomina els llocs de poca qualificació versus als llocs qualificats.
- La formació universitària del turisme dona la mateixa sortida professional que els cicles formatius de grau superior.
- La titulació universitària de turisme condiona les categories professionals que ostenten els/les professionals del turisme.

1 ANTACEDENTS HISTÒRICS

Dintre d'aquest apartat el divideixo entre informes de l'impacte de l'activitat turística, informes de l'ocupabilitat i treballs d'investigació acadèmica.

1.1 Informes activitat turística

Destaca l'informe de l'Organització Mundial del Turisme (2015), on destaca l'impacte de l'activitat turística a nivell mundial. El turisme, és una activitat crítica en el mapa mundial. Així ho reafirma l'informe de l'Organització Mundial del Turisme (2015)⁴ que s'ha convertit en **una activitat que determina el desenvolupament, la prosperitat i el benestar**. I com a tal, genera:

- Un nombre creixent de destinacions de tot el món s'han obert al turisme i han invertit en ell, fent del mateix un sector clau per al progrés socioeconòmic, a través de la creació de llocs de treball (1 de cada 10 llocs de treball) i d'empreses, la generació d'ingressos d'exportació i l'execució d'infraestructures.
- Durant les sis últimes dècades, el turisme ha experimentat una contínua expansió i diversificació, convertint-se en un dels sectors econòmics de major envergadura i creixement del món (9% del PIB mundial). A les destinacions favorites tradicionals d'Europa i Amèrica del Nord s'han anat sumant molts altres.
- Malgrat les fortes commocions que ocasionalment es produeixen, el turisme ha experimentat un creixement pràcticament ininterromput. Les arribades de turistes internacionals a escala mundial han passat de 25 milions a l'any 1950 a 278 milions el 1980, 527 milions el 1995 i 1.133 milions el 2014. De forma anàloga, els ingressos per

⁴ OMT. Panorama del turismo internacional. Edición 2015
Màster Universitari en Turisme Sostenible i TIC
(EEiE)

turisme internacional obtinguts per les destinacions de tot el món han passat de 2.000 milions de dòlars dels EUA el 1950 a 104.000 milions el 1995 i 1.425.000 milions el 2014.

Durant dècades, el turisme ha experimentat un continu creixement i una profunda diversificació, fins a esdevenir un dels sectors econòmics que creixen amb més rapidesa al món. El turisme mundial guarda una estreta relació amb el desenvolupament i s'inscriuen en ell un nombre creixent de noves destinacions. Aquesta dinàmica ha convertit el turisme en un motor clau del progrés socioeconòmic.

Avui en dia, el volum de negoci del turisme iguala o fins i tot supera al de les exportacions de petroli, productes alimentaris o automòbils. El turisme s'ha convertit en un dels principals actors del comerç internacional, i representa al mateix temps una de les principals fonts d'ingressos de nombrosos països en desenvolupament. Aquest creixement va de la mà de l'augment de la diversificació i de la competència entre les destinacions.

L'expansió general del turisme als països industrialitzats i desenvolupats ha estat beneficiosa, en termes econòmics i d'ocupació, per a molts sectors relacionats, des de la construcció fins a l'agricultura o les telecomunicacions.

La contribució del turisme al benestar econòmic depèn de la qualitat i de les rendes que el turisme ofereixi.

Degut que el present treball és realitza en l'àmbit espanyol i català, cal fer esment del darrer informe⁵ de la conjuntura turística d'Espanya així com també cal considerar l'informe Balanç turístic anual (Observatori d'Empresa i Ocupació, 2015)⁶.

Aquests informes aporten dades prou significatives de com l'activitat turística aporta valor econòmic i generació de llocs de treball.

⁵ Boletín trimestral de coyuntura turística (Coyuntur), 2015. Instituto de Turismo de España.

⁶ Publicat el 19 d'abril del 2016.

1.2 Informes d'ocupabilitat

Turespaña, a través de l' Instituto de Turismo de España, ha publicat les enquestes de "Empleo Turístico 2015"⁷. Segons aquestes, hi ha un total de 2.717.023 d' ocupats en l'activitat turística sobre un total de 22.922.036 ocupats del total d'activitats a nivell nacional. Cosa que els ocupats de l'activitat turística representa un 11,85% respecte del total d' ocupats a nivell nacional.

A més hi ha un conjunt de documents trobats no acadèmics. D'aquests, destaquen els següents pel seu grau d'influència mediàtica a la societat i al sector turístic.

El seminari electrònic Hosteltur on darrerament ha publicat "El empleo turístico, talón de Aquiles de España (2015)", en aquest informe s'exposa de forma crítica com "El 51% de los titulados en Turismo realiza trabajos por debajo de su cualificación real". Així mateix, el mitja de comunicació de premsa electrònica El País apareix una notícia on destaca que la formació universitària en Turisme, és una carrera amb pitjor sortida a l'igual que Enginyeria Tècnica Forestal (Pilar Álvarez, 26 de novembre 2014)⁸. En aquest mateix rotatiu digital i la mateixa autora el 7 de juliol del 2014⁹ publica una notícia amb el títol "70.000 titulados ocupan trabajos que no precisan ninguna formación". Dues visions molt crítiques del periodisme i alhora la formació turística

Així mateix, també hi ha literatura crítica amb el model turístic català per part del Dr. Miquel Puig¹⁰, on entre altres coses matisa que s'ha de generar llocs de treball de talent i no llocs de treball en el sector turístic on no es requereixi formació [Catalunya no ha de crear molts llocs de treball, ha de crear bons llocs de treball; és a dir, per a la gent que hem format. Hem de canviar el xip. Sense voler menystenir ningú, però hem d'evitar ser una societat de paletes i cambres]¹¹.

⁷ Les dades són de Turespaña a través de l'Enquesta de Població Activa (EPA) de l' Institut Nacional d'Estadística, any 2015.

⁸ El 51% de los titulados en Turismo realiza trabajos por debajo de su cualificación real. El País, 26 de noviembre 2014 http://cat.elpais.com/cat/2014/11/24/espana/1416860826_272035.html

⁹ 70.000 titulados ocupan trabajos que no precisan ninguna formación".

http://sociedad.elpais.com/sociedad/2014/07/07/actualidad/1404750101_010838.html

¹⁰ Miquel Puig (Tarragona, 1954) és doctor en economia per la Universitat de Barcelona. Al llarg de la seva carrera, s'ha dedicat a la docència i ha ocupat càrrecs en l'àmbit públic i el privat. Cal destacar que en la dècada dels noranta va ser director general d'Indústria de la Generalitat i comissionat per a la Societat de la Informació. També ha dirigit la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals. En l'àmbit privat, ha estat director general del negoci aeroportuari d'Abertis. En l'actualitat, ocupa la direcció del CSUC, el Consorci de Serveis Universitaris de Catalunya.

¹¹ <http://www.elpuntavui.cat/article/4-economia/-/676475-laposta-pel-turisme-es-el-que-ens-ha-portat-al-forat-en-que-estem.html>

1.3 Treballs acadèmics

Pel que fa a la recerca acadèmica, exposo diferents línees de treballs.

Primer de tot, cal considerar que un ocupat en el sector turístic és equivalent a capital humà. Aquest terme s'identifica amb l'educació formal, encara que també s'introdueixen en ocasions aspectes relacionats amb l'educació no reglada, l'experiència laboral i fins i tot amb les condicions de salut dels individus. El terme capital humà designa la quantitat de coneixements útils i valuosos acumulats pels individus en el procés d'educació i formació. Inclou la capacitat i el talent innats, així com l'educació i les qualificacions adquirides, i sol estar fortament condicionat per l'entorn familiar.

Així, en aquest concepte podem diferenciar el capital humà innat i el capital humà adquirit, el primer estaria format per les aptituds físiques i intel·lectuals dels individus i el segon per l'educació formal i informal.

Laroche et al. (1999) plantegen que l'educació informal s'adquireix a través de varietat d'aspectes com són contactes personals, organitzacions socials, experiència laboral (aprendre fent) i el propi auto aprenentatge.

Així mateix, De La Fuente et al. (2004) distingeixen tres components del capital humà: competències generals, relacionades amb l'alfabetització lingüística i quantitatiu i, més generalment, amb l'habilitat per processar informació i utilitzar-la en la resolució de problemes i en l'aprenentatge. Competències específiques que són aquelles relacionades amb l'operació de tecnologies o processos productius determinats. I el coneixement tècnic i científic que implica el domini de diferents cossos de coneixement organitzat i de tècniques analítiques rellevants per a la producció o per a l'avanç del coneixement tecnològic.

Es podria definir el capital humà turístic com la quantitat de coneixements tècnics i qualificacions que posseeixen els treballadors del sector, procedent de les inversions en educació formal i en formació en el treball.

Diversos són els arguments que sostenen la rellevància del factor humà en el sector turístic, entre d'altres: Camisón (1996) afirma que en una empresa de serveis com és

l'empresa turística, el principal recurs productiu són les persones que el produeixen. Per tant, l'avantatge competitiu està relacionada positivament sobretot amb les capacitats dels recursos humans. Uriel i Monfort (2001) sostenen que qualsevol empresa moderna ha interioritzat la importància que arriben a representar els recursos humans en el ple desenvolupament de l'activitat empresarial. Aquesta realitat es fa singularment palesa entre les empreses turístiques, on el protagonisme dels recursos humans és fonamental en l'acoblament del servei turístic.

En efecte, el factor humà és un factor de gran importància per a les empreses del sector serveis, ja que a diferència del sector manufacturer, els serveis estan indissolublement vinculats als treballadors que el presten i per tant, es constitueixen com una baula indispensable en la cadena de valor i en la percepció per part del client del nivell de qualitat obtingut amb relació a les seves expectatives.

El paper clau de l'educació i formació turística a les estratègies de competitivitat del sector és una idea majoritàriament acceptada per part dels diferents agents relacionats amb el sector de turisme (institucions privades, empresaris, treballadors, sector públic, universitats, centres de formació professional, entre d'altres). Així, és un fet constatable que el factor capital humà en turisme està indissolublement unit a la qualitat del producte turístic, de tal manera que la competitivitat o no de les empreses i/o destinacions turístiques està estretament vinculada a professionalitat d'uns treballadors capaços de transmetre als seus clients una imatge positiva i una prestació de serveis que possibiliti el compliment d'expectatives i la repetició o recomanació del destí.

Becker (1964), a través de la seva teoria de capital humà exposa que la inversió en educació incrementa la productivitat i per tant, els nivells retribuïts dels que dediquen més anys als seus estudis ha estat avalada per nombrosos estudis empírics. Així, una de les principals derivacions de la teoria de capital humà és l'existència de diferències d'ingressos amb relació a l'assoliment educatiu.

Un dels enfocaments més estesos, a l'hora d'estudiar aquests rendiments, és la forma funcional proposada per Mincer (1974) que mostra la relació existent entre el logaritme dels salaris i característiques de capital humà dels individus, fonamentalment , l'educació i l'experiència.

A través d'aquests postulats, Lillo (2009) desenvolupa un treball d'investigació per analitzar els rendiments de l'educació en el sector turístic espanyol. Aplica el model de funció d'ingressos proposat per Mincer (1974). La seva investigació conclou que el rendiment de l'educació en el sector turístic és menor que en altres sectors de serveis.

És indubtable que l'educació o formació juga un paper important en l'adequació dels treballadors al sistema productiu turístic. Ara bé, el sistema educatiu ha de respondre a la demanda del mercat laboral de la manera més eficaç perquè la inversió en capital humà sigui considerada com a indicador de productivitat i valorada per les empreses.

Lillo y Casado (2011), profunditzen més i agafen tres eixos de treball: rendiment educatiu, desajust i satisfacció laboral. A través del seu treball conclouen que el sector turístic destaca per la baixa qualificació mitjana dels seus ocupadors. Però alhora, hi ha una sobre educació en el sector turístic que és superior a la resta d'activitats econòmiques. I també a la inversa, els ocupats turístics tenen un nivell educatiu o formatiu per sota que la resta d'activitat econòmiques.

També destaquen, malgrat que no sigui crític, que els nivells generals de satisfacció dels ocupats són també inferiors.

Així mateix, el desajust educatiu en el mercat de treball es produeix quan el nivell d'estudis que posseeixen els individus, no és el requerit pel lloc de treball que ocupen. Això pot ser perquè els individus tinguin un nivell educatiu inferior, estaríem parlant de infra educació o, per contra, ocupin llocs de treball que exigeixen menor nivell educatiu del que realment posseeixen, en aquest cas ens trobem amb situacions de sobre educació en el mercat laboral.

Marchante et al. (2003) realitzen un estudi per analitzar l' impacte del desajust educatiu en el rendiment de l'educació i els salaris de treballadors turístics. Així mateix, Marchante et al. (2005) es realitza un estudi similar obtenint com a resultat l'existència d'una certa prima salarial per als sobre educadors turístics, així com també per a determinats tipus de formació com són els idiomes o coneixements tecnològics. En aquest sentit, és molt rellevant detectar els desajustos educatius en el sector i fins i tot

la possible existència de sobre educació entre un percentatge significatiu dels seus treballadors.

Així mateix, la consideració d'aspectes laborals propis del sector de turisme és imprescindible per a la comprensió de determinats factors que incideixen en el seu capital humà, sense els quals és impossible prendre decisions encertades en les estratègies a desenvolupar i la realització d'actuacions concretes en matèria de formació turística. Així per exemple, aspectes relacionats amb la composició i característiques de la població activa en turisme, tant d'aquells ja ocupats en el sector com dels aturats que busquen feina en el mateix. El nivell mitjà d'estudis d'aquests treballadors, així com tenir dades relatives a coneixements específics com idiomes, noves tecnologies o de si han realitzat o estan realitzant accions formatives relatives a especialització turística serien molt rellevants per a interrelacionar les necessitats de capital humà que es demanen en el sector i l'oferta del mateix.

Anteriorment s'ha parlat de la competitivitat del capital humà i el seu significat, però cal fer èmfasi que tal com demostren els diferents informes de l' OMT (2015), el turisme segueix sent una de les activitats professionals amb més futur. No obstant això, malgrat la seva importància o potser a causa d'això, el sector es troba en total evolució patint els efectes de la globalització i de la innovació dels productes turístics. Tots aquests canvis estan tenint el seu impacte en els recursos humans del sector i en les competències professionals requerides, sent les competències en Tecnologies de la Informació i la Comunicació (TIC) i les competències lingüístiques aquelles que semblen ser més demandades pels ocupadors. En aquesta línia van les aportacions de Garrigós i Narangajavana (2006), els quals afirmen que el desenvolupament de les tecnologies de la informació i l' impacte d'Internet en el sector turístic han estat especialment crucials i virulents alhora postulen que la influència de l'entorn dinàmic global i els ràpids avenços en les tecnologies de la informació durant la passada dècada han incrementat el reconeixement que el coneixement és l'únic recurs que pot facilitar un avantatge sostenible a les empreses.

Seguint a Van-der Hofstan i Gómez (2006), si tenim en compte els aspectes que més valoren les empreses en les seves ofertes d'ocupació, podem assenyalar com a

característiques que hem de potenciar des de les institucions universitàries dels propis estudis universitaris, els idiomes, l'experiència professional, informàtica i Internet, els estudis de màster, la facilitat per a l'adaptació i altres qualitats específiques (imatge, capacitat de comunicació, lideratge, disponibilitat, resolució de problemes, ...).

2 MARC TEMPORAL I GEOGRÀFIC

La present investigació s' emmarca dintre de l'àmbit espanyol i català i dintre d'aquesta, a partir de l'any 2011.

La raó d'emmarcar-la en l'àmbit espanyol i català es deu a què l' impacte de l'activitat turística a l'economia catalana i espanyola és molt alta, a nivell internacional i com a sector específic. [La contribució total dels viatges i del turisme al PIB espanyol (inclosos els efectes més amplis de la inversió, la cadena de subministrament i impactes ingressos induïts) va ser l'any 2015 del 16,0% del PIB. La contribució total de Viatges i Turisme inclou els impactes més amplis (és a dir, els impactes indirectes i induïts) en l'economia. La contribució induïda mesura el PIB i l'ocupació recolzat per la despesa dels que estan empleats directament o indirectament pel sector de viatges i turisme.

La contribució total a l'ocupació de llocs de treball en el 2015, va ser del 16,2% de l'ocupació total nacional]¹².

La raó d'agafar la franja temporal és perquè els estudis universitaris de Diplomatura en Turisme (180 crèdits, 3 anys) es converteixen amb Grau Universitari (240 crèdits, 4 anys). Acte seguit faig un petit resum del què comporta aquest canvi.

Per fer esment de la formació acadèmica, primer de tot em baso amb la formació universitària i concretament a través del Llibre Blanc del Grau en Turisme (ANECA, 2007) i l'informe Evaluación para determinar la correspondencia de los títulos oficiales de Arquitectura, ingeniería, Licenciatura, Arquitectura Técnica, ingeniería y Diplomatura a los niveles del marco español de cualificaciones para la educación superior (ANECA, 2015).

¹² Dades extretes de l'informe del World Travel & Tourism Council (WTTC). Travel & Tourism. Economic Impact 2016 Spain.

<http://www.wttc.org/-/media/files/reports/economic%20impact%20research/countries%202016/spain2016.pdf>

Els estudis de turisme a Espanya van néixer com a conseqüència de la iniciativa privada, fent menció als inicis del turisme, al 1957 es crea a Madrid la primera Escola de Turisme sota la iniciativa del Centre Espanyol de Noves Professions. El pla d'estudis tenia una durada de tres anys acadèmics, i estava adaptat a les necessitats expressades per professionals del sector.

Per ingressar a l'Escola els alumnes havien d'haver acabat el Batxillerat. El creixent desenvolupament del turisme a Espanya durant els anys 60 del darrer segle, i el consegüent increment de llocs de treball en les empreses i establiments dedicats al sector, va determinar la necessitat d'organitzar i regular de manera oficial la formació del personal que hauria d'exercir les professions turístiques i ocupar llocs qualificats en les empreses i entitats que duïen a terme activitats relacionades amb el Turisme. Fruit de l'anterior va ser la creació de l'Escola Oficial de Turisme (EOT) per Decret 2427/1963 de 7 de setembre, aprovant-ne el seu reglament per Ordre de 30 de juliol de 1964. La seva seu va radicar a Madrid i va obrir les seves aules en el curs 1963-1964. Tant el decret de creació de la EOT com el seu reglament preveïen la creació i homologació de centres no oficials d'especialitat similar, que podrien impartir ensenyaments turístics prèvia homologació per part del aleshores el Ministeri d'Informació i Turisme. El Decret 2427/1963 intentava recollir la realitat del desenvolupament del turisme a l'Estat Espanyol, amb les implicacions que això suposava en el mercat de treball. Així mateix reconeixia a l'Escola Oficial de Turisme com "patró i estímulo" de les escoles privades, no oficials; i marcava com a obligatori el reconeixement legal pel Ministeri d'Informació i Turisme d'aquells centres d'ensenyament turística no oficial els alumnes aspiren a revalidar els seus estudis a l'Escola Oficial de Turisme per tal d'atorgar una major dignitat legal i prestigi als seus ensenyaments.

Així doncs, l'any 1963 donen començament els estudis oficials de turisme a Espanya. El títol que s'impartia tant en la EOT com a les escoles privades que van ser sent autoritzades, era el de Tècnic en Empreses Turístiques (TET), que comença a marcar les directrius formatives d'un sector que creixia a passos de gegant. Es tractava d'un títol professional que no tenia reconeixement per part del Ministeri d'Educació i Ciència, però que capacitava als que s'anaven a dedicar professionalment a activitats relacionades amb el turisme. El pla d'ensenyament constava de tres cursos o anys acadèmics: els dos primers de caràcter comú i el tercer d'estudis especials; finalitzava amb una prova de revàlida. Aquest pla d'estudis estaria en vigor fins a 1980. En

resposta a les peticions del sector, per Decret 865/1980 de 14 d'Abril es crea la carrera de Tècnic en Empreses i Activitats Turístiques (TEAT), el pla d'estudis es va aprovar per Ordre de 29 d'octubre de 1980. El pla tenia caràcter provisional i experimental, però es va mantenir en vigor durant setze anys. El seu objectiu era millorar el paper internacional del turisme a través de la millora en la qualificació del personal de serveis que ha de cuidar el turisme. Estava considerat com un títol terminal, expedit en el seu moment pel Ministeri de Comerç i Turisme i, en la disposició addicional tercera, s'especifica que el títol de Tècnic d'Empreses i Activitats Turístiques obtingut conforme al pla d'estudis oficial serà equivalent al títol de Diplomati Universitari. Per accedir al TEAT es requerien unes condicions estrictes i concretes i, fins i tot, en alguns casos, un examen d'ingrés. Com en el TET, per obtenir el títol havien d'aprovar tres cursos acadèmics i superar unes Proves d'Avaluació Final, que elaborava l'Escola Oficial de Turisme de Madrid (en aquests moments l'única existent). La càrrega docent mínima d'aquesta nova titulació es va fixar a l'equivalent actual de 54 crèdits per curs (enfront dels 72 del TET). Aquest canvi venia marcat especialment per la voluntat d'incloure un quart curs d'especialització, que mai va arribar a instaurar-se, que permetia aconseguir la mateixa càrrega final de 216 crèdits. Per tant, en el TEAT es redueixen 18 crèdits anuals en comparació del TET. Per això, moltes escoles oficials i altres centres adscrits van decidir ampliar l'oferta formativa. El desplegament de competències autonòmiques va permetre la creació d'altres escoles oficials de turisme en tot el territori. Coincidint amb aquesta descentralització, es produeix un "boom" de creació d'escoles adscrites a les escoles oficials. El 1980, en el moment de la implantació del pla TEAT, hi havia trenta set escoles adscrites a Espanya i al 1997, ja superaven les setanta.

Després l'aprovació de la Llei Orgànica 11/1983, de 25 d'agost, de reforma universitària, i com a conseqüència directa del reconeixement de l'autonomia de la Universitat, es va encomanar al Govern que, una proposta del Consell d'Universitats, aprovés els títols de caràcter oficial i validesa en tot el territori nacional, Així com les directrius generals dels plans d'estudi que hagin de cursar per obtenció i homologació. El Reial Decret 1497/1987, de 27 de novembre, modificat pel Reial Decret 1267/1994, de 10 de juny, estableix les directrius que són d'aplicació a tots els plans d'estudis conduents qualsevol títol universitari de caràcter oficial, s'incorpora al nostre sistema el còmput de l'haver acadèmic "per crèdit" i s'introdueix la fixació de la durada dels

estudis en un mínim de 300 crèdits per les Llicenciatures i 180 crèdits per a les Diplomatures

El Reial Decret 259/1996, de 16 de febrer, incorpora a la Universitat els estudis superiors de Turisme. Així, en l'article 1 especifica que els estudis superiors de turisme es desenvoluparan a les universitats, d'acord amb el que disposa la Llei Orgànica 11/1983, de reforma universitària, El present Reial Decret i altres normes que es refereix l'article sisè de la Llei Orgànica. I l'article 2.1, diu que els alumnes que superin els estudis universitaris a què es refereix l'article 1, obtindran el títol de Diplomat en Empreses i Activitats Turístiques (DEAT), que tindrà caràcter oficial i validesa en la geografia espanyola i habilitarà per al exercici professional d'acord amb la normativa vigent.

D'altra banda, el Consell d'Universitats va proposar l'establiment del títol universitari oficial de Diplomat en Turisme (DT), així com l'aprovació de les directrius generals pròpies dels plans d'estudi conduents a l'obtenció del mateix. El títol de Diplomat en Turisme que estableix el Reial Decret 604/1996, de 15 d'abril (BOE de 26 d'abril de 1996), substituï el de Diplomat en Empreses i Activitats Turístiques que es refereix l'article 2.1 del Reial Decret 259/1996. És en aquest moment, el curs 1996-1997 quan s'inicia la Diplomatura en Turisme com a estudis totalment reconeguts i integrats per la pròpia Acadèmia.

Malgrat tot, aquesta evolució dels estudis de Turisme no finalitzaran fins que es va regular el nou mapa formatiu universitari sota el marc de l'Espai Europeu d'Educació Superior (EEES).

En l'actualitat, els estudis universitaris oficials de Turisme es regeixen pel marc de l'Espai Europeu d'Educació Superior (EEES). L'EEES es basa en la Declaració de Bolonya (1999), que constitueix un desenvolupament dels principis fonamentals de la Magna Charta Universitatum (1988): autonomia Institucional, independència moral i científica, llibertat acadèmica de recerca i ensenyament, igualtat d'oportunitats, esperit crític, principis democràtics i rendició de comptes a la societat. La Declaració de Bolonya, subscrita al juny de 1999 pels ministres d'Educació de 30 estats europeus, va assentà les bases per a la construcció de l'Espai Europeu d'Educació Superior d'acord a uns principis d'uniformitat cap l'objectiu d'incrementar la competitivitat del Sistema Europeu d'Educació Superior basat en l'adopció d'un sistema de titulacions fàcilment comprensible i comparable per promocionar l' **obtenció de l'ocupabilitat**, la mobilitat i

la cooperació a l'assegurament de la qualitat de l'ensenyament. L'EEES estructura l'Ensenyament superior en tres nivells. El primer nivell, de Grau, té una durada de quatre anys (240 Crèdits ECTS¹³), i substitueix les antigues diplomatures i llicenciatures reconegudes en els estudis universitaris espanyols. El segon nivell, de màster¹⁴, té una durada de durada entre un any (60 crèdits) i dos anys (120 crèdits), constitueix una especialització en uns continguts formatius. L'accés als estudis de Doctorat, considerat com el tercer cicle i l' inici de la carrera investigadora, està condicionat en haver realitzat prèviament Estudis de Grau i de Màster.

2.1. L'oferta reglada turística a Catalunya

En l'àmbit català, el Grau de Turisme no està elaborat de forma estandarditzada sinó que segons el Real Decreto 43/2015, de 2 de febrer cada universitat pot elaborar el seu propi pla d'estudis sempre i quan es basi amb uns requisits determinats per ANECA.

D'aquesta forma, actualment existeixen tants graus com a centres universitaris l'imparteixen. Malgrat tot, en el present estudi, a nivell genèric se l'anomenarà Grau en Turisme.

L'oferta formativa turística universitària catalana està organitzada per universitats públiques i privades. Les universitats públiques i privades tenen escoles universitàries adscrites:

- Universitat de Girona: ensenyament propi i públic. Malgrat això, disposa de diferents centres adscrits:
 - a) CETA(Escola Universitària de Turisme Barcelona)
 - b) Escola Universitària d'Hoteleria i Turisme Sant Pol
 - c) Escola Universitària de Turisme Euroaula
 - d) Escola d'Estudis Superiors i Universitaris FORMATIC BARNA
 - e) Escola Universitària Mediterrani
- Universitat Rovira i Virgili: ensenyament propi i públic.

¹³ European Credit Transfer System

¹⁴ Real Decreto 43/2015, de 2 de febrero, por el que se modifica el Real Decreto 1393/2007, de 29 de octubre, por el que se establece la ordenación de las enseñanzas universitarias oficiales, y el Real Decreto 99/2011, de 28 de enero, por el que se regulan las enseñanzas oficiales de doctorado.

- Universitat Oberta de Catalunya: ensenyament propi i privat.
- Universitat de Barcelona: centre adscrit Escola Universitària CETT.
- Universitat Pompeu Fabra: centre adscrit Escola Superior de Ciències Socials i de l'Empresa.
- Universitat Ramon Llull: ensenyament propi i privat. Facultat de Turisme i Direcció Hotelera Sant Ignasi.
- Universitat de Lleida: ensenyament propi i públic. Facultat de Dret i Economia Actualment s'ha constituït un centre adscrit School of Tourism & Hospitality Ostelea.
- Universitat Autònoma de Barcelona: centre adscrit Escola Universitària de Turisme i Direcció Hotelera UAB.

A part de la formació universitària, existeix la formació dels Cicles Formatius de Grau Superior de la família d'Hoteleria i Turisme.

El principal objectiu dels cicles formatius de grau superior és assumir les responsabilitats de coordinació i de programació en una activitat concreta. Planificar el treball de les persones de l'equip i fer les corresponents verificacions i valoracions. Per a accedir a aquests estudis, s'ha d'haver superat el batxillerat o equivalent o disposar d'un títol de tècnic o tècnica i tenen 18 anys poden, superar una prova d'accés específica o superar el curs d'accés a cicles formatius de grau superior.

Segons la Generalitat de Catalunya els Graus Superior del Sector Hoteleria i Turisme i amb un àmbit professional econòmic i empresarial són:

Agències de viatges i gestió d'esdeveniments (Tècnic o tècnica superior en agències de viatges i gestió d'esdeveniments).

Aquests estudis post obligatoris capaciten per programar viatges combinats i esdeveniments, vendre serveis turístics mitjançant agències de viatges i altres distribuïdors i proposar accions de màrqueting.

La durada és de 2.000 hores (1.650 en un centre educatiu i 350 en un centre de treball) distribuïdes en dos cursos acadèmics.

Direcció de serveis en restauració (Tècnic o tècnica superior en direcció de serveis de).

Aquests estudis post obligatoris capaciten per dirigir i organitzar la producció i el servei d'aliments i begudes en restauració, determinant ofertes i recursos, controlant les activitats pròpies de l'aprovisionament, complint els objectius econòmics, seguint els protocols de qualitat establerts i actuant segons normes d'higiene, prevenció de riscos laborals i protecció ambiental.

Tenen una durada de 2.000 hores (1.650 lectives en un centre educatiu i 350 de pràctiques en un centre de treball), distribuïdes en dos cursos.

Gestió d'allotjaments turístics (Tècnic o tècnica superior en gestió d'allotjaments turístics).

Aquests estudis post obligatoris capaciten per coordinar els serveis propis dels establiments d'allotjament turístic, organitzar-hi esdeveniments mitjançant la gestió dels recursos humans i materials necessaris; controlar i supervisar el departament de recepció i assegurar l'atenció a la clientela amb els nivells de qualitat establerts.

La durada és de 2.000 hores (1.650 en un centre educatiu i 350 en un centre de treball) distribuïdes en dos cursos acadèmics.

Guia, informació i assistència turísticas (Tècnic o tècnica superior en guia, informació i assistència turística)s).

Aquests estudis post obligatoris capaciten per planificar i promocionar les destinacions turístiques com a guia sobre el terreny o hoste o hostessa en terminals, mitjans de transport i esdeveniments.

La durada és de 2.000 hores (1.650 en un centre educatiu i 350 en un centre de treball) distribuïdes en dos cursos acadèmics.

Guia, informació i assistències turístiques, perfil professional d'animació turística

(Tècnic o tècnica superior en guia, informació i assistències turístiques, perfil professional d'animació turística).

Aquests estudis capaciten per gestionar departaments d'animació turística, planificar la programació, coordinar, promocionar i realitzar les activitats d'animació turística així com per planificar, promocionar i informar sobre destinacions turístiques de base territorial, guiant i assistint a viatgers i clients en les mateixes, així com en terminals, mitjans de transport, esdeveniments i altres destinacions turístiques.

La durada és de 2.000 hores (1650 en un centre educatiu i 350 en un centre de treball) distribuïdes en dos cursos acadèmics.

3 METODOLOGIA

Per poder treballar amb les hipòtesis i els objectius establerts amb la recerca, m'he basat a través del mètode empíric amb una recerca aplicada¹⁵, la qual es caracteritza la investigació turística.

Amb el plantejament dels objectius i la hipòtesi a treballar, s'ha establert uns mecanismes que em permetin processar i sistematitzar la informació i, d'aquesta manera poder extreure'n les conclusions. L'elevada incertesa, la gran quantitat de variables que cal considerar fa que sigui fonamental establir mecanismes conscients i consensuats per la recollida d'informació i aquesta informació esdevé un aspecte necessari per als processos de la presa de decisions.

Quan es parla de metodologia, es parla del conjunt de tècniques que cal aplicar i desenvolupar per dur a terme la investigació. A la recerca es parteix de l'observació empírica, com he esmentat, on es distingeix dues línies o modalitats: **la quantitativa** i **la qualitativa**. La **metodologia quantitativa** es centra en aspectes de la realitat susceptibles de ser quantificats on l'estadística és l'eina fonamental. Allò analitzat ha de ser observable i mesurable. És una metodologia deductiva. D'altra banda la

¹⁵ André Romero, Mª E. (2015). Mètodes i tècniques quantitatives en turisme. Apunts assignatura Mètodes d'investigació en Turisme, Màster en Turisme Sostenible i TIC's. UOC.

André Romero, Mª E. (2015). Metodologies qualitatives per a la recerca. Apunts assignatura Mètodes d'investigació en Turisme, Màster en Turisme Sostenible i TIC's. UOC .

metodologia qualitativa permet l'anàlisi de fenòmens que no poden ser expressats en termes quantitativs i es tracta d'una metodologia molt útil per aprofundir amb les qüestions del interès del treball.

3.1 Metodologia quantitativa

Degut a la impossibilitat de fer enquestes al sector professional degut a la negativa de les universitats, argumentant que no podien utilitzar la seva base de dades per a un TFM, i l' Agència Catalana de Turisme perquè no era una enquesta oficial provinent d'un estudi homologat, he decidit treballar les **macrodades**¹⁶ publicades a través de l'enquesta de l'"Encuesta de la Población Activa" (EPA).

Dintre d'aquesta metodologia, s'ha aplicat l'estadística que m'ha permès fer una recollida d'informació correcta, sistemàtica, ordenada i relativament suficient.

La mostra de l'enquesta que s'ha treballat són professionals dels diferents subsectors del turisme, però enfocada en els diferents sectors recollits amb la classificació del CNAE 09: hostaleria, serveis d'allotjaments, serveis de restauració, transport de viatgers i serveis d'intermediació turística i altres.

El mètode de mostreig, és el Mostreig Aleatori Estratificat (MAE) i basat amb l'Enquesta de la Població Activa i d'aquí s'han extret les màximes dades possibles per treballar amb els objectius proposats.

Tal com s'ha esmentat anteriorment, degut a la impossibilitat de passar enquestes, em basaré amb les **macrodades** obtingudes a través de l' EPA. La informació procedeix de l' EPA, investigació per mostreig dirigida a la població que resideix en habitatges familiars del territori nacional, de periodicitat trimestral, que realitza l' Institut Nacional d'Estadística (INE) des de 1964. La seva finalitat és conèixer l'activitat econòmica en

¹⁶ Malgrat poder comptar amb les dades de l'ocupabilitat del sector turístic a través de l' EPA i gestionades per l' Instituto d' Estudios Turísticos de Turespaña, les dades que tenen publicades són molt sintetitzades. Cosa que ha provocat que he sol·licitat al departament de Servicio de Peticiones S.G. Conocimiento y Estudios Turísticos (Turespaña) que em facilitin les microdades per poder-les treballar estadísticament, però aquesta institució m'ha passat a l' INE i a data d'avui encara estic esperant les microdades.

Aquestes dades s'han extret de la pàgina:

<http://estadisticas.tourspain.es/es-es/estadisticas/otrasestadisticas/empleoturistico/encuestapoblacion/paginas/anuales.aspx>

referència al seu factor productiu “treball”. La població de més de 16 anys es classifica segons llur relació amb el mercat de treball de la següent manera: població activa i població inactiva (aliena al mercat laboral); dins de la població activa es pot diferenciar entre ocupats i aturats.

L'àmbit d'estudi és l'ocupació en turisme i el seu grau formatiu.

La delimitació de les activitats econòmiques característiques del turisme ha estat realitzada seguint les recomanacions de la Comissió d'Estadística de Nacions Unides recollides en el document aprovat el març del 2000 "Compte Satèl·lit de Turisme: Referències Metodològiques" (CSTRM), i de l' Institut Nacional d' Estadística (INE) en el document de maig de 2002 "el Compte Satèl·lit del Turisme d'Espanya: Metodologia i Primeres Estimacions" (CSTE).

Les dades extretes són a partir de la “Clasificación Nacional de Actividades Económicas (CNAE) 2009”. Les activitats econòmiques que l' EPA considera en la delimitació de l'àmbit del Turisme, es poden visualitzar a la taula 1 (s'inclou el codi corresponent de la CNAE 2009):

Taula1: activitats econòmiques segons l' EPA

CNAE 09	HOSTALERIA
551	Hotels i allotjaments similars
552	Allotjaments turístics i altres allotjaments de curta estada
553	Càmpings i aparcaments per a caravanes
561	Restaurants i establiments de menjars
562	Provisió de menjars preparats per a esdeveniments i altres serveis de menjars
563	Establiments de begudes
	TRANSPORT
491	Transport interurbà de passatgers per ferrocarril
493	Un altre transport terrestre de passatgers
501	Transport marítim de passatgers
503	Transport de passatgers per vies navegables interiors
511	Transport aeri de passatgers
522	Activitats annexes al transport

	ALTRES ACTIVITATS TURISTIQUES
771	Lloguer de vehicles de motor
791	Activitats d'agències de viatges i operadors turístics
799	Altres serveis de reserves i activitats relacionades amb els mateixos
823	Organització de convencions i fires de mostres
900	Activitats de creació, artístiques i espectacles
910	Activitats de biblioteques, arxius, museus i altres activitats culturals
920	Activitats de jocs d'atzar i apostes
931	Activitats esportives
932	Activitats recreatives i d'entreteniment

Font: EPA

L'activitat turística al ser transversal provoca que alhora de classificar les activitats empresarials a través del CNAE 09 pot provocar una infraestimació o sobreestimació en les dades d'ocupació del sector.

Constitueix una infraestimació en no considerar altres activitats econòmiques que en part poden contribuir a l'activitat del sector turístic i, per altre costat, constitueix una sobreestimació en la mesura que les branques d'activitat considerades no desenvolupen la seva activitat exclusivament per al sector i la demanda turística.

3.2 Metodologia Qualitativa

A nivell de la **metodologia qualitativa**, s'havia plantejat en un inici entrevistes en profunditat i una dinàmica de grups (a poder ser un panell d'experts professionals del sector privat i públic).

Les entrevistes anaven dirigides a persones de màxima responsabilitat de les següents Entitats:

- Agència Catalana de Turisme.
- Diputació de Barcelona/Turisme.
- Turisme de Barcelona.
- Responsables acadèmics, de les universitats públiques i privades, del Grau en Turisme.
- Gremis i associacions d'empreses turístiques.

- Responsables d'empreses turístiques.
- Agents socials (Sindicats: CCOO i UGT de les seccions de turisme).

De les entrevistes proposades, només s'han pogut portar a terme entrevistes a representants de diverses universitats i un representant de l'administració pública. Aquestes són:

- Universitats: he fet una elecció d'universitats pel fet singular i diferenciador de cada una d'elles. Conseqüentment m'han sortit dues:
 - a. Universitat Oberta de Catalunya (UOC): universitat privada, sense cap centre adscrit, i a distància. Dr. Joan Miquel Gomis, director dels estudis de Turisme de la UOC.
 - b. Universitat de Girona (UdG): universitat pública, amb facultat pròpia de turisme i perquè va ésser la conseqüència de l'antiga Escola Oficial de Turisme i alhora que la universitat va introduir la disciplina del Turisme com a pròpia, va passar a formar part de la Universitat de Girona. Dr. Joaquim Majó, degà de la Facultat de Turisme de la UdG.
- Agència de Catalana de Turisme (ACT): entitat que forma part de la Secretaria d'Empresa i Competitivitat i aquesta del Departament d'Empresa i Coneixement. És la responsable¹⁷ de Atenció a la imatge i el millorament del desenvolupament del sector turístic, a través de les funcions següents: execució d'accions orientades a la seva promoció i a l'assistència tècnica als ens que ho sol·licitin. Promoció i suport a la presència del sector en els mercats turístics.
Sr. Patrick Torrent, director executiu de l' ACT.

Objectiu de l'entrevista:

L'objectiu de fer l'entrevista als màxims representants de l'administració pública en matèria de política turística, representants de les universitats que s'imparteix el Grau en Turisme, representants de gremis i associacions turístiques i els agents socials, era poder obtenir informació que pogués reforçar la vessant qualitativa on m'hauria d'ajudar a fer una aproximació holística o global al fenomen a estudiar.

¹⁷ Extret de la seva pàgina web http://sac.gencat.cat/sacgencat/AppJava/organisme_fitxa.jsp?codi=5660
Màster Universitari en Turisme Sostenible i TIC
(EEiE)

El format de l'entrevista desenvolupada ha estat semi dirigida o mixta. No es pretenia provar les hipòtesis ni mesurar efectes, l'objectiu era descriure el que succeeix al nostre voltant. Alhora no he requerit un exhaustiu anàlisi numèric i tractament i tabulació de dades.

Implicava un sistema de comunicació interpersonal que integra tant a l'entrevistador com l'entrevistat.

A nivell de característiques remarcables, puc destacar:

- El seu objectiu fonamental era la recollida d'informació, tant l'objectiva que aclareixin els subjectes, com els trets subjectius que es desprenguin de la seva observació (sensacions, estats d'ànim, ...)
- Necessita tenir clar un referent, un codi, un missatge i un mitjà de transmissió.
- He pogut enfocar i dirigir la conversa per aconseguir els objectius que m'he proposat.
- Durant el transcurs de la mateixa s'han relacionat temes i s'ha construït un coneixement generalista i comprensiu de la realitat de l'entrevistat.

Malgrat els inconvenients que han aparegut en el desenvolupament del cos central de la recerca, he decidit seguir endavant perquè estava convençut que es podrien extreure dades qualitatives i quantitatives que podrien contrastar les hipòtesis del treball.

3.3 Accés a les dades

En els apartats de la metodologia qualitativa i quantitativa s'ha explicat quines tècniques s'utilitzaran per desenvolupar la recerca.

Malgrat això, l'accés a les dades es centren amb:

- a) Anàlisi estadístic documental
 - b) Anàlisi experimental
-
- a) Aquest anàlisi té per objecte la recollida d'informació i estadístiques a través de la consulta de fonts secundàries i primàries corresponents al tema de la recerca.

Aquest procés inclou l'anàlisi de dades secundàries, provinents de:

- Estadístiques de l' Enquesta de Qualitat de Vida en el Treball¹⁸, que realitza anualment el Ministeri de Treball i Assumptes Socials del govern d'Espanya.
- Estadístiques de l' Institut Nacional d'Estadística (INE), sobre l'Enquesta de Població Activa¹⁹ (EPA).
- Estadístiques del treball del sector turístic de l' Instituto de Estudios Turísticos²⁰ de Turespaña.

Anàlisi de fonts secundàries:

La present recerca s'ha basat en dos fonts secundàries degut al valor que aporten amb l'estructuració de la temàtica i llur objecte d'estudi així per les dades treballades. Aquestes fonts són:

- Observatorio de las Ocupaciones. Características Sociodemográficas y Perfiles Competenciales de los Trabajadores del Sector Turismo (2011). Ministerio de Trabajo e Inmigración.
 - Programes de cicles formatius de grau superior de la família d'hostaleria i turisme
 - Programes de Graus en Turisme de les universitat catalanes i els seus centres adscrits.
- b) Anàlisi Experimental: inclou entrevistes en profunditat a representants de diferents universitats catalanes i a representants del sector públic.

4 DESCRIPCIÓ I ANÀLISI DE RESULTATS

Aquest apartat està elaborat en base a les dades treballades i les diferents fonts estadístiques en relació al sector turístic i en comparació a l'activitat total d'activitats econòmiques estatals. En referència això, quan es parla d'ocupabilitat en els diferents subapartats, es fa referència a l'ocupabilitat turística.

Té la següent estructura:

¹⁸ <http://www.empleo.gob.es/estadisticas/ecvt/welcome.htm>

¹⁹ http://www.ine.es/dyngs/INEbase/es/operacion.htm?c=Estadistica_C&cid=1254736176918&menu=ultiDatos&idp=1254735976595

²⁰ <http://estadisticas.tourspain.es/es-es/estadisticas/otrasestadisticas/empleoturistico/paginas/default.aspx>

- 1 L'ocupabilitat en el Compte Satèl·lit del Turisme (CSTE)
- 2 L'ocupabilitat segons classificació del CNA 09
- 3 L'ocupabilitat pels subsectors turístics
- 4 L'ocupabilitat per Comunitats Autònomes (CCAA)
- 5 L'ocupabilitat per edats en el sector turístic
- 6 L'ocupabilitat per situació professional i tipologia de jornada
- 7 L'ocupabilitat per tipologia de contractació dels assalariats
- 8 L'ocupabilitat per estudis
- 9 Resum de les dades
- 10 Anàlisi dels programes de Cicles Formatius de Grau Superior i dels Graus de Turisme de les universitats catalanes i els seus centres adscrits.
- 11 Anàlisi de les entrevistes

A partir de la classificació del CNAE (taula 1), de les activitats econòmiques característiques del turisme sota les recomanacions de la Comissió d'Estadística de les Nacions Unides (2000) i que l'EPA considera en la delimitació de l'àmbit del turisme, en tots els subapartats, excepte el de la Compte Satèl·lit, les dades han quedat agrupades segons tipologies més generalistes:

- Hostaleria:
 - Serveis d'Allotjament* CNAE 09 551, 552, 553, 559
 - Serveis de menjars i begudes* CNAE 09 561, 562, 563, 559
- Transport de viatgers CNAE 09 491, 493, 501, 503, 511, 512
- Altres activitats de la indústria turística CNAE 09 771, 773, 791, 799, 823, 900, 910, 920, 931, 932

4.1 L'ocupabilitat en el Compte Satèl·lit del Turisme (CSTE, 2008)

El Compte Satèl·lit del Turisme conté una representació sistemàtica, comparable i completa de l'activitat turística seguint les recomanacions de la Comissió d'Estadística de Nacions Unides recollides en el document aprovat el març del 2000 "Compte Satèl·lit de Turisme: Referències Metodològiques" (CSTRM), i de l'Institut Nacional d'Estadística (INE) en el document de maig de 2002 "el Compte Satèl·lit del Turisme d'Espanya: Metodologia i Primeres Estimacions" (CSTE).

El CSTE està compost per un conjunt de comptes i taules, basades en els principis metodològics de la comptabilitat nacional, que presenta els diferents paràmetres

econòmics del turisme a Espanya, per a una data de referència donada. Comprèn tres tipus d'elements:

- Comptes i taules d'oferta, on es tracte de caracteritzar l'Estructura de Producció i Costos de les Empreses Turístiques.
- Taules de demanda, on es tracta de caracteritzar, des del punt de vista econòmic, els diferents tipus de turistes, el turisme nacional davant l'internacional, el tipus de béns i serveis demandats, etc.
- Taules que entrellacin l'oferta amb la demanda, que permeten obtenir unes mesures Integrades de l'aportació del turisme a l'economia de variables macro com el PIB, la Producció o l'Ocupació.

Tal com indica l'element 3, s'ha analitzat l'ocupabilitat segons les darreres dades²¹ del CSTE publicades, desglossat pels diferents subsectors turístics en referència al CNAE 09 .

Segons la taula 2, els assalariats en el sector turístic és molt significant ja que tenen un pes de més del 80% i la resta correspon a no assalariats. Aquests, no assalariats són formats per autònoms i serveis externs com persones contractades per empreses de treball temporal (ETT).

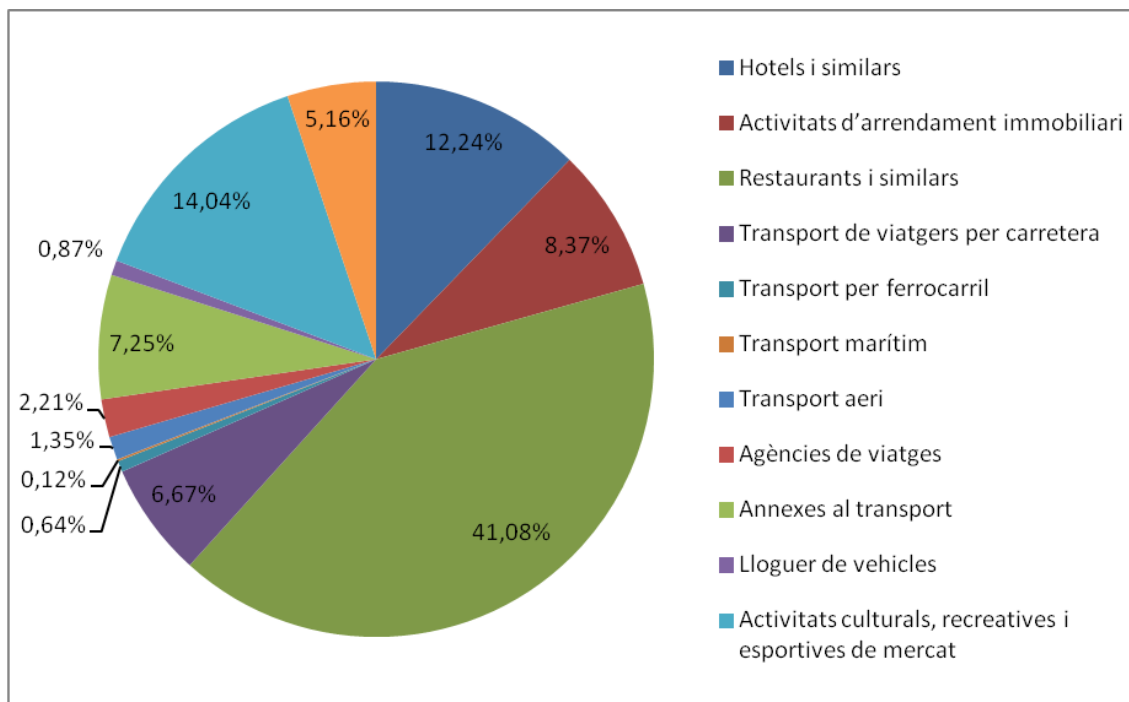
A nivell de tipologia de jornada, predomina la jornada completa amb 92 % i destaquen els assalariats amb un 84%.

El sector predominant és el de l'hostaleria i el subsector que predomina més a nivell d'ocupabilitat, segons la classificació de la taula 2, és restaurants i similars amb un total del 41%.

En el gràfic 1, es pot observar com el sector de l'hostaleria (hotels i similars i restaurants i similars) predomina com a generador de l'ocupabilitat, amb més del 50% de llocs de treball..

²¹ Dades extretes de l'INE de les comptes econòmiques, CSTE
<http://www.ine.es/jaxi/menu.do?type=pcaxis&path=%2Ft35/p011&file=inebase&L=0>
Màster Universitari en Turisme Sostenible i TIC (EEiE)

Gràfic 1: ocupabilitat segons els diferents sectors de la indústria turística, segons el CNAE 09

Font: elaboració pròpia a través de les dades de l' Instituto Nacional de Estadística (INE), CSTE

4.2 L'ocupabilitat turística segons CNAE 09

Segons la classificació de la taula 1 i amb referència a darrera enquesta anual de Serveis²² del CNAE09 (2013), l'ocupabilitat dels diferents subsectors que tenen relació amb l'activitat turística, com es pot observar a la taula 3, destaca Restaurants i establiments de menjars 561 amb un 22,28%, seguit d'Establiments de begudes 563 amb 20,92% i hotels i allotjaments similars 551 amb 11,43 %. Per tant l'activitat d'allotjament i restauració té una ocupabilitat del més del 50%.

Malgrat aquests resultats, s'observa que al ser la taula 2 i 3 de diferents anys hi ha una diferència en nombre d'ocupats. Però aquesta diferència no és significativa per alterar el posicionament de l'hostaleria com a generadora d'ocupació.

²² Encuesta Anual de Servicios (CNAE09), año 2013
<http://www.ine.es/dynt3/inebase/index.htm?type=pcaxis&file=pcaxis&path=%2Ft37%2Fe01%2Fcnae09%2F%2Fa2013>

Taula 2: Llocs de treball en el sector turístic per subsectors d'activitat (amb milers)

	Totals	%	Assalariats	%	No Assalariats	%	Temps Complet	%	Assalariats Temps Complet	%	No Assalariats Temps Complet	%	Temps No Complet	%	Assalariats Temps No Complet	%	No Assalariats Temps No Complet	%
Hotels i similars	346,5	12,24%	326,9	94,34%	19,6	5,66%	319,7	92,27%	302,5	94,62%	17,2	5,38%	26,8	7,73%	24,4	91,04%	2,4	8,96%
Activitats d'arrendament immobiliari	237,1	8,37%	177,5	74,86%	59,6	25,14%	216,5	91,31%	161,6	74,64%	54,9	25,36%	20,6	8,69%	15,9	77,18%	4,7	22,82%
Restaurants i similars	1.163,50	41,08%	837,9	72,02%	325,6	27,98%	1.011,60	86,94%	718,5	71,03%	293,1	28,97%	151,9	13,06%	119,4	78,60%	32,5	21,40%
Transport de viatgers per carretera	188,8	6,67%	129,2	68,43%	59,6	31,57%	175,6	93,01%	124,7	71,01%	50,9	28,99%	13,2	6,99%	4,5	34,09%	8,7	65,91%
Transport per ferrocarril	18,1	0,64%	18,1	100,00%	0	0,00%	17,8	98,34%	17,8	100,00%	0	0,00%	0,3	1,66%	0,3	100,00%	0	0,00%
Transport marítim	3,4	0,12%	3,4	100,00%	0	0,00%	3,3	97,06%	3,3	100,00%	0	0,00%	0,1	2,94%	0,1	100,00%	0	0,00%
Transport aeri	38,3	1,35%	38,3	100,00%	0	0,00%	36,6	95,56%	36,6	100,00%	0	0,00%	1,7	4,44%	1,7	100,00%	0	0,00%
Agències de viatges	62,7	2,21%	56,9	90,75%	5,8	9,25%	57,8	92,19%	53,4	92,39%	4,4	7,61%	4,9	7,81%	3,5	71,43%	1,4	28,57%
Annexes al transport	205,2	7,25%	195,8	95,42%	9,4	4,58%	195,5	95,27%	186,4	95,35%	9,1	4,65%	9,7	4,73%	9,4	96,91%	0,3	3,09%
Lloguer de vehicles	24,6	0,87%	21,4	86,99%	3,2	13,01%	22,7	92,28%	20,1	88,55%	2,6	11,45%	1,9	7,72%	1,3	68,42%	0,6	31,58%

Activitats culturals, recreatives i esportives de mercat	397,6	14,04%	345,8	86,97%	51,8	13,03%	335,8	84,46%	298,9	89,01%	36,9	10,99%	61,8	15,54%	46,9	75,89%	14,9	24,11%
Activitats culturals, recreatives i esportives de no mercat	146,2	5,16%	146,2	100,00%	0	0,00%	137,3	93,91%	137,3	100,00%	0	0,00%	8,9	6,09%	8,9	100,00%	0	0,00%
TOTAL subsectors d'activitats turístiques	2.832,00	13,12%	2.297,40	81,12%	534,6	17,81%	2.530,20	89,34%	2.061,10	81,46%	469,1	18,54%	301,8	10,66%	236,3	78,30%	65,5	21,70%
TOTAL subsectors d'activitats NO turístiques	18.753,10	86,88%	16.285,20	86,84%	2.467,90	82,19%	16.559,30	88,30%	14.454,70	87,29%	2.104,60	12,71%	2193,8	11,70%	1.830,50	83,44%	363,3	16,56%
TOTAL	21.585,10	100,00%	18.582,60	100,00%	3.002,50	100,00%	19.089,50	100,00%	16.515,80	100,00%	2.573,70	100,00%	2495,6	100,00%	2.066,80	100,00%	428,8	100,00%

Font: elaboració pròpia a través de les dades de l' Instituto Nacional de Estadística (INE), CSTE

Taula 3: Ocupabilitat Subsectors segons CNAE 09

CNAE	SUBSECTORS D'ACTIVITATS TURÍSTIQUES	% sobre total sector Turístic	0.TOTAL OCUPATS	1.REMUNERATS	1.1 Fixes	% Fixes	1.1.1 Homes	% Homes	1.1.2 Dones	% Dones	1.2 Temporals	% Temporals	1.2.1 Homes	% Homes	1.2.2 Dones	% Dones	2.NO REMUNERATS	2.1 Homes	2.2 Dones
	Total sector Turístic	100,00%	2.166.667	1.723.998	1.201.558	100%	667.482		534.075		522.443		264.022		258.422		442.669	292.717	149.952
491	Transport interurbà de passatgers per ferrocarril	0,67%	14.517	14.517	14.138	1,18%	12.349	1,85%	1.789	0,33%	379	0,07%	304	0,12%	75	0,03%	0	0	0
493	Un altre transport terrestre de passatgers	8,23%	178.390	119.570	95.113	7,92%	83.188	12,46%	11.924	2,23%	24.457	4,68%	20.322	7,70%	4.136	1,60%	58.820	53.958	4.862
501, 503	Transport marítim de passatgers i vies navegables interiors	0,17%	3.733	3.588	2.113	0,18%	1.538	0,23%	575	0,11%	1.475	0,28%	1.059	0,40%	416	0,16%	145	127	18
511	Transport aeri de passatgers	1,31%	28.316	28.281	25.224	2,10%	15.468	2,32%	9.756	1,83%	3.057	0,59%	1.296	0,49%	1.761	0,68%	35	35	0
522	Activitats annexes al transport	8,76%	189.875	176.931	149.497	12,44%	107.006	16,03%	42.491	7,96%	27.434	5,25%	18.899	7,16%	8.535	3,30%	12.944	11.445	1.499
551	Hotels i allotjaments similars	11,43%	247.574	239.374	163.299	13,59%	75.900	11,37%	87.399	16,36%	76.075	14,56%	33.876	12,83%	42.199	16,33%	8.200	4.288	3.912
552	Allotjaments turístics i altres allotjaments de curta estada	1,48%	32.121	22.997	14.891	1,24%	6.077	0,91%	8.814	1,65%	8.106	1,55%	2.999	1,14%	5.107	1,98%	9.124	4.537	4.587

553	Càmpings i aparcaments per a caravanes	0,35%	7.688	7.064	4.379	0,36%	2.512	0,38%	1.867	0,35%	2.685	0,51%	1.421	0,54%	1.264	0,49%	624	376	248
559	Altres Allotjaments	0,21%	4.644	3.909	3.300	0,27%	914	0,14%	2.386	0,45%	609	0,12%	190	0,07%	419	0,16%	735	116	619
561	Restaurants i establiments de menjars	22,28%	482.725	404.255	275.179	22,90%	146.331	21,92%	128.848	24,13%	129.076	24,71%	65.830	24,93%	63.246	24,47%	78.470	46.368	32.102
562	Provisió de menjars preparats per a esdeveniments i altres serveis de menjars	5,49%	118.975	107.973	77.977	6,49%	16.603	2,49%	61.374	11,49%	29.996	5,74%	9.612	3,64%	20.384	7,89%	11.002	6.141	4.861
563	Establiments de begudes	20,92%	453.307	268.246	154.229	12,84%	77.165	11,56%	77.063	14,43%	114.017	21,82%	51.203	19,39%	62.814	24,31%	185.062	112.294	72.767
771	Lloguer de vehícles de motor	0,75%	16.213	14.283	11.730	0,98%	7.306	1,09%	4.423	0,83%	2.554	0,49%	1.648	0,62%	906	0,35%	1.930	1.631	299
773	Lloguer altre maquinària, equips i bens tangibles	1,54%	33.320	24.382	19.207	1,60%	14.908	2,23%	4.300	0,81%	5.175	0,99%	4.569	1,73%	606	0,23%	8.938	7.634	1.303
791, 799	Activitats d'agències de viatges i operadors turístics, serveis de reserves i activitats relacionades amb els mateixos	2,40%	52.056	44.162	35.864	2,98%	11.578	1,73%	24.286	4,55%	8.298	1,59%	2.465	0,93%	5.833	2,26%	7.894	4.210	3.684
823	Organització de convencions i	0,99%	21.514	17.296	8.419	0,70%	3.752	0,56%	4.667	0,87%	8.877	1,70%	3.207	1,21%	5.670	2,19%	4.218	2.527	1.691

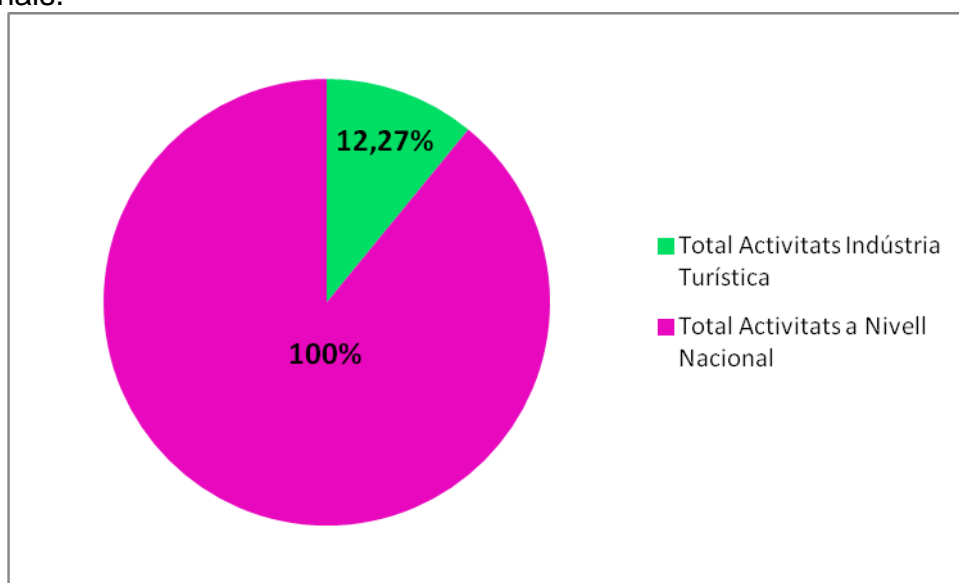
fires de mostres																			
900	Activitats de creació, artístiques i espectacles	2,69%	58.271	37.607	17.821	1,48%	11.212	1,68%	6.608	1,24%	19.787	3,79%	12.611	4,78%	7.176	2,78%	20.663	14.382	6.282
910	Activitats de biblioteques, arxius, museus i altres activitats culturals	0,76%	16.463	14.479	10.604	0,88%	4.955	0,74%	5.650	1,06%	3.875	0,74%	1.578	0,60%	2.297	0,89%	1.984	1.197	788
920	Activitats de jocs d'atzar i apostes	2,07%	44.832	35.621	29.813	2,48%	17.437	2,61%	12.376	2,32%	5.809	1,11%	2.701	1,02%	3.108	1,20%	9.211	5.329	3.882
931, 932	Activitats esportives, recreatives i d'entreteniment	7,48%	162.133	139.463	88.761	7,39%	51.283	7,68%	37.479	7,02%	50.702	9,70%	28.232	10,69%	22.470	8,70%	22.670	16.122	6.548

Font: elaboració pròpia a través de l' Encuesta Anual de Servicios (CNAE09), año 2013.

4.3L' ocupabilitat per subsectors turístics

Les dades obtingudes a través de les fonts de l' Instituto de Estudios Turísticos, en el període dels anys 2011 al 2015, reforcen les dades obtingudes en el subapartat 4.1, on el pes d' ocupabilitat del sector turístic és significatiu respecte al total d'activitats econòmiques a nivell nacional amb un 12%, entre les franges dels anys 2011 al 2015, tal com es pot apreciar en el gràfic 2.

Gràfic 2: ocupabilitat del sector turístic versus el total d'activitats econòmiques nacionals.

Font: elaboració pròpia a través de les dades de l' Instituto Estudios Turísticos a partir de l' EPA (2011-2015)

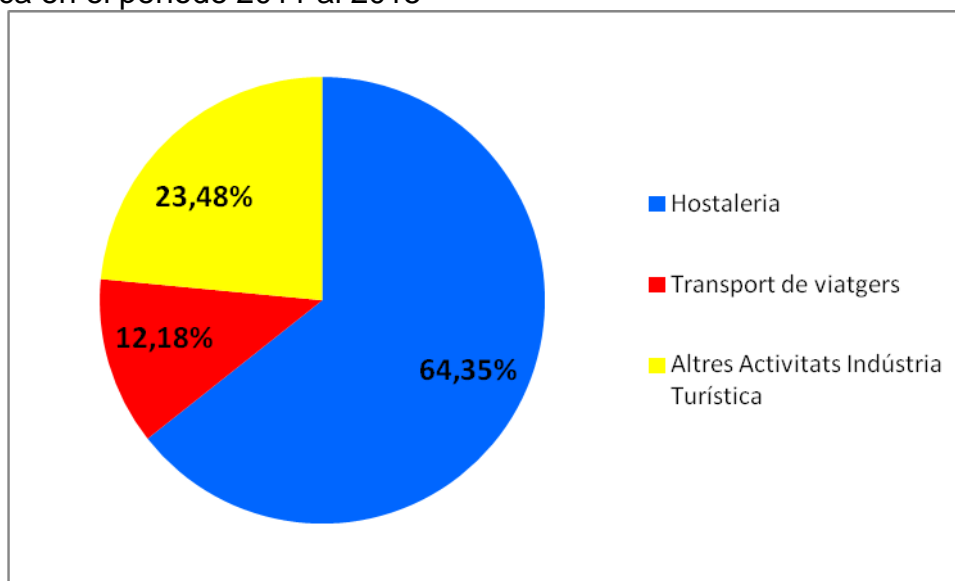
A nivell de subsectors turístics, l'hostaleria és qui genera més ocupabilitat, i dintre d'aquesta els serveis de menjar i begudes amb un 76,21% . Li segueix el subsector d'altres activitats indústria turística amb un 23,48% i per últim el transport de viatgers amb un 12,18%.

Al llarg de l'estudi de la franja de l'any 2011 al 2015 el propi sector de l'hostaleria és qui genera més llocs de treball.

A la taula 4, es pot observar la seva evolució al llarg dels anys 2011 al 2015 així com els diferents subsectors.

Les mitjanes (gràfic 3) d'aquests subsectors així ho corroboren.

Gràfic 3: mitjanes d'ocupabilitat dels diferents subsectors de la indústria turística en el període 2011 al 2015

Font: elaboració pròpia a través de les dades de l' Instituto Estudios Turísticos a partir de l' EPA (2011-2015)

Taula 4: ocupabilitat en els diferents subsectors turístics

Any	Activitats	Ocupats	%
2011	Total Activitats Indústria Turística	2.160.902	11,73%
2011	Hostaleria	1.401.039	64,84%
2011	<i>Serveis d'Allotjament</i>	360.751	25,75%
2011	<i>Serveis de menjars i begudes</i>	1.040.288	74,25%
2011	Transport de viatgers	273.173	12,64%
2011	Altres Activitats Indústria Turística	486.690	22,52%
2011	Total Activitats a Nivell Nacional	18.421.406	
2012	Total Activitats Indústria Turística	2.077.025	11,78%
2012	Hostaleria	1.336.942	64,37%
2012	<i>Serveis d'Allotjament</i>	320.424	23,97%
2012	<i>Serveis de menjars i begudes</i>	1.016.518	76,03%
2012	Transport de viatgers	257.890	12,42%
2012	Altres Activitats Indústria Turística	482.193	23,22%
2012	Total Activitats a Nivell Nacional	17.632.665	
2013	Total Activitats Indústria Turística	2.083.544	12,16%
2013	Hostaleria	1.332.588	63,96%
2013	<i>Serveis d'Allotjament</i>	313.190	23,50%
2013	<i>Serveis de menjars i begudes</i>	1.019.399	76,50%
2013	Transport de viatgers	257.342	12,35%
2013	Altres Activitats Indústria Turística	493.614	23,69%

2013	Total Activitats a Nivell Nacional	17.139.008	
2014	Total Activitats Indústria Turística	2.203.044	12,70%
2014	Hostaleria	1.403.777	63,72%
2014	<i>Serveis d'Allotjament</i>	321.742	22,92%
2014	<i>Serveis de menjars i begudes</i>	1.082.036	77,08%
2014	Transport de viatgers	267.550	12,14%
2014	Altres Activitats Indústria Turística	531.717	24,14%
2014	Total Activitats a Nivell Nacional	17.344.174	
2015	Total Activitats Indústria Turística	2.322.381	13,00%
2015	Hostaleria	1.505.155	64,81%
2015	<i>Serveis d'Allotjament</i>	344.323	22,88%
2015	<i>Serveis de menjars i begudes</i>	1.160.832	77,12%
2015	Transport de viatgers	264.877	11,41%
2015	Altres Activitats Indústria Turística	552.350	23,78%
2015	Total Activitats a Nivell Nacional	17.866.048	

Font: elaboració pròpia a través de les dades de l' Instituto Estudios Turísticos a partir de l' EPA (2011-2015)

4.4L' ocupabilitat per Comunitats Autònomes (CCAA)

Segons les dades de l' ocupabilitat de les CCAA, no hi ha dades dels diferents sectors de l'activitat turística. Això provoca que no es pugui fer un anàlisi acurat.

Les CCAA que tenen més pes en l' ocupabilitat turística en referència a altres activitats nacionals, segons la taula 5 i 6, són Illes Balears i Canàries. Cadascuna té una mitjana del 26% d' ocupabilitat turística respecte a l' ocupabilitat de les altres activitats nacionals. Per tant del total d' ocupats en el sector turístic a l'Estat Espanyol, més del 50% estan a Balears i Canàries.

Aquest pes que tenen aquestes CCAA és provocat perquè són destinacions de sol i platja, amb una elevada estacionalitat, i el fet insular provoca que l'activitat turística tingui un pes molt elevat en l'economia de cadascuna d'aquestes comunitats.

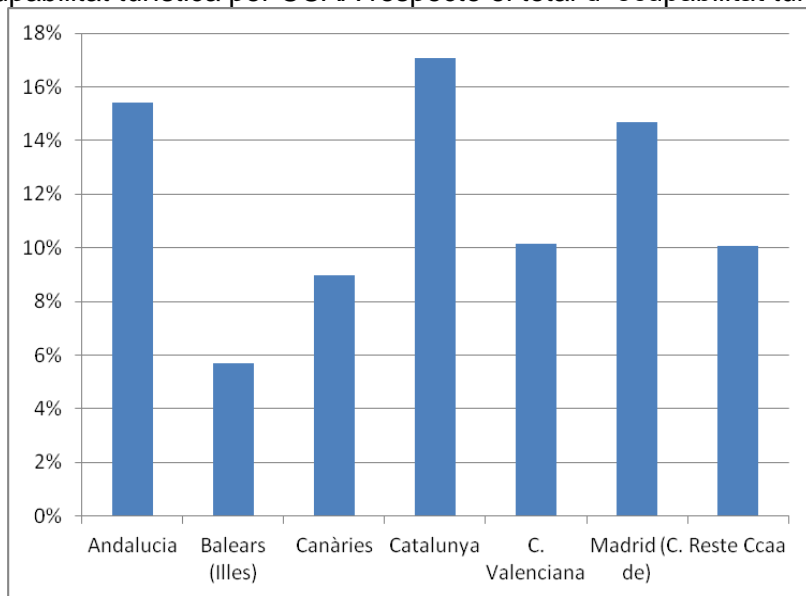
Però a nivell de volum d' ocupabilitat turística respecte les altres CCAA estan en el 6% i 9% d' ocupabilitat turística nacional.

A nivell d' ocupats de l'activitat turística, destaca Catalunya amb un 17% respecte el total d' ocupats turístics nacionals i un 12% sobre el total d'ocupants d'activitats a nivell nacional, seguit de la C. de Madrid amb un 15% d' ocupabilitat turística i un 11% d' ocupabilitat respecte el total d'activitats nacionals i Andalusia amb un 15%. Aquestes

tres comunitats representen un 48% del total d' ocupats nacionals en l'activitat turística.

En el gràfic 5, es mostra l' ocupabilitat turística per CCAA.

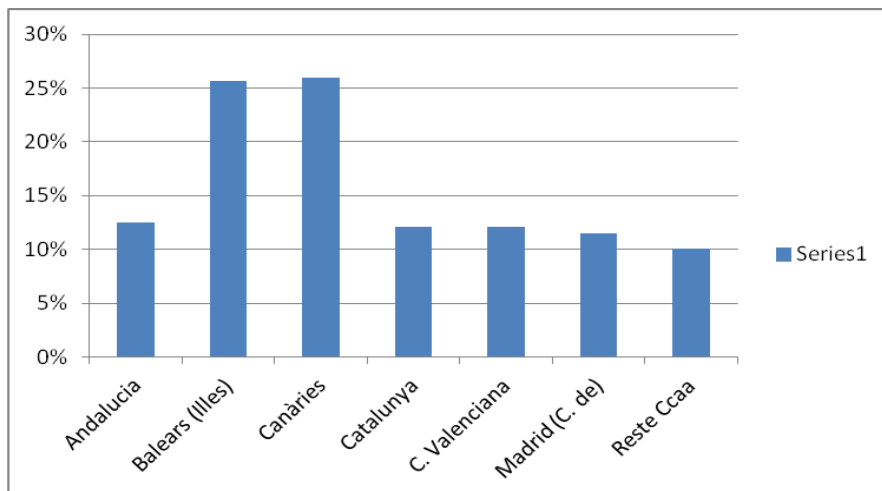
Gràfic 5: ocupabilitat turística per CCAA respecte el total d' ocupabilitat turística

Font: elaboració pròpia a través de les dades de l' Instituto Estudios Turísticos a partir de l' EPA (2011-2015)

En el gràfic 6, es mostra els resultats d' ocupabilitat turística versus l' ocupabilitat del total d'activitats econòmiques nacionals.

Gràfic 6: ocupabilitat turística per CCAA versus el total d'activitats econòmiques nacionals per CCAA.

Font: elaboració pròpia a través de les dades de l' Instituto Estudios Turísticos a partir de l' EPA (2011-2015)

Taula 5: Ocupabilitat per Comunitats Autònomes entre el període 2011 al 2015

Any	Activitats	Ocupats	Andalusia			Balears (Illes)			Canàries			Catalunya			C. Valenciana			Madrid (C. de)			Reste Ccaa		
			% s act. totals	% ocupats		% s act. totals	% ocupats		% s act. totals	% ocupats		% s act. totals	% ocupats		% s act. totals	% ocupats		% s act. totals	% ocupats		% s act. totals	% ocupats	
2011	Total Activitats Indústria Turística	2.160.902	326.310	12%	15%	117.098	25%	5%	193.618	25%	9%	376.312	12%	17%	219.168	12%	10%	330.396	11%	15%	597.999	9%	28%
2011	Total Activitats a Nivell Nacional	18.421.406	2.797.928	100%	15%	465.072	100%	3%	768.673	100%	4%	3.206.792	100%	17%	1.890.141	100%	10%	2.890.822	100%	16%	6.401.978	100%	35%
2012	Total Activitats Indústria Turística	2.077.025	315.994	12%	15%	117.886	25%	6%	189.008	26%	9%	362.655	12%	17%	197.055	11%	9%	308.884	11%	15%	585.542	10%	28%
2012	Total Activitats a Nivell Nacional	17.632.665	2.571.478	100%	15%	475.818	100%	3%	729.673	100%	4%	2.969.580	100%	17%	1.771.204	100%	10%	2.718.081	100%	15%	5.903.174	100%	33%
2013	Total Activitats Indústria Turística	2.083.544	322.246	13%	15%	123.674	26%	6%	185.570	25%	9%	346.301	12%	17%	206.754	12%	10%	300.835	11%	14%	598.165	10%	29%
2013	Total Activitats a Nivell Nacional	17.139.008	2.571.478	100%	15%	475.818	100%	3%	729.673	100%	4%	2.969.580	100%	17%	1.771.204	100%	10%	2.718.081	100%	16%	5.903.174	100%	34%
2014	Total Activitats	2.203.044	341.416	13%	15%	122.121	25%	6%	186.808	25%	8%	379.326	13%	17%	236.476	13%	11%	304.515	11%	14%	632.380	11%	29%

	Indústria Turística																						
2014	Total Activitats a Nivell Nacional	17.344.174	2.634.043	100%	15%	482.879	100%	3%	738.804	100%	4%	3.030.873	100%	17%	1.800.913	100%	10%	2.714.948	100%	16%	5.941.712	100%	34%
2015	Total Activitats Indústria Turística	2.322.381	365.503	13%	16%	139.115	27%	6%	221.318	28%	10%	386.603	13%	17%	241.302	13%	10%	348.031	12%	15%	620.510	10%	27%
2015	Total Activitats a Nivell Nacional	17.866.048	2.767.413	100%	15%	509.606	100%	3%	788.127	100%	4%	3.077.739	100%	17%	1.873.003	100%	10%	2.811.735	100%	16%	6.038.427	100%	34%

Font: elaboració pròpia a través de les dades de l' Instituto Estudios Turísticos a partir de l' EPA (2011-2015)

Taula 6: Mitjana d' ocupabilitat per Comunitats Autònomes entre el període 2011 al 2015

Any	Activitats	Ocupats		Andalusia			Balears (Illes)			Canàries			Catalunya			C. Valenciana			Madrid (C. de)			Reste Ccaa		
			%	% s act. totals	% ocupats	% s act. totals	% ocupats	% s act. totals	% ocupats	% s act. totals	% ocupats	% s act. totals	% ocupats	% s act. totals	% ocupats	% s act. totals	% ocupats	% s act. totals	% ocupats					
2011 a 2015	Total Activitats Indústria Turística	2.169.379	12%	334.294	13%	15%	123.979	26%	6%	195.264	26%	9%	370.239	12%	17%	220.151	12%	10%	318.532	11%	15%	606.919	10%	28%
	Total Activitats a Nivell Nacional	17.680.660	100%	2.668.468	100%	15%	481.839	100%	3%	750.990	100%	4%	3.050.913	100%	17%	1.821.293	100%	10%	2.770.733	100%	16%	6.037.693	100%	34%

Font: elaboració pròpia a través de les dades de l' Instituto Estudios Turísticos a partir de l' EPA (2011-2015)

4.5 L'ocupabilitat per edats en el sector turístic

L'ocupabilitat de l'activitat turística representa una mitjana de més 2 milions de persones, representant més del 12 % d'ocupabilitat del total de totes les activitats econòmiques a nivell nacional. Durant la temporalitat entre el 2011 i el 2015, hi ha hagut diferents oscil·lacions amb les ocupabilitats del sector, tal com es pot veure a la taula 7.

Malgrat aquestes, el sector de l'Hostaleria és el que més pes té a nivell d'ocupabilitat sent d'un 64,34% de la resta dels sectors turístics i concretament el sector de menjars i begudes amb una mitjana del 49 % del total de l'ocupabilitat del sector turístic.

A nivell de franges d'edat (taula 7) destaca l'interval de la franja d'edat dels 30 a 44 anys en tots els sectors de l'activitat Turística en valors absoluts, quasi arriba al milió d'ocupats de forma constant en aquest període.

Els índex de variació interanual al llarg d'aquests anys, taula 5, destaca l'any 2012 amb un índex negatiu amb la seva totalitat d'activitats turístiques però la seva mitjana està per sota respecte el total de les activitats a nivell nacional. Aquest any 2012 cal tenir-ho en compte perquè és l'any que la crisi té un impacte negatiu amb l'economia nacional i catalana.

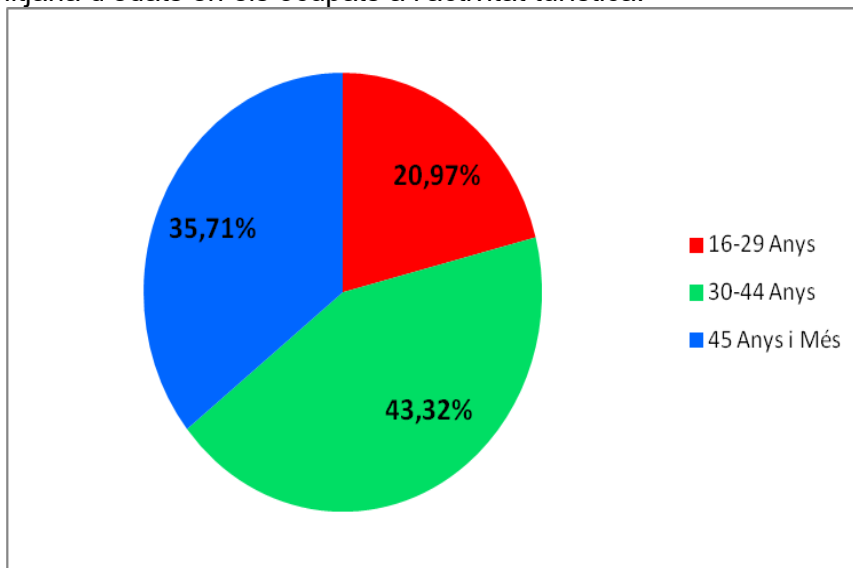
El 2013, l'activitat turística remunta a nivell d'ocupabilitat a diferència del total d'activitats nacionals que decau amb un -2,8%.

Els anys 2014 i 2015, l'ocupabilitat augmenta amb un 5,7% i 5,4% respectivament. També augmenten el total d'activitats en el panorama nacional amb un 1,2% l'any 2014 i 3% l'any 2015.

Les mitjanes de variació interanual en aquest franja d'anys, l'activitat turística a nivell d'ocupabilitat està per sobre amb un 1,58% front el -0,9% del total d'activitats nacionals.

A nivell de mitjanes d'edat (gràfic 7), entre el període 2011-2015, destaca la franja dels 30 a 44 anys amb un 43 %, l'edat més adulta dels 45 anys i més amb un 36% i l'edat jove amb un 21%.

Gràfic 7: mitjana d'edats en els ocupats a l'activitat turística.

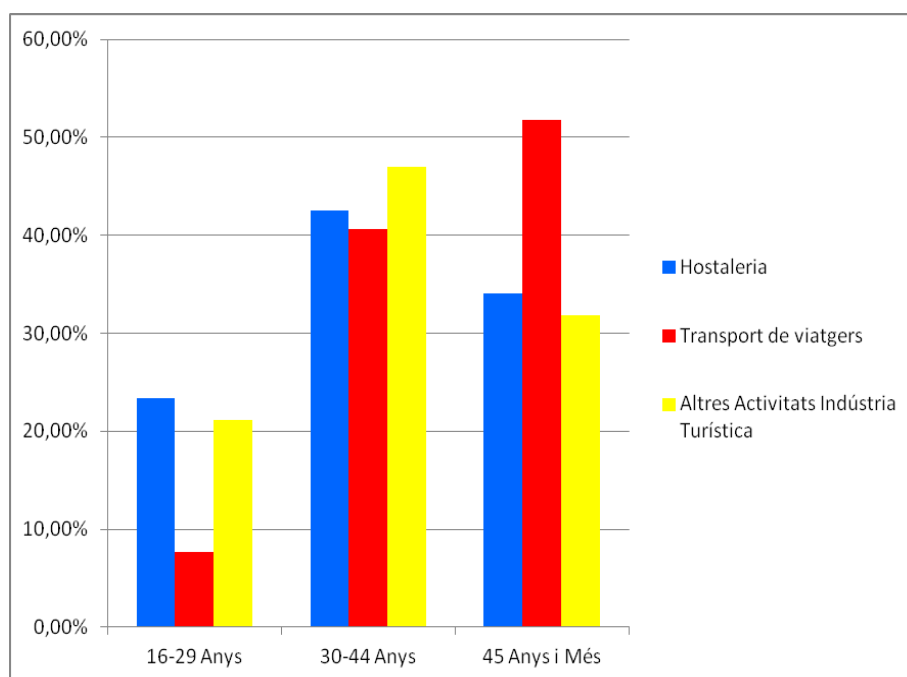

Font: elaboració pròpia a través de les dades de l' Instituto Estudios Turísticos a partir de l' EPA (2011-2015)

A nivell de les diferents franges d'edat (gràfic 8), destaca dels 30 a 44 anys en els tres subsectors. Malgrat això, els ocupats en el sector del transport de viatgers destaca la franja d'edat dels 45 anys i més.

L'edat jove, a nivell de valors relatius i absoluts és una franja baixa d'ocupació, cosa que provoca que el 75% d' ocupats estan entre les franges 30 anys i més.

Gràfic 8: ocupabilitat per franges d'edat i subsectors turístics

Font: elaboració pròpia a través de les dades de l' Instituto Estudios Turísticos a partir de l' EPA (2011-2015)

Taula 7: ocupats per edats entre el 2011 i el 2015

Any	Activitats	Total	%	16-29 Anys	%	30-44 Anys	%	45 Anys i Més	%	% variació interanual
2011	Total Activitats Indústria Turística	2.160.902	11,73%	476.191	15,66%	933.438	11,11%	751.274	10,77%	0,4
2011	Hostaleria	1.401.039	64,84%	339.048	71,20%	596.124	63,86%	465.868	62,01%	1,3
2011	Serveis d'Allotjament	360.751	16,69%	69.065	14,50%	164.790	17,65%	126.896	16,89%	10,8
2011	Serveis de menjars i begudes	1.040.288	48,14%	269.982	56,70%	431.333	46,21%	338.972	45,12%	-1,6
2011	Transport de viatgers	273.173	12,64%	21.848	4,59%	114.774	12,30%	136.552	18,18%	-2,7
2011	Altres Activitats Indústria Turística	486.690	22,52%	115.296	24,21%	222.540	23,84%	148.854	19,81%	-0,3
2011	Total Activitats a Nivell Nacional	18.421.406		3.040.417		8.405.138		6.975.852		-1,6
2012	Total Activitats Indústria Turística	2.077.025	11,78%	429.306	16,36%	905.320	11,24%	742.398	10,68%	-3,9
2012	Hostaleria	1.336.942	64,37%	308.265	71,81%	574.672	63,48%	454.005	61,15%	-4,6
2012	Serveis d'Allotjament	320.424	15,43%	48.839	11,38%	144.860	16,00%	126.724	17,07%	-11,2
2012	Serveis de menjars i begudes	1.016.518	48,94%	259.426	60,43%	429.812	47,48%	327.281	44,08%	-2,3
2012	Transport de viatgers	257.890	12,42%	20.020	4,66%	102.391	11,31%	135.480	18,25%	-5,6
2012	Altres Activitats Indústria Turística	482.193	23,22%	101.022	23,53%	228.257	25,21%	152.914	20,60%	-0,9
2012	Total Activitats a Nivell Nacional	17.632.665		2.623.984		8.055.690		6.952.992		-4,3
2013	Total Activitats Indústria Turística	2.083.544	12,16%	420.192	17,57%	913.216	11,67%	750.137	10,84%	0,3
2013	Hostaleria	1.332.588	63,96%	295.282	70,27%	578.767	63,38%	458.538	61,13%	-0,3
2013	Serveis d'Allotjament	313.190	15,03%	51.981	12,37%	135.281	14,81%	125.928	16,79%	-2,3
2013	Serveis de menjars i begudes	1.019.399	48,93%	243.302	57,90%	443.487	48,56%	332.610	44,34%	0,3
2013	Transport de viatgers	257.342	12,35%	19.375	4,61%	98.852	10,82%	139.114	18,55%	-0,2
2013	Altres Activitats Indústria Turística	493.614	23,69%	105.534	25,12%	235.596	25,80%	152.483	20,33%	2,4
2013	Total Activitats a Nivell Nacional	17.139.008		2.391.345		7.825.081		6.922.582		-2,8
2014	Total Activitats Indústria Turística	2.203.044	12,70%	468.199	19,79%	950.219	12,12%	784.626	10,99%	5,7
2014	Hostaleria	1.403.777	63,72%	331.770	70,86%	588.287	61,91%	483.720	61,65%	5,3
2014	Serveis d'Allotjament	321.742	14,60%	52.748	11,27%	144.124	15,17%	124.871	15,91%	2,7
2014	Serveis de menjars i	1.082.036	49,12%	279.023	59,59%	444.163	46,74%	358.849	45,74%	6,1

begudes

2014	Transport de viatgers	267.550	12,14%	21.426	4,58%	110.588	11,64%	135.536	17,27%	4,0
2014	Altres Activitats Indústria Turística	531.717	24,14%	115.002	24,56%	251.344	26,45%	165.370	21,08%	7,7
2014	Total Activitats a Nivell Nacional	17.344.174		2.365.362		7.839.641		7.139.170		1,2
2015	Total Activitats Indústria Turística	2.322.381	13,00%	480.746	20,20%	996.794	12,54%	844.840	11,21%	5,4
2015	Hostaleria	1.505.155	64,81%	359.581	74,80%	628.005	63,00%	517.569	61,26%	7,2
2015	Serveis d'Allotjament	344.323	14,83%	59.786	12,44%	154.551	15,50%	129.986	15,39%	7,0
2015	Serveis de menjars i begudes	1.160.832	49,98%	299.794	62,36%	473.454	47,50%	387.583	45,88%	7,3
2015	Transport de viatgers	264.877	11,41%	18.595	3,87%	109.401	10,98%	136.881	16,20%	-1,0
2015	Altres Activitats Indústria Turística	552.350	23,78%	102.571	21,34%	259.388	26,02%	190.390	22,54%	3,9
2015	Total Activitats a Nivell Nacional	17.866.048		2.380.317		7.948.772		7.536.959		3,0

Font: elaboració pròpia a través de les dades de l' Instituto Estudios Turísticos a partir de l' EPA (2011-2015)

4.6L' ocupabilitat per situació professional i tipologia de jornada

Situació professional:

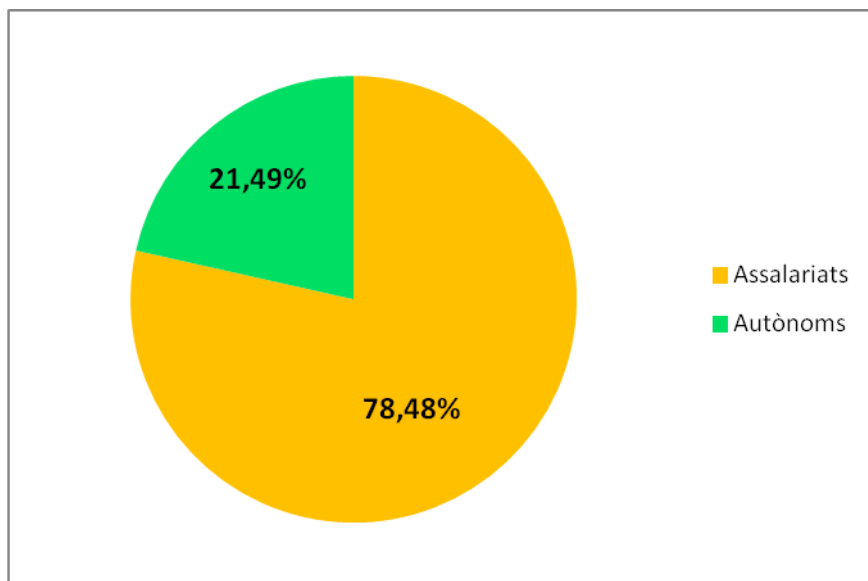
Els assalariats de l'activitat turística amb referència als assalariats del total d'activitats econòmiques nacionals, són 11,65% i els autònoms un 15,27%. Això té una incidència a nivell de tributació a la Seguretat Social espanyola.

Dels ocupats en el sector turístic, predominen els assalariats amb una mitjana del 78,48% i els autònoms amb un 21,49%.

En el gràfic 9, es pot visualitzar les diferències entre els ocupats del sector que estan assalariats i els ocupats que estan en règim d'autònoms.

Dels assalariats, l'hostaleria és qui té més assalariats amb 49,47%, però dintre d'aquest camp destaca els assalariats de servies de menjars i begudes amb un 71%. Els ocupats assalariats de les altres activitats indústria turística són un 19,92% del total d'assalariats i transports de viatgers 9,09%.

Gràfic 9: situació professional dels ocupats en el sector turístic, en el període 2011-2015.

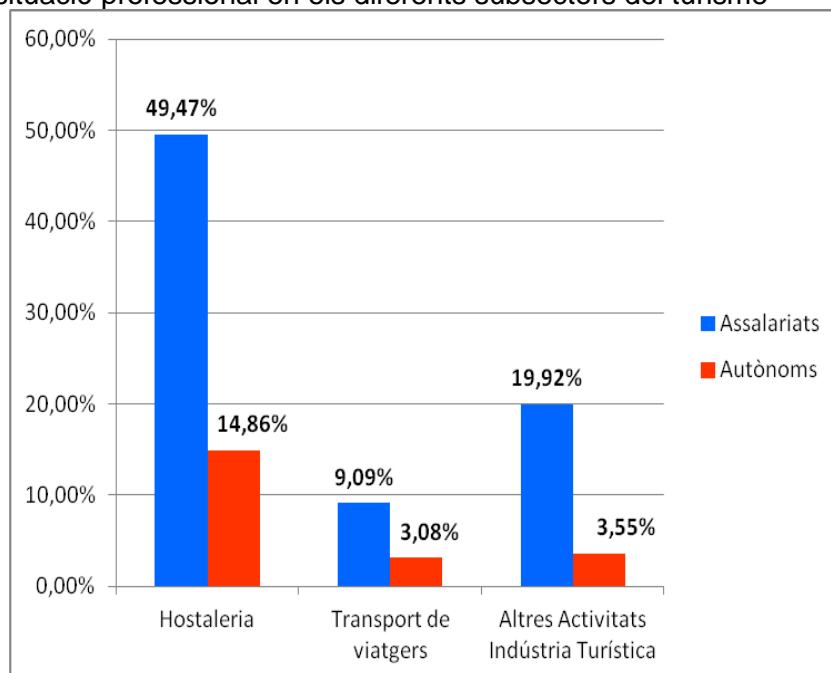

Font: elaboració pròpia a través de les dades de l' Instituto Estudios Turísticos a partir de l' EPA (2011-2015)

A nivell d'autònoms també destaca el sector de l'hostaleria amb un 14,86%, altres activitats turístiques representen un 3,55% i transports de viatgers un 3,08%.

En el gràfic 10, es pot visualitzar els diferents subsectors de l'activitat turística i les situacions professionals, explicades anteriorment.

Gràfic 10: situació professional en els diferents subsectors del turisme

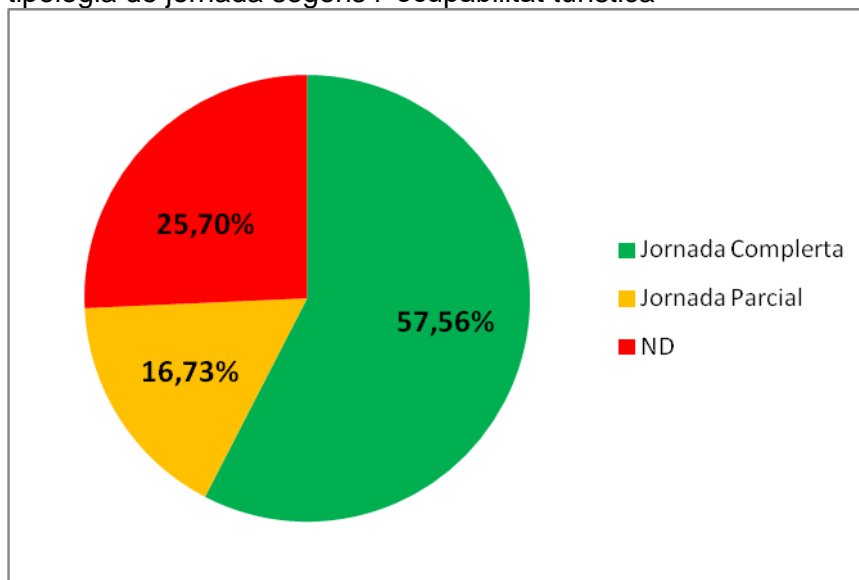
Font: elaboració pròpia a través de les dades de l' Instituto Estudios Turísticos a partir de l' EPA (2011-2015)

Tipologia de jornada:

Dels ocupats al sector, destaca que un 57,56% tenen una jornada complerta i un 16,73% estan a jornada parcial i un elevat nombre d' ocupats ND amb un 25,70%.

En el gràfic 11 es pot visualitzar aquestes proporcions.

Gràfic 11: tipologia de jornada segons l' ocupabilitat turística

Font: elaboració pròpia a través de les dades de l' Instituto Estudios Turísticos a partir de l' EPA (2011-2015)

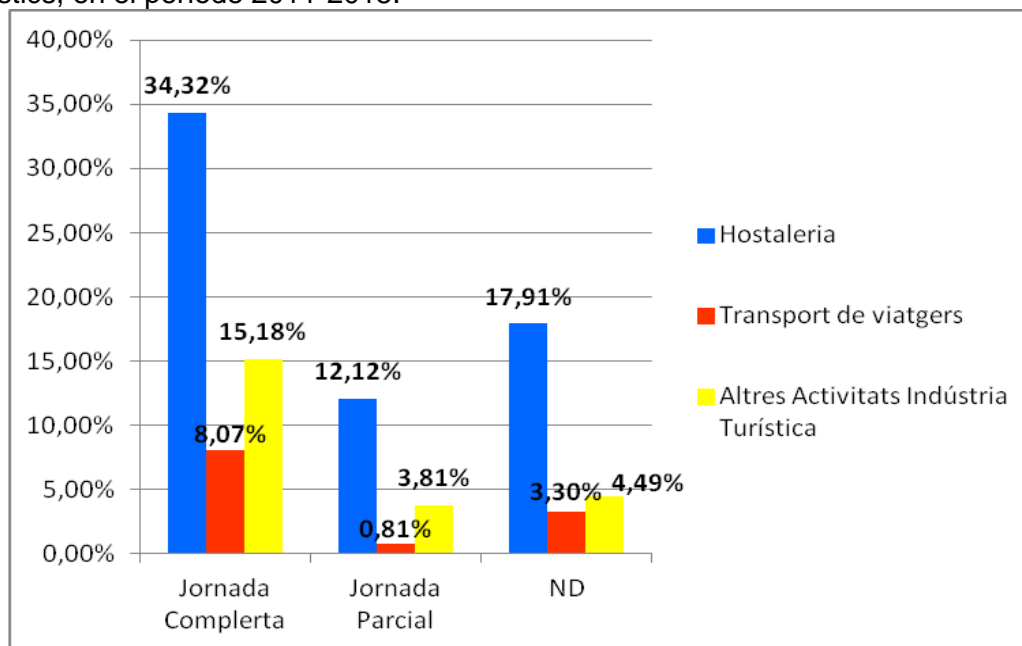
Segons els diferents subsectors, l'hostalera és qui té més ocupats amb una situació de jornada complerta amb un 34,32% i de jornada parcial amb un 12,12% d'ocupats. Altres activitats turístiques tenen un 15,18% d'ocupats en situació de jornada complerta i un 3,81 amb jornada parcial.

El transport de viatgers, té un 15,18% d'ocupats en situació de jornada complerta i un 0,81% amb jornada parcial.

Alhora hi ha un conjunt d'ocupats (ND) que no es tenen dades sobre la seva situació de jornada laboral.

El gràfic 12, es pot visualitzar els diferents tipus de jornada pels tres subsectors turístics.

Gràfic 12: ocupabilitat segons tipus de jornada en relació als diferents subsectors turístics, en el període 2011-2015.

Font: elaboració pròpia a través de les dades de l' Instituto Estudios Turísticos a partir de l' EPA (2011-2015)

A la taula 8 es pot visualitzar el desenvolupament de situació professional i tipologia de jornada en el període del 2011 al 2015.

Taula 8: ocupats segons situació professional i tipologia de jornada entre el 2011-2015

Any	Activitats	Assalariats		Autònoms		Jornada Completa		Jornada Parcial	
			%		%		%		%
2011	Total Activitats Indústria Turística	1.708.552	11,10%	452.165	14,97%	1.301.816	9,87%	406.736	18,48%
2011	Hostaleria	1.079.268	63,17%	321.721	18,83%	794.390	61,02%	284.877	70,04%
2011	<i>Serveis d'Al·lotjament</i>	339.922	19,90%	20.830	4,61%	300.431	23,08%	39.490	9,71%
2011	<i>Serveis de menjars i begudes</i>	739.346	43,27%	300.892	66,54%	493.959	37,94%	245.387	60,33%
2011	Transport de viatgers	206.895	12,11%	66.251	14,65%	181.177	13,92%	25.718	6,32%
2011	Altres Activitats Indústria Turística	422.390	24,72%	64.194	14,20%	326.249	25,06%	96.141	23,64%
2011	Total Activitats a Nivell Nacional	15.394.202	100%	3.019.483	100%	13.193.052	100%	2.201.149	100%
2012	Total Activitats Indústria Turística	1.633.387	11,21%	442.612	14,51%	1.219.039	10,92%	414.348	18,54%
2012	Hostaleria	1.029.983	63,06%	306.714	69,30%	733.223	60,15%	296.760	71,62%
2012	<i>Serveis d'Al·lotjament</i>	299.887	18,36%	20.536	4,64%	258.792	21,23%	41.095	9,92%
2012	<i>Serveis de menjars i begudes</i>	730.096	44,70%	286.177	64,66%	474.431	38,92%	255.665	61,70%

2012	Transport de viatgers	192.615	11,79%	64.696	14,62%	170.512	13,99%	22.102	5,33%
2012	Altres Activitats Indústria Turística	410.790	25,15%	71.202	16,09%	315.304	25,86%	95.486	23,04%
2012	Total Activitats a Nivell Nacional	14.573.398	100%	3.051.047	100%	11.161.952	100%	2.235.364	100%
2013	Total Activitats Indústria Turística	1.631.597	11,60%	451.677	14,76%	1.177.592	10,08%	454.006	18,98%
2013	Hostaleria	1.022.521	62,67%	309.923	68,62%	692.706	58,82%	329.814	72,65%
2013	<i>Serveis d'Allotjament</i>	288.187	17,66%	24.912	5,52%	246.115	20,90%	42.072	9,27%
2013	<i>Serveis de menjars i begudes</i>	734.334	45,01%	285.012	63,10%	446.591	37,92%	287.743	63,38%
2013	Transport de viatgers	194.990	11,95%	62.352	13,80%	172.150	14,62%	22.840	5,03%
2013	Altres Activitats Indústria Turística	414.086	25,38%	79.402	17,58%	312.735	26,56%	101.351	22,32%
2013	Total Activitats a Nivell Nacional	14.069.112	100%	3.060.700	100%	11.677.197	100%	2.391.915	100%
2014	Total Activitats Indústria Turística	1.716.746	12,02%	485.834	15,92%	1.227.967	10,38%	488.780	19,95%
2014	Hostaleria	1.068.884	62,26%	334.448	68,84%	710.738	57,88%	358.147	73,27%
2014	<i>Serveis d'Allotjament</i>	301.088	17,54%	20.654	4,25%	256.507	20,89%	44.582	9,12%
2014	<i>Serveis de menjars i begudes</i>	767.796	44,72%	313.795	64,59%	454.231	36,99%	313.565	64,15%
2014	Transport de viatgers	200.905	11,70%	66.645	13,72%	180.628	14,71%	20.277	4,15%
2014	Altres Activitats Indústria Turística	446.958	26,04%	84.741	17,44%	336.601	27,41%	110.356	22,58%
2014	Total Activitats a Nivell Nacional	14.285.790	100%	3.051.070	100%	11.835.562	100%	2.450.228	100%
2015	Total Activitats Indústria Turística	1.822.775	12,34%	498.732	16,15%	1.317.474	10,74%	505.301	20,20%
2015	Hostaleria	1.165.842	63,96%	338.716	67,92%	791.236	60,06%	374.606	74,14%
2015	<i>Serveis d'Allotjament</i>	323.446	17,74%	20.822	4,17%	278.975	21,17%	44.471	8,80%
2015	<i>Serveis de menjars i begudes</i>	842.396	46,22%	317.894	63,74%	512.262	38,88%	330.135	65,33%
2015	Transport de viatgers	190.216	10,44%	74.661	14,97%	170.432	12,94%	19.784	3,92%
2015	Altres Activitats Indústria Turística	466.716	25,60%	85.356	17,11%	355.805	27,01%	110.912	21,95%
2015	Total Activitats a Nivell Nacional	14.773.473	100%	3.087.443	100%	12.271.749	100%	2.501.724	100%

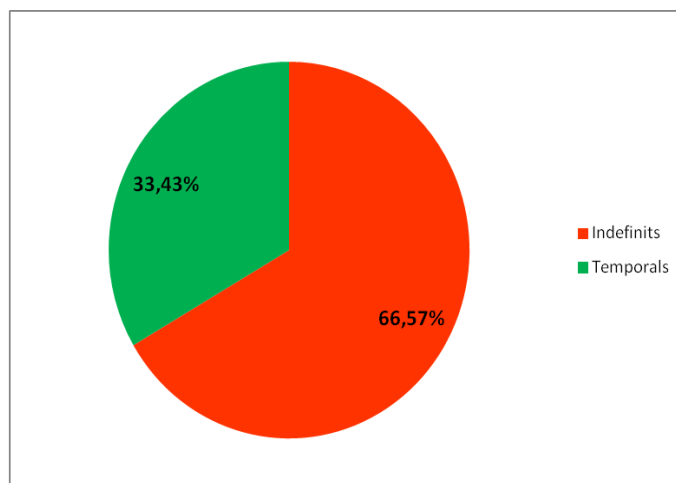
Font: elaboració pròpia a través de les dades de l' Instituto Estudios Turísticos a partir de l' EPA (2011-2015)

4.7L' ocupabilitat per tipologia de contractació dels assalariats

A nivell de tipologia de contractació els ocupats amb contractes indefinits de l'activitat turística representa una mitjana del 10,23% respecte el total d'activitats nacionals i els ocupats temporals de la mateixa activitat representen una mitjana del 16,13% respecte del total d'activitats nacionals. A nivell de valors relatius en referència a la tipologia de contractació de les activitats nacionals, els temporals ocupats turístics són més elevats. Malgrat tot, del total d'assalariats de l'activitat turística, els ocupats indefinits representen un 66,57% i els temporals un 33,43%.

En el gràfic 12, es pot observar les diferents proporcions per tipologia de contractació.

Gràfic 12: ocupabilitat per tipologia de contractació dels assalariats entre el període 2011 al 2015.

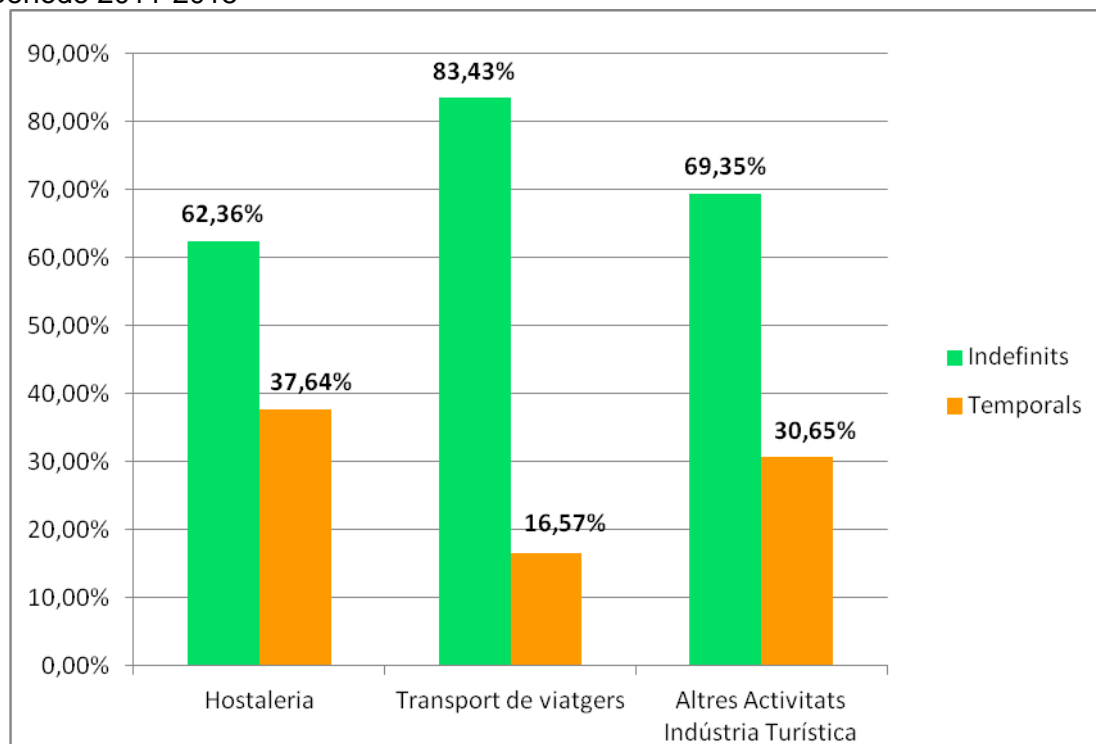

Font: elaboració pròpia a través de les dades de l' Instituto Estudios Turísticos a partir de l' EPA (2011-2015)

A nivell de sectors de l'activitat turística i en relació a la tipologia contractual, gràfic 13, destaca el sector del transport de viatgers que té una mitjana del 83,43% d' ocupats indefinits i només un 16,57% de temporals, el sector altres activitats turístiques tenen una mitjana de 69,35% ocupats indefinits i un 30,65% de temporals i el sector de l'hostaleria amb un 62,40% d'indefinitos i un 37,64%.

L'hostaleria, malgrat que és el sector que aporta més ocupabilitat (més del 50%) tal com s'ha pogut demostrar anteriorment, és el sector amb més temporalitat i concretament el subsector de serveis de menjars i begudes.

Gràfic 13: ocupabilitat segons la tipologia de contractació i subsectors turístics, en el període 2011-2015

Font: elaboració pròpia a través de les dades de l' Instituto Estudios Turísticos a partir de l' EPA (2011-2015)

En la taula 9, s'ha calculat la mitjana del període del 2011 al 2015 on estan totes les dades dels gràfics d'aquest apartat.

Taula 9: mitjana de l' ocupabilitat segons la tipologia de contractació i subsectors

Activitats	Indefinites	%	Temporals	%
Total Activitats Indústria Turística	1.133.488	66,57%	569.124	33,43%
Hostaleria	669.318	62,36%	403.981	37,64%
<i>Serveis d'Allotjament</i>	205.056	30,64%	105.450	26,10%
<i>Serveis de menjars i begudes</i>	464.263	60,86%	298.531	64,30%
Transport de viatgers	164.465	83,43%	32.660	16,57%
Altres Activitats Indústria Turística	299.704	69,35%	132.484	30,65%
Total Activitats a Nivell Nacional	11.083.365		3.535.831	100,00%

Font: elaboració pròpia a través de les dades de l' Instituto Estudios Turísticos a partir de l' EPA (2011-2015)

En la taula 10, es pot observar com en el període 2011-2015, hi hagut fluctuacions en la contractació indefinida. Destaca l'any 2012, en plena crisi econòmica, on hi ha un creixement de la contractació indefinida del 0,43% respecte l'any anterior, 2011. En els

anys 2013 i 2014 els resultats de la contractació són negatius amb un -1,30% i -1,66% de la contractació indefinida.

Aquests resultats negatius venen marcats en l'any 2013 per la disminució de contractació en el subsector de l'hostaleria amb una variació interanual del -2,27% i del transport de viatgers amb una variació interanual del -2,72%.

En l'any 2014, la variació interanual és del -1,66% on l'hostaleria té una variació interanual del -1,55%, transport de viatgers un -2,44% i altres activitats turístiques -1,60%

Taula 10: ocupabilitat segons la tipologia contractual, en el període 2011-2015

Any	Activitats	Assalariats	Indefinitos	%	Temporals	%	% Indefinitos	% Temporals
2011	Total Activitats Indústria Turística	1.708.552	1.151.180	9,99%	557.373	14,40%	67,38%	32,62%
2011	Hostaleria	1.079.268	690.334	59,97%	388.932	69,78%	63,96%	36,04%
2011	<i>Serveis d'Allotjament</i>	339.922	228.085	33,04%	111.836	28,75%	67,10%	32,90%
2011	<i>Serveis de menjars i begudes</i>	739.346	462.250	66,96%	277.096	71,25%	62,52%	37,48%
2011	Transport de viatgers	206.895	171.999	14,94%	34.896	6,26%	83,13%	16,87%
2011	Altres Activitats Indústria Turística	422.390	288.846	25,09%	133.544	23,96%	68,38%	31,62%
2011	Total Activitats a Nivell Nacional	15.394.202	11.524.871		3.869.331			
2012	Total Activitats Indústria Turística	1.633.387	1.112.986	9,97%	520.402	15,25%	68,14%	31,86%
2012	Hostaleria	1.029.983	663.257	59,59%	366.725	70,47%	64,39%	35,60%
2012	<i>Serveis d'Allotjament</i>	299.887	204.395	30,82%	95.492	26,04%	68,16%	31,84%
2012	<i>Serveis de menjars i begudes</i>	730.096	458.862	69,18%	271.234	73,96%	62,85%	37,15%
2012	Transport de viatgers	192.615	165.626	14,88%	26.989	5,19%	85,99%	14,01%
2012	Altres Activitats Indústria Turística	410.790	284.102	25,53%	126.687	24,34%	69,16%	30,84%
2012	Total Activitats a Nivell Nacional	14.573.398	11.161.952		3.411.447			
2013	Total Activitats Indústria Turística	1.631.597	1.090.626	10,09%	540.970	16,62%	66,84%	33,16%
2013	Hostaleria	1.022.521	635.242	58,25%	387.279	71,59%	62,13%	37,87%
2013	<i>Serveis d'Allotjament</i>	288.187	188.122	29,61%	100.065	25,84%	65,28%	34,72%

2013	Serveis de menjars i begudes	734.334	447.120	70,39%	287.214	74,16%	60,89%	39,11%
2013	Transport de viatgers	194.990	162.362	14,89%	32.628	6,03%	83,27%	16,73%
2013	Altres Activitats Indústria Turística	414.086	293.022	26,87%	121.064	22,38%	70,76%	29,24%
2013	Total Activitats a Nivell Nacional	14.069.112	10.813.615		3.255.498			
2014	Total Activitats Indústria Turística	1.716.746	1.118.989	10,31%	597.758	17,43%	65,18%	34,82%
2014	Hostaleria	1.068.884	647.458	57,86%	421.426	70,50%	60,57%	39,43%
2014	Serveis d'Allotjament	301.088	197.780	30,55%	103.308	24,51%	65,69%	34,31%
2014	Serveis de menjars i begudes	767.796	449.678	69,45%	318.118	75,49%	58,57%	41,43%
2014	Transport de viatgers	200.905	162.384	14,51%	38.521	6,44%	80,83%	19,17%
2014	Altres Activitats Indústria Turística	446.958	309.146	27,63%	137.811	23,05%	69,17%	30,83%
2014	Total Activitats a Nivell Nacional	14.285.790	10.857.113		3.428.677			
2015	Total Activitats Indústria Turística	1.822.775	1.193.657	10,79%	629.118	16,94%	65,49%	34,51%
2015	Hostaleria	1.165.842	710.300	59,51%	455.542	72,41%	60,93%	39,07%
2015	Serveis d'Allotjament	323.446	206.897	29,13%	116.549	25,58%	63,97%	36,03%
2015	Serveis de menjars i begudes	842.396	503.403	70,87%	338.993	74,42%	59,76%	40,24%
2015	Transport de viatgers	190.216	159.952	13,40%	30.264	4,81%	84,09%	15,91%
2015	Altres Activitats Indústria Turística	466.716	323.404	27,09%	143.312	22,78%	69,29%	30,71%
2015	Total Activitats a Nivell Nacional	14.773.473	11.059.274		3.714.200			

Font: elaboració pròpia a través de les dades de l' Instituto Estudios Turísticos a partir de l' EPA (2011-2015)

4.8L' ocupabilitat segons estudis.

Ens el marc teòric s'ha definit que el capital humà turístic com la quantitat de coneixements tècnics i qualificacions que posseeixen els treballadors del sector, procedent de les inversions en educació formal i en formació en el treball

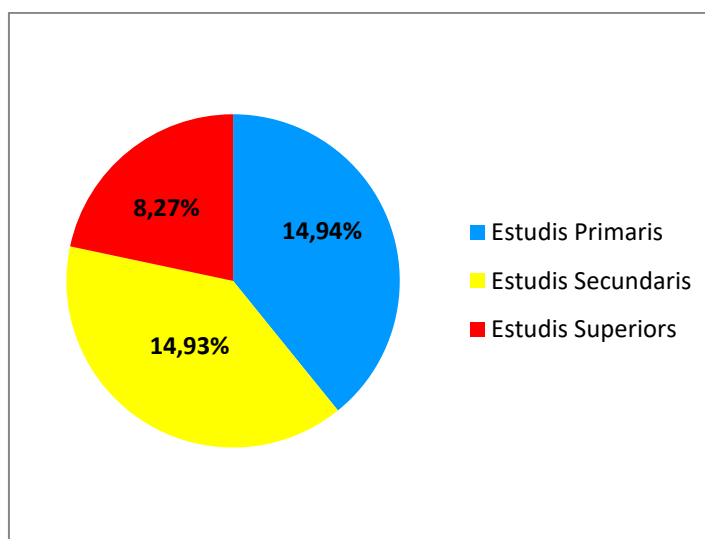
Aquest subapartat és clau car indica quin nivell d'estudis posseeixen els ocupats de l'activitat turística.

Segons els nivells d'estudis, es considera estudis primaris fins el primer cicle d'ESO i l'EGB. Els estudis secundaris engloba el batxillerat i la formació professional i els estudis superiors engloba des de els títols de diplomatura, llicenciatures, enginyeries tècniques i superiors, graus universitaris i oferta de postgrau i màsters.

Segons la mitjana entre el període 2011-2015 (gràfic 14), la tipologia d'estudis dels ocupats en l'activitat turística respecte el total d' ocupats de totes les activitats econòmiques nacionals, destaca que els ocupats turístics amb estudis primaris i secundaris representen un 15%, cadascun.

Els ocupats turístics amb estudis superiors respecte els ocupats del total d'activitats econòmiques a nivell nacional, amb estudis superiors, només representen el 8%.

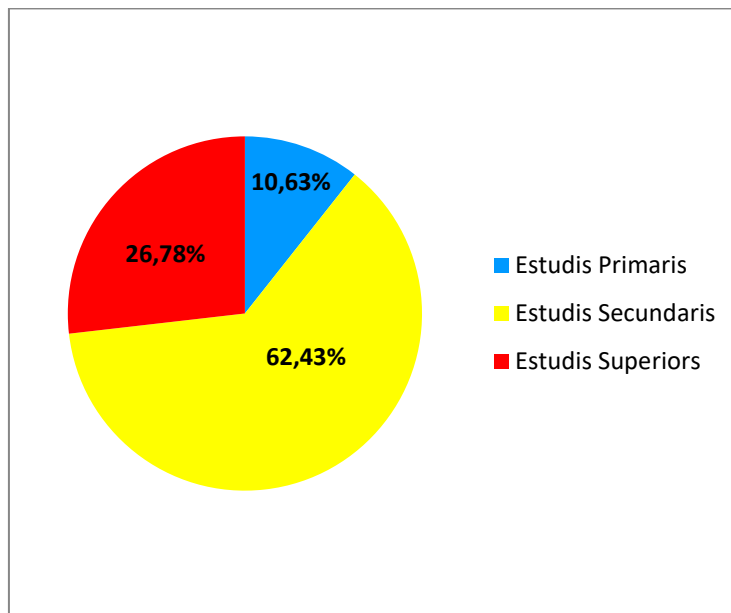
Gràfic 14: mitjana de la tipologia d'estudis segons els ocupadors turístics respecte la tipologia d'estudis de la resta d'activitats econòmiques nacionals.

Font: elaboració pròpia a través de les dades de l' Instituto Estudios Turísticos a partir de l' EPA (2011-2015)

En l'activitat turística destaquen (gràfic 15), els ocupats amb estudis secundaris amb un 62% i amb molta diferència els ocupats amb estudis superiors amb un 26,7% i finalment els ocupats amb estudis primaris amb un 10% i amb estudis secundaris, destaca que els estudis secundaris són els que predomina amb els ocupats turístics.

Gràfic 15: Tipologia d'estudis dels ocupats turístics en la franja de l'any 2011-2015

Font: elaboració pròpia a través de les dades de l' Instituto Estudios Turísticos a partir de l' EPA (2011-2015)

Els estudis dels ocupats de l'activitat turística, destaca els estudis secundaris amb una mitjana en la franja temporal del 62,43%. És a dir, que més del 70% d' ocupats en el sector turístic només tenen estudis primaris i secundaris.

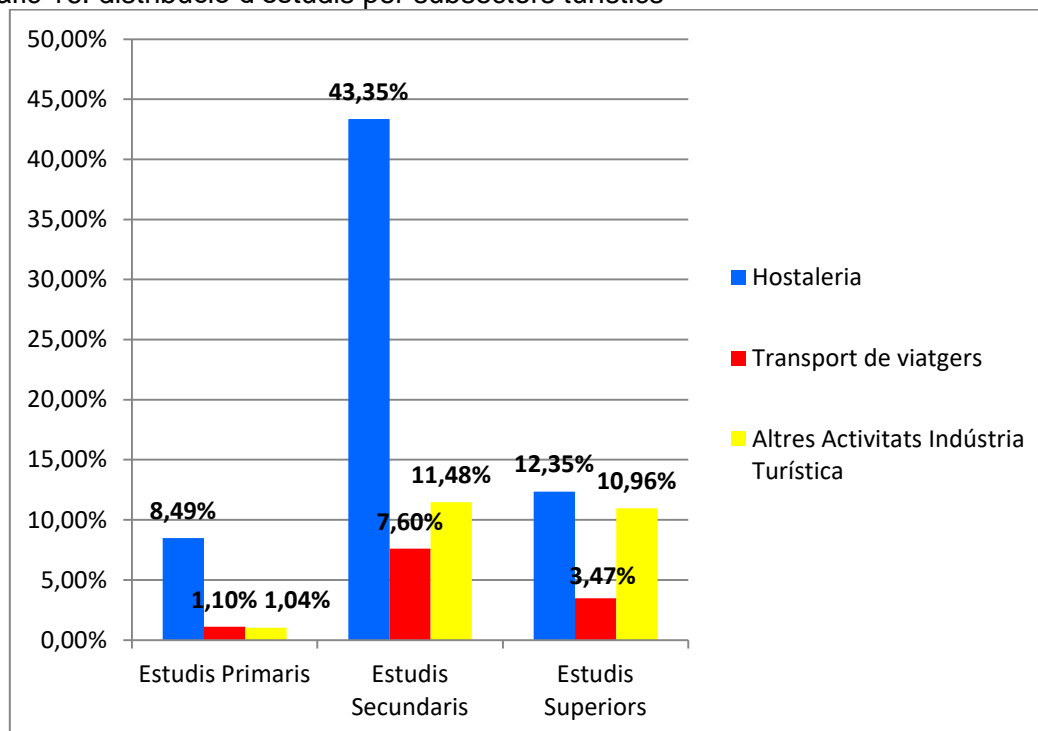
De l'anterior gràfic, s'ha desglossat aquestes percentatges d' ocupats amb els seus estudis i els subsectors.

Del 62% d' ocupats amb estudis secundaris, destaca l'hostaleria que té un total de 43,35% d' ocupats, les altres activitats turístiques amb un 11,48% i transport de viatgers amb un 7,60%.

Dels ocupats amb estudis superiors destaca l'hostaleria amb un 12,35% i a poca diferència, altres activitats turístiques amb un 10,96%.

Els ocupats amb estudis primaris reparteixen amb un 8,49% a l'hostaleria, un 1,10% a transports de viatgers i un 1,04% a altres activitats turístiques.

Gràfic 16: distribució d'estudis per subsectors turístics

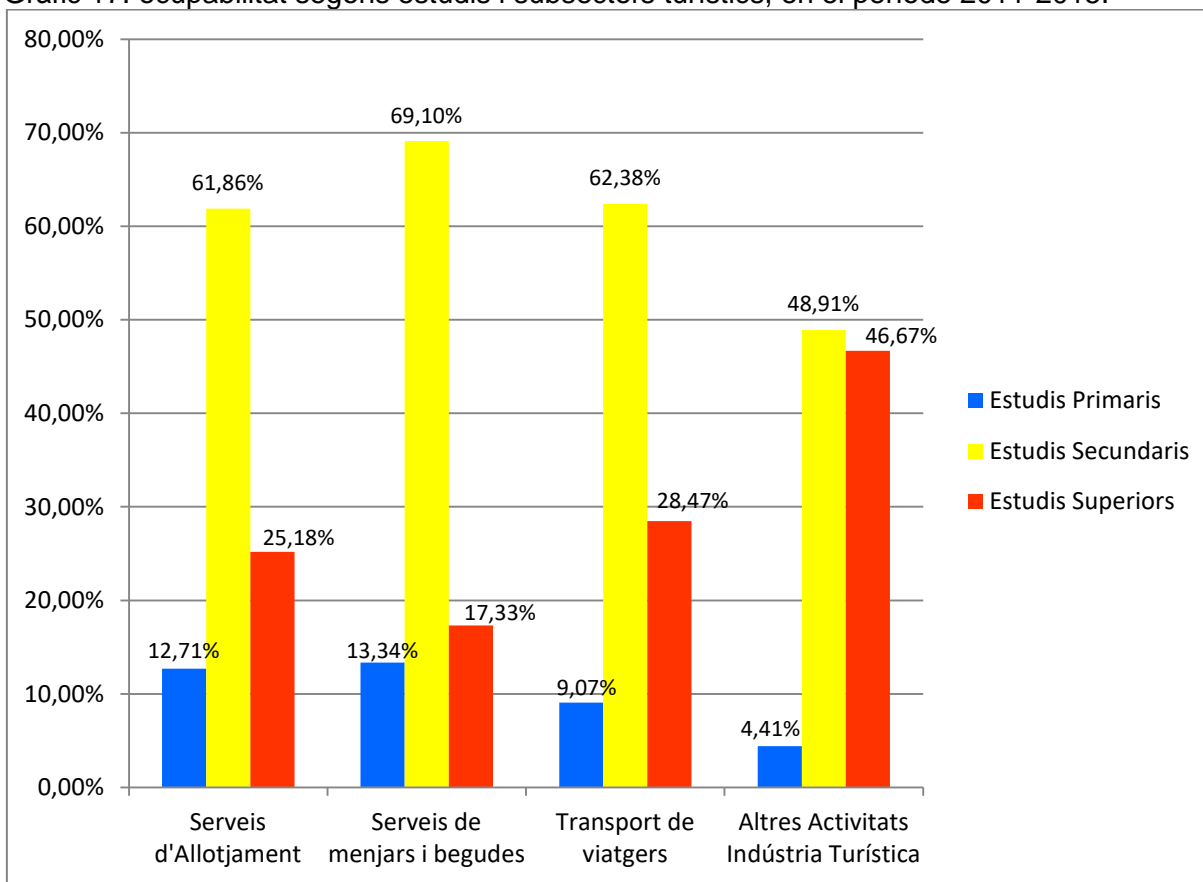
Font: elaboració pròpia a través de les dades de l' Instituto Estudios Turísticos a partir de l' EPA (2011-2015)

Com es pot apreciar en el gràfic 17, del 27% dels ocupats amb estudis superiors, destaca (en valors relatius) altres activitats turístiques amb una mitjana del 47% d' ocupats amb estudis superiors. Seguidament l'activitat de transports de passatgers amb una mitjana del 28% i l'hostaleria amb una mitjana del 19%. Dintre d'aquest sector és representatiu com a valor baix, el subsector de serveis de menjars i begudes amb un 17%, valor que està per sota de la mitjana de l'activitat de l'hostaleria però pel que fa referència a serveis d'allotjament, dels seus ocupats el 25,18% tenen estudis superiors.

El sector que més destaca, en valors relatius (gràfic 16), dels estudis secundaris és el transport de viatgers amb un 62,63%, després el de l'hostaleria amb un 62,43% de mitjana, sent el subsector de serveis de menjars i begudes una mitjana del 69% i els serveis d'allotjament amb una mitjana del 61% i altres activitats turístiques té una mitjana del 49% dels seus ocupats.

Els estudis primaris representa un total de mitjana del 10,68%. D'aquests ocupats, el sector que predomina és l'hostaleria amb una mitjana del 13%, valor que està per sobre del ocupats que només tenen estudis primaris. Sent el subsector de Serveis de menjars i begudes amb una mitjana del 13,44% i el sector de serveis d'allotjament amb una mitjana del 12,66%.

Gràfic 17: ocupabilitat segons estudis i subsectors turístics, en el període 2011-2015.

Font: elaboració pròpia a través de les dades de l' Instituto Estudios Turísticos a partir de l' EPA (2011-2015)

En la taula 11, es mostra les mitjanes, del període 2011-2015, dels estudis dels ocupats en l'activitat turística.

Aquesta taula és un resum que engloba els diferents tipus d'estudis dels ocupats segons l'activitat turística.

Taula 11: mitjana dels estudis dels ocupats en les diferents activitats turístiques, durant el període 2011-2015.

	Mitjana Ocupats 2011-2015	Estudis Primaris	%	Estudis Secundaris	%	Estudis Superiors	%
Total Activitats Indústria Turística	2.169.379	230.602	10,63%	1.354.375	62,43%	580.885	26,78%
Hostaleria	1.395.900	184.172	13,19%	940.513	67,38%	267.961	19,20%
<i>Serveis d'Allotjament</i>	332.086	42.209	12,71%	205.443	61,86%	83.616	25,18%
<i>Serveis de menjars i begudes</i>	1.063.815	141.963	13,34%	735.070	69,10%	184.345	17,33%
Transport de viatgers	264.166	23.948	9,07%	164.781	62,38%	75.204	28,47%
Altres Activitats Indústria Turística	509.313	22.481	4,41%	249.081	48,91%	237.720	46,67%
Total Activitats a Nivell Nacional	17.680.660	1.543.388		9.069.123		7.026.859	

Font: elaboració pròpia a través de les dades de l' Instituto Estudios Turísticos a partir de l' EPA (2011-2015)

A la taula 12, es mostra el mapa del període 2011-2015 sobre l'evolució dels estudis dels ocupats i la caracterització dels diferents subsectors per estudis dels ocupats.

Any	Activitats	Ocupats	Estudis Primaris	% est. /Ocup	% est. /Act. Nac.	Estudis Secundaris	% est. /Ocup	% est. /Act. Nac.	Estudis Superiors	% est. /Ocup	% est. /Act. Nac.
2011	Total Activitats Indústria Turística	2.160.902	300.934	13,93%	1,63%	1.330.217	61,56%	7,22%	527.161	24,40%	2,86%
2011	Hostaleria	1.401.039	238.752	17,04%	1,30%	915.392	65,34%	4,97%	244.412	17,45%	1,33%
2011	<i>Serveis d'Allotjament</i>	360.751	54.715	15,17%	0,30%	223.654	62,00%	1,21%	81.543	22,60%	0,44%
2011	<i>Serveis de menjars i begudes</i>	1.040.288	184.036	17,69%	1,00%	691.737	66,49%	3,76%	162.870	15,66%	0,88%
2011	Transport de viatgers	273.173	34.256	12,54%	0,19%	165.716	60,66%	0,90%	73.201	26,80%	0,40%
2011	Altres Activitats Indústria Turística	486.690	27.926	5,74%	0,15%	249.110	51,18%	1,35%	209.547	43,06%	1,14%
2011	Total Activitats a nivell Nacional	18.421.406	2.029.842	11,02%	11,02%	9.487.153	51,50%	51,50%	6.857.577	37,23%	37,23%
2012	Total Activitats Indústria Turística	2.077.025	251.648	12,12%	1,43%	1.304.636	62,81%	7,40%	518.528	24,96%	2,94%
2012	Hostaleria	1.336.942	196.865	14,73%	1,12%	903.024	67,54%	5,12%	234.882	17,57%	1,33%
2012	<i>Serveis d'Allotjament</i>	320.424	43.618	13,61%	0,25%	200.145	62,46%	1,14%	75.690	23,62%	0,43%
2012	<i>Serveis de menjars i begudes</i>	1.016.518	153.247	15,08%	0,87%	702.879	69,15%	3,99%	159.192	15,66%	0,90%
2012	Transport de viatgers	257.890	30.012	11,64%	0,17%	158.341	61,40%	0,90%	69.537	26,96%	0,39%
2012	Altres Activitats Indústria Turística	482.193	24.771	5,14%	0,14%	243.271	50,45%	1,38%	214.109	44,40%	1,21%
2012	Total Activitats a nivell Nacional	17.632.665	1.716.197	9,73%	9,73%	9.096.379	51,59%	51,59%	6.781.496	38,46%	38,46%
2013	Total Activitats Indústria Turística	2.083.544	221.268	10,62%	1,29%	1.310.000	62,87%	7,64%	549.881	26,39%	3,21%
2013	Hostaleria	1.332.588	172.822	12,97%	1,01%	906.865	68,05%	5,29%	250.507	18,80%	1,46%
2013	<i>Serveis d'Allotjament</i>	313.190	37.836	12,08%	0,22%	196.028	62,59%	1,14%	78.702	25,13%	0,46%
2013	<i>Serveis de menjars i begudes</i>	1.019.399	134.986	13,24%	0,79%	710.836	69,73%	4,15%	171.805	16,85%	1,00%
2013	Transport de viatgers	257.342	24.073	9,35%	0,14%	159.436	61,95%	0,93%	73.833	28,69%	0,43%
2013	Altres Activitats Indústria Turística	493.614	24.372	4,94%	0,14%	243.700	49,37%	1,42%	225.542	45,69%	1,32%

2013	Total Activitats a Nivell Nacional	17.139.008	1.515.866	8,84%	8,84%	8.859.649	51,69%	51,69%	6.727.835	39,25%	39,25%
2014	Total Activitats Indústria Turística	2.203.044	185.281	8,41%	1,07%	1.364.948	61,96%	7,87%	649.498	29,48%	3,74%
2014	Hostaleria	1.403.777	147.121	10,48%	0,85%	952.270	67,84%	5,49%	301.399	21,47%	1,74%
2014	<i>Serveis d'Allotjament</i>	321.742	34.261	10,65%	0,20%	198.736	61,77%	1,15%	88.013	27,36%	0,51%
2014	<i>Serveis de menjars i begudes</i>	1.082.036	112.860	10,43%	0,65%	753.534	69,64%	4,34%	213.385	19,72%	1,23%
2014	Transport de viatgers	267.550	17.420	6,51%	0,10%	166.060	62,07%	0,96%	83.742	31,30%	0,48%
2014	Altres Activitats Indústria Turística	531.717	20.740	3,90%	0,12%	246.618	46,38%	1,42%	264.358	49,72%	1,52%
2014	Total Activitats a Nivell Nacional	17.344.174	1.259.558	7,26%	7,26%	8.756.496	50,49%	50,49%	7.286.758	42,01%	42,01%
2015	Total Activitats Indústria Turística	2.322.381	193.880	8,35%	1,09%	1.462.074	62,96%	8,18%	659.357	28,39%	3,69%
2015	Hostaleria	1.505.155	165.301	10,98%	0,93%	1.025.015	68,10%	5,74%	308.606	20,50%	1,73%
2015	<i>Serveis d'Allotjament</i>	344.323	40.616	11,80%	0,23%	208.652	60,60%	1,17%	94.132	27,34%	0,53%
2015	<i>Serveis de menjars i begudes</i>	1.160.832	124.685	10,74%	0,70%	816.363	70,33%	4,57%	214.475	18,48%	1,20%
2015	Transport de viatgers	264.877	13.980	5,28%	0,08%	174.350	65,82%	0,98%	75.708	28,58%	0,42%
2015	Altres Activitats Indústria Turística	552.350	14.598	2,64%	0,08%	262.708	47,56%	1,47%	275.043	49,80%	1,54%
2015	Total Activitats a Nivell Nacional	17.866.048	1.195.475	6,69%	6,69%	9.145.936	51,19%	51,19%	7.480.627	41,87%	41,87%

Font: elaboració pròpia a través de les dades de l' Instituto Estudios Turísticos a partir de l' EPA (2011-2015)

4.9 Resum de les dades

Aquest apartat pretén ser una síntesi de totes les dades elaborades i treballades amb els subapartats anteriors. Així mateix, s'ha elaborat la taula 12 on recull, a nivell de valors relatius, aquest resum.

Aquest resum fa referència al període 2011-2015 i sobre l'activitat turística que s'ha estudiat i investigat al llarg del present treball de recerca.

- L'activitat turística genera un 12,27% d'ocupabilitat respecte a totes les activitats econòmiques espanyoles.
- Les CCAA que generen més ocupabilitat són Catalunya amb un 17% i Madrid i Andalusia amb un 15%.
Però Balears i Canàries destaquen perquè els seus ocupats respecte del total d'ocupats de les activitats econòmiques nacionals representen cadascuna el 26%. A diferència de Catalunya que té un volum del 12%, Madrid un 11% i Andalusia un 13%.
- Les franges d'edats que predominen en el sector són les de 30 a 44 anys amb 43,32% i la franja de 45 anys i més amb un 35,71%.
- És un sector amb un 78,48% d'assalariats i un 21,49% d'autònoms.
 - Del conjunt d'assalariats, el 66,57% ha disposat d'un contracte indefinit i un 33,43% d'un contracte temporal.
 - A nivell de jornada laboral, d'aquests assalariats, el 57,56% treballa de jornada completa i el 16,73% en jornada parcial, però hi ha un 25,70% que no se tenen dades.
- És un sector que predominen els estudis secundaris amb un 62,43%, els estudis superiors amb un 26,78% i els estudis primaris amb un 10,63%.
 - Dels estudis secundaris destaca l'hostaleria amb un 67,38% d'ocupats amb estudis secundaris, repartits entre els serveis d'allotjament amb un 61,86% i els serveis de menjars i begudes amb un 69,10%.
També destaca transports de viatgers amb un 62,38% d'ocupats amb estudis secundaris i altres activitats turístiques amb un 48,91%.

- Dels ocupats que tenen estudis superiors, destaca altres activitats turístiques amb un 46,67 i amb diferència transports de viatgers amb un 28,47% i hostaleria amb un 19,20%.
 - A nivell dels ocupats amb estudis primaris, destaca l'hostaleria amb un 13,19% seguit de transports de viatgers i amb diferència altres activitats turístiques amb un 4,41%.
- A nivell de subsectors de l'activitat turística, l'hostaleria és qui té l' impacte més important a nivell d' ocupabilitat. A nivell de generació de llocs de treball té un volum del 64,35% i destaca el sector de serveis de menjars i begudes amb un 76,21% del total de l'hostaleria. Degut a aquest volum d' ocupabilitat, en totes les dades treballades té el seu impacte.

Taula 12: resum de l'ocupabilitat i els seus indicadors treballats.

Activitats	Ocupats		Ocupats	Edat			Tipus de contracte			Jornada			Nivell d'estudis			
	Ocupats	%		16-29 Anys	30-44 Anys	45 Anys i Més	Assalariats	Autònoms	Indefinits	Temporals	Jornada Completa	Jornada Parcial	ND	Estudis Primaris	Estudis Secundaris	Estudis Superiors
Total Activitats Indústria Turística	2.169.379	12,27%	12,27%	20,97%	43,32%	35,71%	78,48%	21,49%	66,57%	33,43%	57,56%	16,73%	25,70%	10,63%	62,43%	26,78%
Hostaleria	1.395.900	64,35%	64,35%	15,06%	27,34%	21,94%	49,47%	14,86%	62,36%	37,64%	34,32%	12,12%	17,91%	13,19%	67,38%	19,20%
<i>Serveis d'Allotjament</i>	332.086	23,79%	23,79%	17,28%	25,07%	26,66%	28,93%	6,69%	30,64%	26,10%	36,02%	12,91%	7,72%	22,92%	21,84%	31,20%
<i>Serveis de menjars i begudes</i>	1.063.815	76,21%	76,21%	82,72%	74,93%	73,34%	71,07%	93,31%	60,86%	64,30%	63,98%	87,09%	92,28%	77,08%	78,16%	68,80%
Transport de viatgers	264.166	12,18%	12,18%	0,93%	4,94%	6,30%	9,09%	3,08%	83,43%	16,57%	8,07%	0,81%	3,30%	9,07%	62,38%	28,47%
Altres Activitats Indústria Turística	509.313	23,48%	23,48%	4,97%	47,01%	7,47%	19,92%	3,55%	69,35%	30,65%	15,18%	3,81%	4,49%	4,41%	48,91%	46,67%

Font: elaboració pròpia a través de les dades de l' Instituto Estudios Turísticos a partir de l' EPA (2011-2015)

4.10 Anàlisi dels programes de Cicles Formatius de Grau Superior i dels Graus de Turisme de les universitats catalanes i els seus centres adscrits.

El principal objectiu dels cicles formatius de grau superior (CFGs) és assumir les responsabilitats de coordinació i de programació en una activitat concreta (pàg. 27)²³.

El títol de tècnic superior dóna dret a l'accés directe als estudis universitaris que determina l'ordenament i que es regeix pel sistema universitari espanyol²⁴ i català.

L'oferta²⁵ dels CFGs de la família d'Hoteleria i Turisme està formada pels cicles:

- Agències de viatges i gestió d'esdeveniments (AAVVE).
- Gestió d'allotjaments turístics (GAT).
- Direcció de Serveis en restauració (DSR).
- Direcció de Cuina (DC).
- Restauració
- Informació i Comercialització (IC).
- Guia, informació i assistència turística (GIAT).
- Agències de Viatges (AAVV).
- Allotjament Turístic (AT).

A nivell de l'oferta del Grau en Turisme, s'ha tingut en compte els diferents plans d'estudis de les universitats catalanes i els seus centres adscrits:

- Universitat Rovira i Virgili
- Universitat de Girona (no s'han tingut en compte els seus centres adscrits)
- Universitat de Lleida (no es té en compte el seu centre adscrit Ostelea)
- Universitat Oberta de Catalunya
- Universitat Ramon Llull (Facultat de Turisme i Direcció Hotelera Sant Ignasi)
- Universitat de Barcelona (centre adscrit CETT)

²³ Definició segons la Generalitat de Catalunya http://queestudiar.gencat.cat/ca/estudis/formacio_professional/http://dogc.gencat.cat/ca/pdogc_canals_interns/pdogc_resultats_fitxa/?action=fitxa&mode=single&documentId=574304&language=ca_ES

²⁴ Real Decreto 1618/2011, de 14 de noviembre, sobre reconocimiento de estudios en el ámbito de la Educación Superior.

<http://universidadeuropea.es/myfiles/pageposts/2.%20RD%201618%202011%20de%2014%20de%20noviembre.pdf>

²⁵ La informació s'ha extret de la guia publicada per la Generalitat de Catalunya dels CFGs http://www.gencat.cat/ensenyament/eac/pdf/CFP_CGGS_CA.pdf

- Universitat Autònoma de Barcelona (centre adscrit EUTDH)
- Universitat Pompeu Fabra (centre adscrit ESCSET-TecnoCampus).

Els plans docents dels CFGS de la família d'Hoteleria i Turisme, tenen un determinat solapament amb els diferents plans docents dels graus en Turisme de les diferents universitats i centres adscrits. Aquest solapament es transforma per un reconeixement de crèdits, en cas que el titulat del CFGS accedeixi a un grau en Turisme.

Cal considerar que un reconeixement d'assignatures de CFGS a ECTS vol dir que el contingut de la respectiva assignatura es solapa amb el contingut dels crèdits de la matèria del Grau en Turisme. En aquest cas, la mitjana de solapament entre les assignatures del CFGS de la Família d'Hoteleria i Turisme i el conjunt de l'oferta de Graus en Turisme, equival a un 13,45%²⁶, segons l'anàlisi efectuat amb els 9 centres universitaris.

En la taula 13, es mostra la mitjana de reconeixement de crèdits per cada CFGS de la Família d'Hoteleria i Turisme i la mitjana del reconeixement de crèdits del Grau en Turisme dels centres universitaris analitzats.

En determinats centres universitaris, el reconeixement de crèdits està per sobre d'aquesta mitjana i alhora es dona el cas com el centre Escola Universitària d'Hoteleria i Turisme CETT-UB i l' Escola Universitària de Turisme i Direcció Hotelera-UAB, dels 9 CFGS, 8 estan per sobre de la mitjana de reconeixement de crèdits. La Facultat de Turisme i Direcció Hotelera Sant Ignasi-URL és la única que amb els reconeixement de crèdits està per sota la mitjana.

²⁶ Els càlculs estan basats amb 9 centres universitaris. En els annexes es mostra en tot detall cada CFGS i els reconeixements de crèdits de les universitats.

Taula 13: mitjanes de reconeixements de crèdits universitaris versus als CFGS d'Hoteleria i Turisme

CFGs	Mitjanes r/c	Universitats	Nombre	Universitats que estan per sobre mitjanes PER CICLE						
				UOC	CETT	URV	UdL	UdG	EUTDH	ESCSET
Agències de Viatges i Gestió d'Esdeveniments	16,61%	UOC/CETT/URV/UdL/EUTDH/UdG /ESCSET/FTDHSI	8		CETT	URV	UdL		EUTDH	
Gestió Allotjament Turístic	15,94%	UOC/CETT/URV/UdL/EUTDH/UdG /ESCSET/FTDHSI	8	UOC	CETT	URV	UdL		EUTDH	
Direcció Serveis de Restauració	13,57%	UOC/CETT/UdL/EUTDH/UdG/ESCSET/FTDHSI	7	UOC	CETT			UdG	EUTDH	
Direcció de Cuina	11,00%	UOC/CETT/EUTDH/UdG/ESCSET/FTDHSI	6		CETT				EUTDH	
Restauració	10,78%	UOC/CETT/URV/UdL/EUTDH/UdG /ESCSET/FTDHSI	8	UOC	CETT	URV		UdG		
Informació i Comercialització Turística	10,99%	UOC/CETT/URV/UdL/EUTDH/UdG /ESCSET/FTDHSI	8		CETT				EUTDH	ESCSET
Guia, Informació i Assistència Turístiques	16,09%	UOC/CETT/URV/UdL/EUTDH/UdG /ESCSET/FTDHSI	8		CETT	URV			EUTDH	
Agència de Viatges	13,80%	UOC/CETT/URV/UdL/EUTDH/UdG /ESCSET/FTDHSI	8	UOC	CETT	URV			EUTDH	
Allotjaments Turístics	12,26%	UOC/CETT/URV/UdL/EUTDH/UdG /ESCSET/FTDHSI	8	UOC	CETT				EUTDH	
Mitjana total r/c dels CFGS Família Hoteleria i Turisme	13,45%			33,33%	88,89%	62,50%	11,11%	11,11%	88,89%	11,11%

Elaboració pròpia a través de la informació dels webs dels centre de formació així com del web "Què i per què estudiar a les universitats catalanes?"

4.11 Anàlisi de les entrevistes

Com s'ha esmentat en l'apartat metodològic, s'han realitzat tres entrevistes²⁷. Dues a representants universitaris, Dr. Joaquim Majó (JM) i Dr. Joan Miquel Gomis (JMG) i una tercera al Sr. Patrick Torrent (PT), com a representant de la política turística catalana de promoció i comercialització turística.

De les qüestions que s'han plantejat i s'han respost a les entrevistes, hi ha moltes interconnexions, on destaco les següents:

- a) Les veus crítiques del turisme
- b) La formació turística i el seu reconeixement.
- c) La generació de llocs de treball i la seva ocupabilitat.
- d) El possible solapament de la formació universitària turística i els cicles formatius d'hoteleria i turisme.

- a) Els representants universitaris ho traslladen que la visió que se té del Turisme, és de llocs de treball de baix nivell d'estudis i que les necessitats del sector i consegüentment la generació de llocs de treball, fruit de la demanada, és de categories de personal de baixa qualificació.

PT ho relaciona com una agressió al model turístic existent quan es vol relacionar el "low cost" i turisme. Malgrat aquesta consideració, fa una reflexió sobre la realitat actual.

Els tres entrevistats coincideixen que les necessitats del sector provoca aquesta perspectiva.

- b) Una resposta clau per entendre la pròpia complexitat del reconeixement de la formació turística, des d'un punt de vista social i inclús acadèmic, és degut que s'està parlant d'una formació recent de la dècada dels anys 60 a diferència d'altres disciplines acadèmiques que poden tenir més centenars d'anys existents.

La realitat de com l'activitat turística es va iniciar en territori espanyol i català provoca que hagi estat autodidacte però que el gran canvi que l'activitat

²⁷ A l'annex III, es poden reproduir les tres entrevistes.

turística està esdevenint provocarà canvis en el sector empresarial, com ja està succeint, i això provocarà un millor posicionament.

Així mateix, des d'una perspectiva acadèmica ha d'existir una formació generalista en matèria turística però alhora, l'especialització ha d'estar contemplada per l'oferta dels màsters. D'aquesta forma es podrà donar respostes a les necessitats del sector així com diferenciar la formació universitària de la formació professional.

- c) La pròpia caracterització del sector empresarial turístic provoca que es generi més llocs de treball no qualificats que qualificats.

Aquest punt provoca que els titulats universitaris, degut a les seves necessitats, s'insereixin en llocs de treball de baixa qualificació.

També cal dir que cada titulat, em base a les seves competències assolides, decideix per quin lloc de treball opta. Això pot provocar que aquest titulat no sigui un bon prescriptor de la formació universitària.

Destaca l'aportació de PT, on considera que si no hi ha prou oferta de llocs de treball del seu perfil, el titulat caldria ser més emprenedor i generar els seus projectes degut que en el cas concret de Catalunya, amb molts recursos turístics però tant amb productes turístics, cal que hi ha hagi professionals per generar experiències a partir d'aquests recursos.

- d) En JMG afirma que solapament no hauria d'existir, perquè cada tipologia de formació té unes competències curriculars diferents. Malgrat això, el sector empresarial no ho distingeix i això provoca que sigui necessari una bona estructura del treball per competències. A nivell acadèmic està molt diferenciat a nivell competencial.

En JM, destaca que els CFGS en relació al desenvolupament de creixement professional que especifica el Llibre Blanc en relació al grau en Turisme, volen anar a un més enllà i cal un diàleg profund des d' ambdues tipologies.

PT afirma que el sector empresarial ha de distingir quan vol donar un servei de qualitat, per tant es requereix cadascuna d'ambdues formacions per la cadena de valor turística.

CONCLUSIONS

Quan s'afirma que l'activitat turística té un impacte important en l'economia espanyola i catalana, es pot afirmar positivament perquè a nivell de generar ocupabilitat, la mitjana entre el període dels anys 2011 al 2015 ha estat el 12,27% sobre el total de llocs de treball de totes les activitats econòmiques espanyoles. En el cas concret català, Catalunya és qui genera més ocupabilitat, en l'activitat turística, de l'Estat Espanyol. Amb aquesta afirmació anterior, tenint en compte els resultats obtinguts de la recerca, puc afirmar que el capital humà és clau i determinant en aquest sector tal com afirmen Camisón (1996), Uriel i Montfor (2001).

Cal destacar els diferents subsectors que generen més llocs de treball, són l'hostaleria amb un 64,35% d'ocupats i d'aquest sector destaca els serveis de menjars i begudes (76,21%).

Així mateix, el sector d'hostaleria és el que destaca a nivell d'ocupabilitat i el seu subsector de restauració. Això provoca que el sector de Serveis de menjars i begudes tingui un impacte directe amb l'ocupabilitat i la qualitat de llocs de treball perquè quasi bé el 50% d'ocupats en el sector turístic està en aquesta activitat.

La situació professional, destaca els assalariats amb un 11,66% del Total Activitats Nacionals i el sector d'Hostaleria amb 63,11% dels seus ocupats. Malgrat això, un 15,27% són autònoms cosa que pot tenir una influència els serveis subcontractats en treballs de baixa qualitat.

La jornada laboral predomina la complerta però a diferència dels anteriors valors relatius, és una dada baixa provocada per l'hostaleria i concretament pel subsector serveis de menjars i begudes.

Degut a les pròpies característiques de l'activitat turística, depèn de variables com la demanda i l'estacionalitat temporal, destaca la jornada parcial respecte al total d'activitats econòmiques nacionals, amb un 19,33%.

A continuació, agafant aquestes dades generalistes i les treballades al llarg del TFM i relacionant-les amb les hipòtesis plantejades i el marc teòric, puc concloure:

- a) Hipòtesi 1: l'ocupabilitat en el sector empresarial turístic hi predomina els llocs de poca qualificació versus a llocs qualificats.

[Segons els nivells d'estudis, es considera estudis primaris fins el primer cicle d'ESO i l' EGB. Els estudis secundaris engloba el batxillerat i la formació professional i els estudis superiors engloba des de els títols de diplomatura, llicenciatures, enginyeries tècniques i superiors, graus universitaris i oferta de postgrau i màsters].

El 62,43%, del total d' ocupats en el sector turístic, només tenen estudis secundaris front a només un 26,78% que tenen estudis superiors. El subsector de l'hostaleria és qui provoca aquesta situació amb un 43,35% del total d' ocupats del sector. I d'aquesta activitat d'hostaleria, un 67,38% d' ocupats només té estudis secundaris.

Des d'aquest treball de recerca es pot afirmar que el sector de l' hostaleria no és un sector predominat per universitaris i que és un dels subsectors amb més baix nivell de titulació.

Aquests resultats concorden amb determinats postulats del marc teòric, on Lillo y Casado (2011), a través del seu treball conclouen que el sector turístic destaca per la baixa qualificació mitjana dels seus ocupadors però en canvi, segons aquests resultats, no es determina si hi ha una sobreeducació en el sector turístic.

- b) Hipòtesi 2: "la formació universitària del turisme dóna la mateixa sortida professional que els CFGS".

Cal destacar els diferents subsectors que generen més llocs de treball, són l'hostaleria amb un 64,35% d' ocupats i d'aquest sector destaca els serveis de menjars i begudes (76,21%).

Així mateix, el sector d'hostaleria és el que destaca a nivell d' ocupabilitat i el seu subsector de restauració. Això provoca que el sector de serveis de menjars i begudes tingui un impacte directe amb l' ocupabilitat i la qualitat de llocs de treball perquè quasi bé el 50% d' ocupats en el sector turístic està en aquesta activitat.

Pel que fa a les dades qualitatives treballades, es pot dir que la pròpia caracterització del sector empresarial turístic provoca que es generi més llocs de treball no qualificats que qualificats. Aquest punt, provoca que els titulats

universitaris, degut a les seves necessitats, s'insereixin en llocs de treball de baixa qualificació.

El propi sector turístic fruit de les necessitats provocades per la pròpia estacionalitat i la demanda, no distingeix ambdues titulacions.

Malgrat que a nivell formatiu, els diferents plans docents estan elaborats per un conjunt de competències que diferencia el CFGS i el Grau, el propi estament universitari està reconeixen implícitament que hi ha un solapament de determinats continguts del CFGS d'Hoteleria i Turisme amb l'oferta de Graus. Així ho demostra la regulació universitària espanyola i catalana amb matèria de reconeixement d' ECTS pels titulats de CFGS.

El reconeixement de crèdits ECTS de les universitats catalanes i centres adscrits que apliquen als CFGS d'Hoteleria i Turisme està amb un 13,45%.

Malgrat el diferencial competencial dels diferents plans docents de CFGS i Grau, les exigències del mercat provoca que titulats de les respectives titulacions s'insereixin en un mateix lloc de treball i categoria.

Amb tot l' exposat en aquest apartat fruit de la present investigació, les competències de cada perfil curricular de les titulacions ha de donar sortides professionals diferents, però realitat de la inserció laboral no es dona.

- c) Hipòtesi 3: "la titulació de turisme condiona les categories professionals que ostenten els professionals del turisme".

Aquesta hipòtesi no s'ha pogut demostrar degut que el present treball, només s'ha pogut basar amb macrodades i això ha fet la impossibilitat d'entrar en detall per estudiar si un titulat en turisme ho condiona.

A través d'aquest treball de recerca, que malauradament s'ha treballat amb macrodades, deixa obert diversos estudis per esbrinar quina relació té la titulació universitària i la categoria del lloc de treball amb relació a la massa salarial.

També des d'un punt de competències, investigar si les competències que requereix el sector turístic com empleador s'ajusten al perfil curricular dels estudis universitaris de grau.

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- Agència Catalana de Turisme (2016). [en línia].[darrera consulta: 5 d'abril 2016]
http://sac.gencat.cat/sacgencat/AppJava/organisme_fitxa.jsp?codi=5660
- Alvárez, P. (26 de novembre 2014). Turisme i Forestals són les carreres amb pitjors sortides, El País. [en línia].[darrera consulta: 5 d'abril 2016].
http://sociedad.elpais.com/sociedad/2014/07/07/actualidad/1404750101_010838.html
- Alvárez, P. (7 de juliol 2014). 70.000 titulados ocupan trabajos que no precisan ninguna formación, El País. [en línia].[darrera consulta: 5 d'abril 2016].
http://cat.elpais.com/cat/2014/11/24/espana/1416860826_272035.html
- André, Mª E. (2015). Mètodes i tècniques quantitatives en turisme. Apunts assignatura Mètodes d'investigació en Turisme, Màster en Turisme Sostenible i TIC's. UOC.
- André, Mª E. (2015). Metodologies qualitatives per a la recerca. Apunts assignatura Mètodes d'investigació en Turisme, Màster en Turisme Sostenible i TIC's. UOC
- ANECA. (2004). Libro Blanco del Grado en Turismo. Informe de la Comisión de Evaluación del diseño del Título de Grado de Turismo. Madrid
- ANECA. (2015). Evaluación para determinar la correspondencia de los títulos oficiales de Arquitectura, ingeniería, Licenciatura, Arquitectura Técnica, ingeniería y Diplomatura a los niveles del marco español de cualificaciones para la educación superior.
- CAMISÓN, C. (1996). La empresa turística: un análisis estratégico, en Pedreño, A. y Monfort, V. (1996): Introducción a la economía del turismo en España, Editorial Civitas, Madrid.
- Cett (2016). Reconeixement de matèries cursades als cicles formatius de grau superior. [en línia].[darrera consulta: 3 de juny 2016]
https://www.cett.es/fitxers/campushtml/MiniWebs/99/Grau/Convalidacions_credits/GT_reconeixement%20cicles_grau.pdf

Cett (2016). Oferta acadèmica. [en línia]. [darrera consulta: 3 de juny 2016].

<http://www.cett.es/html/cast/grado-turismo-gestion-hoteleria.html>

Consell de Treball Econòmic i Social de Catalunya. (2012). Informe sobre les necessitats formatives del sector turístic. [en línia]. [darrera consulta: 5 d'abril 2016].

http://ctesc.gencat.cat/doc/doc_46821878_1.pdf

De La Fuente, A.; Ciccone, A. y Doménech, R. (2004). La rentabilidad privada y social de la educación: un panorama y resultados para la UE. Fundación Caixa Galicia.

Garrigós, F.J. y Narangajavana, Y. (2006): Capacidades directivas y nuevas tecnologías en el sector turístico. Universitat Jaume I. Castelló de la Plana. [en línia]. [darrera consulta: 5 d'abril 2016].

http://www.e-buc.com/portades/9788480217774_L33_23.pdf

Generalitat de Catalunya (2016). Estudiar a Catalunya, Estudis de formació professional. [en línia]. [darrera consulta: 4 de juny].

http://queestudiar.gencat.cat/ca/estudis/formacio_professional/cicles/grau_superior/hoteleria_turisme/

Generalitat de Catalunya (2016). Què i perquè estudiar a les universitats catalanes. [en línia]. [darrera consulta: 4 de juny].

<http://aplicacions.universitats.gencat.cat/qpq/AppJava/real/lIistarGrauPerBranca.do?partMenuId=15>

Hosteltur. (2015). El empleo turístico, talón de Aquiles de España. [en línia]. [darrera consulta: 5 d'abril 2016].

http://static.hosteltur.com/web/uploads/2015/09/empleo_turystico_tema_portada_hosteltur_septiembre_2015.pdf

Instituto Nacional de Estadística (2016). 02 INEbase: Operaciones estadísticas: clasificación por temas. [en línia]. [darrera consulta: 3 de maig 2016].

<http://www.ine.es/inebmenu/indice.htm#22>

Instituto Nacional de Estadística (2013). Encuesta Anual de Servicios (CNAE 2009). [darrera consulta: 30 de maig 2016].

<http://www.ine.es/dynt3/inebase/index.htm?type=pcaxis&file=pcaxis&path=%2Ft37%2F01%2Fcnae09%2F%2Fa2013>

Instituto Nacional de Estadística (2016). Mercado laboral y salarios. [en línia]. [darrera consulta: 30 de maig 2016].

<http://www.ine.es/dyngs/IOE/es/listadoloeActual.htm?def=sector&id=1259926265599>

Instituto Nacional de Estadística (2016). Cuentas económicas. Cuenta Satélite del turismo de España. Base 2008. Serie contable 2008-2012. [en línia]. [darrera consulta: 30 de maig 2016].

<http://www.ine.es/dynt3/inebase/index.htm?type=pcaxis&path=/t35/p011/2012/&file=pcaxis>

Instituto Nacional de Estadística (2015). Cuentas económicas. Encuesta de Población Activa. [en línia]. [darrera consulta: 30 de maig 2016].

http://www.ine.es/dyngs/INEbase/es/operacion.htm?c=Estadistica_C&cid=1254736176918&menu=ultiDatos&idp=1254735976595

Instituto de Turismo de España, Turespaña. (2015). Empleo Turístico. [darrera consulta: 29 d'abril 2016].

<http://estadisticas.tourspain.es/es-es/estadisticas/otrasestadisticas/empleoturistico/paginas/default.aspx>

Instituto de Turismo de España, Turespaña. (2015). Boletín trimestral de coyuntura turística, *Coyuntur*.

Laroche, M.; Merette, M. & Ruggeri, G.C. (1999). On the concept and dimensions of human capital in a knowledge-based economy context. *Canadian Public Policy*, 25(1), pp. 87-100. [en línia]. [darrera consulta: 29 d'abril 2016].

<http://www.fin.gc.ca/pub/pdfs/wp98-01e.pdf>

Lillo, A. (2009). El papel del capital humano en el sector turístico: algunas reflexiones y propuestas, *Cuadernos de Turismo*, 24, pp. 53-64. [en línia]. [darrera consulta: 5 d'abril 2016]. <http://www.redalyc.org/pdf/398/39812474003.pdf>

Lillo, A. y Ramón, A.B. (2005). Returns on education in Spanish tourism labour market, *Tourism Economics*, 11 vol.1 pp. 119-132. [en línia]. [darrera consulta: 5 d'abril 2016].
<https://dialnet.unirioja.es/revista/10656/V/11>

Lillo, A.; Ramón, A.B. y Sevilla, M. (2006). Un marco de análisis del capital humano en turismo, *Papers de Turisme*, 39, pp.45-59. [en línia]. [darrera consulta: 5 d'abril 2016].
<http://www.papersdeturisme.gva.es/ojs/index.php/Papers/article/view/22/19>

Lillo, A.; Ramón, A.B. y Sevilla, M. (2007). El capital humano como factor estratégico para la competitividad del sector turístico, *Cuadernos de Turismo*, 19, pp.47-69. [en línia]. [darrera consulta: 5 d'abril 2016].
https://scholar.google.es/citations?view_op=view_citation&hl=ca&user=tsxlrS8AAAAJ&citation_for_view=tsxlrS8AAAAJ:u-x6o8ySG0sC

Lillo, A. y Casado, J.M. (2011). Capital humano y turismo: Rendimiento educativo, desajuste y satisfacción laboral, *Estudios de Economía Aplicada*, 29, pp. 755-780. [en línia]. [darrera consulta: 5 d'abril 2016].
<https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=3839819>

Lillo, A.; Ramón, A.B. y Sevilla, M. (2011). Un marco de análisis del capital humano en turismo, *Papers de Turisme*, 39, pp. 44-59. [en línia]. [darrera consulta: 5 d'abril 2016].
<http://www.papersdeturisme.gva.es/ojs/index.php/Papers/article/view/22/19>

Lillo, A. (2009). Capital humano y rendimiento educativo en Turismo, *Estudios Turísticos*, 179, pp. 7-26. [en línia]. [darrera consulta: 5 d'abril 2016].
<http://estadisticas.tourspain.es/img-iet/Revistas/RET-179-2009-pag7-26-107423.pdf>

Marchante, A.; Ortega, B. y Pagán, R. (2003). Desajuste educativo y salarial: Nueva evidencia para el caso español, *Revista Asturiana de Economía*, 28, 131-158. [en línia]. [darrera consulta: 29 d' abril 2016].
<https://dialnet.unirioja.es/download/articulo/2304892.pdf>.

Marchante, A.; Ortega, B. y Pagán, R. (2005). Educational mismatch and wages in the hospitality sector, *Tourism Economics*, 11(1), 103-117.

Mincer, J. (1974): Schooling, experience and earnings. NBER, New York (reprinted in 1993 by Gregg Revivals, Aldershot, UK and Brookfield, USA). [en línia]. [darrera consulta: 29 d'abril 2016]. <http://www.nber.org/chapters/c1765.pdf>

Ministerio de Educación, Cultura y Deporte. (2015). Mapa de Empleabilidad del Ministerio de Educación. [en línia]. [darrera consulta: 5 d'abril 2016]. <http://www.mecd.gob.es/prensa-mecd/actualidad/2013/12/20131217-con-universi.html>

Muñoz, F. (14 setembre 2013). L'aposta pel turisme és el que ens ha portat al forat en què estem, entrevista al Dr. Miquel Puig, *El Punt Avui*. [en línia]. [darrera consulta: 5 d'abril 2016]. <http://www.elpuntavui.cat/article/4-economia/-/676475-laposta-pel-turisme-es-el-que-ens-ha-portat-al-forat-en-que-estem.html>

Observatori Empresa i Ocupació (2016). Balanç turístic anual 2015. [en línia]. [darrera consulta: 29 d'abril 2016]. http://observatoriempresaiocupacio.gencat.cat/web/.content/02_-_ambits_tematics/turisme/03_-_balancos_activitat/01_-_anual/arxius/Balanc_turisme_anual-2014_2ed.pdf

OMT. Panorama del turismo internacional. Edición 2015. [en línia]. [darrera consulta: 5 d'abril 2016]. <http://www.e-unwto.org/doi/pdf/10.18111/9789284416875>

Real Decreto 43/2015, de 2 de febrero. [en línia]. [darrera consulta: 5 d'abril 2016]. https://www.boe.es/diario_boe/txt.php?id=BOE-A-2015-943

Real Decreto 1618/2011, de 14 de noviembre. [en línia]. [darrera consulta: 5 d'abril 2016]. <http://universidadeuropea.es/myfiles/pageposts/2.%20RD%201618%202011%20de%2014%20de%20noviembre.pdf>

Servicio Público de Empleo Estatal. (2011). Características Sociodemográficas y perfiles Competenciales de los Trabajadores del Sector Turismo. Ministerio de Trabajo e Inmigración. [en línia]. [darrera consulta: 30 de maig 2016].

<http://docplayer.es/2383697-Observatorio-de-las-ocupaciones-caracteristicas-sociodemograficas-y-perfiles-competenciales-de-los-trabajadores-del-sector-turismo.html>

Subsecretaría de Empleo y Seguridad Social. Secretaría General Técnica. (2010). Encuesta de Calidad de Vida en el Trabajo. [en línia]. [darrera consulta: 30 de maig 2016].

<http://www.empleo.gob.es/estadisticas/ecvt/welcome.htm>

TecnoCampus (2016). Convalidacions CFGS. [en línia]. [darrera consulta: 3 de juny 2016]. <http://www.tecnocampus.cat/ca/reconeixements-cfgs>

TecnoCampus (2016). Doble Titulació en Turisme i Administració d' Empreses. [en línia]. [darrera consulta: 3 de juny 2016].

<http://www.tecnocampus.cat/ca/pla-estudis-ade-turisme>

Universitat Autònoma de Barcelona (2016). Reconeixement de CFGS, Grau en Turisme. [en línia]. [darrera consulta: 3 de juny 2016]

http://www.uab.cat/doc/reconeixements_CFGS_GT

Universitat Autònoma de Barcelona (2016). Grau de Turisme. [en línia]. [darrera consulta: 3 de juny 2016].

<http://www.uab.cat/web/estudiar/llicitat-de-graus/pla-d-estudis/estructura-del-pla-d-8217-estudis/x-1345467811493.html?param1=1231314903164>

Universitat de Girona (2016). Convalidació de crèdits de CFGS per al Grau en Turisme, Curs 2016-2017. [en línia]. [darrera consulta: 3 de juny 2016]

<http://www.udg.edu/tabid/19335/default.aspx?ID=3108G0109>

Universitat de Girona (2016). Turisme. [en línia]. [darrera consulta: 3 de juny 2016].

https://www.udg.edu/portals/49/doc_estudis/Turisme.pdf

Universitat de Lleida (2016). Grau en Turisme, oferta docent (2016-2017). [en línia]. [darrera consulta: 3 de juny 2016].

http://www.turisme.udl.cat/export/sites/Turisme/.content/documents/1617/OfertaDocent2016-17_grauTURISME_web.pdf

Universitat Oberta de Catalunya (2016). Grau en Turisme, reconeixement de crèdits. [en línia]. [darrera consulta: 3 de juny 2016]

<http://estudis.uoc.edu/ca/graus/turisme/taules-cfqs>

Universitat Oberta de Catalunya (2016). Grau en Turisme, reconeixement de crèdits. [en línia]. [darrera consulta: 3 de juny 2016]

<http://estudis.uoc.edu/ca/graus/turisme/pla-estudis>

Universitat Ramon Llull, Facultat de Turisme i Direcció Hotelera (2016). Programa de Grau, pla d'estudis 2014-2015. [en línia]. [darrera consulta: 3 de juny 2016]

http://www.tsi.url.edu/ca/grau-en-turisme/pla_d_estudis

Universitat Rovira i Virgili (2016). Correspondències entre CFGS i estudis universitaris de Grau a la URV. [en línia]. [darrera consulta: 3 de juny 2016].

http://www.urv.cat/gestio_academica/reconeixements/reconeixement_graus/correspon-dencies_cfqs_grau1.html#agenvi_turism_gest_esd

Universitat Rovira i Virgili (2016). Grau en Turisme (2009). [en línia]. [darrera consulta: 3 de juny 2016].

http://www.urv.cat/gestio_academica/plans/ciencies_socials_juridiques/turisme_grau.html

URIEL, E. y MONFORT, V. (Dir.) (2001): *El sector turístic en España*, Caja de Ahorros del Mediterráneo. [en línia]. [darrera consulta: 5 d' abril 2016].

<http://www.juntadeandalucia.es/turismo/comercioydeporte/documentacion/Indices/5172.pdf>

World Travel & Tourism Council (WTTC). (2016). Travel & Tourism. Economic Impact 2016 Spain. [en línia]. [darrera consulta: 8 d' abril 2016].

<http://www.wttc.org/-/media/files/reports/economic%20impact%20research/countries%202016/spain2016.pdf>

ANNEX I: Programes dels CFGS família d'Hoteleria i Turisme

NOM CFGS	DESCRIPCIÓ	CONTINGUT	SORTIDES PROFESSIONALS
Agències de viatges i gestió d'esdeveniments (AAVVESD):	La durada és de 2.000 hores (1.650 en un centre educatiu i 350 en un centre de treball) distribuïdes en dos cursos acadèmics	<ul style="list-style-type: none"> • Protocol i relacions públiques (132 hores) • Màrqueting turístic (132 hores) • Destinacions turístiques (165 hores) • Gestió de productes turístics (99 hores) • Venda de serveis turístics (198 hores) • Direcció d'entitats d'intermediació turística (165 hores) • Anglès (132 hores) • Segona llengua estrangera (132 hores) • Projecte d'agències de viatges i gestió d'esdeveniments (99 hores) • Formació i orientació laboral (99 hores) • Estructura del mercat turístic (99 hores) • Recursos turístics (165 hores) • Empresa i iniciativa emprenedora (66 hores) • Formació en centres de treball (350) 	<ul style="list-style-type: none"> • Cap d'oficina o de departament d'una agència de viatges, • Agent de viatges, • Consultor o consultora de viatges, • Organitzador o organitzadora d'esdeveniments, venedor o venedora de serveis de viatge i viatges programats • Promotor o promotora comercial de viatges i serveis turístics.
Direcció de Cuina (DC):	Tenen una durada de 2.000 hores (1.650 lectives en un centre educatiu i 350 de pràctiques en un centre de treball) distribuïdes en dos cursos acadèmics.	<ul style="list-style-type: none"> • Pontrol de proveïment de matèries primeres (99 hores) • Processos de preelaboració i conservació a la cuina (297 hores) • Elaboracions de pastisseria i rebosteria a la cuina (132 hores) • Processos d'elaboració culinària (297 hores) • Gestió de la producció a la cuina (132 hores) • Gestió de la qualitat i de la seguretat i higiene alimentàries (99 hores) • Gastronomia i nutrició (66 hores) • Gestió administrativa i comercial en la restauració (99 hores) • Recursos humans i direcció d'equips en la restauració (66 hores) • Anglès (132 	<ul style="list-style-type: none"> • Director d'aliments i begudes • Director de cuina • Cap de producció a la cuina • Cap de cuina • Segon cap de cuina • Cap de serveis d'àpats (càtering) • Cap de partida • Encarregat d'economat i bodega

		<p>hores)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Formació i orientació laboral (99 hores) • Empresa i iniciativa emprenedora (66 hores) • Projecte de direcció de cuina (66 hores) • Formació en centres de treball (350 hores) 	
<p>Direcció de Serveis en restauració (DSR):</p>	<p>Tenen una durada de 2.000 hores (1.650 lectives en un centre educatiu i 350 de pràctiques en un centre de treball) distribuïdes en dos cursos acadèmics</p>	<p>Planificació i direcció de serveis i esdeveniments de restauració (132 hores) • Gestió de la qualitat i de la seguretat i higiene alimentàries (99 hores)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gastronomia i nutrició (66 hores) • Projecte de direcció de serveis de restauració (66 hores) • Control de l'aprovisionament de matèries primeres (99 hores) • Gestió administrativa i comercial de restauració (99 hores) • Empresa i iniciativa emprenedora (66 hores) • Processos de serveis en bars i cafeteries (198 hores) • Processos de serveis en restaurants (264 hores) • Sommelieria (132 hores) • Recursos humans i direcció d'equips de restauració (66 hores) • Anglès (132 hores) • Segona llengua estrangera (132 hores) • Formació i orientació laboral (99 hores) • Formació en centres de treball (350 hores) 	<ul style="list-style-type: none"> • Responsable d'aliments i begudes • Supervisor/a de restauració moderna • Maître • Cap de sala • Encarregat/ada de bar i cafeteria • Cap de banquetes • Cap d'operacions de càtering • Sommelier • Responsable de compra de begudes • Encarregat/ada d'economat i celler.
<p>Gestió d'allotjaments turístics (GAT):</p>	<p>La durada és de 2.000 hores (1.650 en un centre educatiu i 350 en un centre de treball) distribuïdes en dos cursos acadèmics.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Estructura del mercat turístic (99 hores) • Protocol i relacions públiques (132 hores) • Màrqueting turístic (132 hores) • Direcció d'allotjaments turístics (264 hores) • Gestió del departament de pisos (165 hores) • Recepció i reserves (198 hores) • Recursos humans en l'allotjament (99 hores) • Comercialització d'esdeveniments (66 hores) • Anglès (132 hores) • Segona llengua estrangera (132 hores) • 	<ul style="list-style-type: none"> • Director o directora de l'àrea d'allotjaments, • Cap de recepció o de reserves, • Coordinador o coordinadora de qualitat, • Encarregat o encarregada general del servei de pisos i neteja, • gestor o gestora d'allotjament en residències, hospitals i similars, • Gestor o gestora d'allotjament en cases rurals, • Coordinador o coordinadora d'esdeveniments, • cap de vendes en establiments d'allotjaments turístics, • Comercial d'establiments d'allotjaments turístics,

		<p>Projecte de gestió d'allotjament turístic (66 hores)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Formació i orientació laboral (99 hores) • Empresa i iniciativa emprenedora (66 hores) • Formació en centres de treball (350 hores) 	<ul style="list-style-type: none"> • Relacions públiques, • Encarregat o encarregada de bugaderia • Governant o governant
<p>Guia, informació i assistència turístiques (GIAT):</p>	<p>La durada és de 2.000 hores (1.650 en un centre educatiu i 350 en un centre de treball) distribuïdes en dos cursos acadèmics.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Estructura del mercat turístic (99 hores) • Destinacions turístiques (165 hores) • Serveis d'informació turística (132 hores) • Protocol i relacions públiques (132 hores) • Recursos turístics (165 hores) • Processos de guia i assistència turística (165 hores) • Disseny de productes turístics (165 hores) • Màrqueting turístic (132 hores) • Activitats lúdiques, fisicorecreatives i culturals per a l'animació turística (165 hores) • Vetllades i espectacles (132 hores) • Direcció d'activitats d'animació turística i esdeveniments (66 hores) • Anglès (132 hores) • Segona llengua estrangera (132 hores) • Formació i orientació laboral (99 hores) • Empresa i iniciativa emprenedora (66 hores) • Projecte d'animació turística (66 hores) • Formació en centres de treball (350 hores) 	<ul style="list-style-type: none"> • Guia local; • Guia acompanyant; • Guia en béns d'interès local; • Personal informador turístic; • Cap d'oficines d'informació; • Personal promotor turístic; • personal tècnic d'empresa de consultoria turística; • Agent de desenvolupament turístic local; • personal assistent en mitjans de transport terrestre o marítim; • Personal assistent en terminals (estacions, ports i aeroports); • Personal encarregat de facturació en terminals de transport; • Personal assistent en fires, congressos i convencions, • Personal encarregat de serveis en esdeveniments;

ANNEX II : Programes del Grau en Turisme de les universitats catalanes i els seus centres adscrits:

Universitat de Lleida²⁸:

	1r Semestre	2n Semestre
Primer Curs	Dret Mercantil (6)	Psicosociologia del turisme i del lleure (6)
	Matemàtiques (6)	Economia (6)
	Estadística (6)	Història de l'Art (6)
	Estructura del mercat turístic (6)	Fonaments de Gestió d'empresa turística (6)
	Anglès I (6)	Idioma a escollir Francès I o Alemany I(6)
Segon Curs	Direcció de Màrqueting Turístic(6)	Organització i Gestió d'empreses d'intermediació (6)
	Comptabilitat financera (6)	Comptabilitat de costos (6)
	Gestió d'esdeveniments, protocol i comunicació (6)	Anglès II (6)
	Geografia turística del món(6)	Francès II o Alemany II(6)
	Recursos territorials turístics(6)	Dret Administratiu turístic (6)
Tercer Curs	Finançament d'empreses turístiques(6)	Gestió de turisme rural (6)
	Gestió fiscal i laboral de l'empresa turística (6)	Direcció de la restauració (6)

²⁸ Informació estreta del web de la Universitat de Lleida. http://www.turisme.udl.cat/export/sites/Turisme/content/documents/1617/OferdaDocent2016-17_grauTURISME_web.pdf
Màster Universitari en Turisme Sostenible i TIC (EEiE)

	Anglès III (6)	Direcció financera (6)
	Organització i gestió d'esdeveniments (6)	Recursos patrimonials (6)
	Màrqueting Estratègic Turístic (6)	Noves Tecnologies i Turisme (6)
Quart Curs	Optatives (30)	Treball Fi de Grau (9)
		Pràctiques externes (15)
Sortides professionals: No hi ha informació		

Universitat Rovira i Virgili²⁹:

Curs	1r Semestre	2n Semestre
Primer Curs	Principis d'Economia (6)	Economia Mundial (6)
	Gestió d'Empreses (6)	Operacions i Processos de Producció (6)
	Fonaments d'Anàlisi Geogràfica (6)	Espais i Societats (6)
	Habilitats Professionals i Científiques (6)	Introducció a la Sociologia (6)

²⁹ Programa extret de la Universitat Rovira i Virgili
http://www.urv.cat/gestio_academica/plans/ciencias_socials_juridiques/turisme_grau.html

	Estadística Bàsica (6)	Introducció al Dret (6)
Segon curs	Tècniques Quantitatives (6)	Estructura de Mercats Turístics (6)
	Tècniques d'Informació Geogràfica i Turística (6)	Comptabilitat (6)
	Espais i Recursos Turístics (6)	Màrqueting Turístic (6)
	Gestió de Recursos Humans (6)	Optatives (6)
	Optativa (6)	
Tercer Curs	Fonaments del Desenvolupament Sostenible (6)	Geografia de les Destinacions Turístiques (6)
	Tècniques Qualitatives (6)	Gestió Financera (6)
	Qualitat Turística (6)	Innovació en el Sector Turístic (6)
	Anglès Avançat (6)	Pràctiques Externes I (12)
	Francès Intermedi II (6)	
Quart Curs	Optatives (30)	Treball Fi de Grau (6)
		Pràctiques Externes II (12)
<p>Sortides Professionals :</p> <ul style="list-style-type: none"> En l'àmbit de l'allotjament, les persones titulades poden dur a terme tasques de direcció, subdirecció del centre, hotel, càmping, etc. També cap de recepció, d'animació, responsable d'administració, responsable comercial, de reserves, encarregat o encarregada general, etc. 		

- En l'àmbit de la restauració, pot dirigir banquets, convencions, establiments, fer de responsable d'administració, cap d'operacions o comercial.
- En la intermediació, pot optar a la direcció d'una agència de viatges, direcció comercial, gestionar viatges d'empreses, grups, organitzar paquets turístics; organització professional de congressos, responsable de producte, de central de reserves (*booking*) i de qualitat del producte.
- En l'àmbit del transport i logística, pot exercir la direcció empresarial, comercial i de reserves. També pot ser cap d'oficina, tècnic o tècnica d'atenció al client o responsable de relacions amb altres empreses i amb l'Administració.
- Pel que fa a la planificació i gestió de destinacions, pot ser tècnic o tècnica de gestió d'administracions públiques, dirigir campanyes de promoció de destinacions, una oficina de turisme, un centre d'iniciatives turístiques, fer de responsable d'entitat de promoció o de pla de dinamització i responsable de relacions amb empreses.
- En l'àmbit de producte i activitats, les opcions són múltiples: tècnic assessor o tècnica assessora de gestió del patrimoni natural, de gestió d'instal·lacions d'oci i/o esportives, d'esdeveniments, gestor o gestora de nous productes, responsable de promoció i comercialització, dinamitzador o dinamitzadora d'activitats, guia intèrpret, etc.
- Quant a la recerca: consultor o consultora júnior, ajudant d'investigació o docent de cicles formatius o de formació ocupacional.

Universitat de Girona³⁰

Curs		
Primer Curs	Comptabilitat d'empreses turístiques (6)	Tècniques quantitatives i qualitatives aplicades al turisme (6)
	Dimensió econòmica del mercat turístic (6)	Dimensió del turisme (6)
	Dimensió sociocultural del turisme (6)	Dimensió territorial del turisme (6)
	Introducció al turisme (6)	Llengües estrangeres aplicades al turisme (6)
	Màrqueting Turístic (6)	Tècniques informàtiques i comunicatives (6)
Segon Curs	Llengües estrangeres aplicades al turisme (12)	Gestió pública de les destinacions (4)
	Tipologies i estratègies de destinacions turístiques (6)	Polítiques de promoció i informació de les destinacions (4)
	Patrimoni de les destinacions (4)	Gestió econòmica i control d'empreses turístiques (6)
	Ordenació i planificació del territori (6)	Organització d'empreses turístiques (6)
	Gestió d'allotjaments i restauració (6)	Gestió d'intermediació, transport i distribució (6)

³⁰ Informació extreta de la Universitat de Girona http://www.udg.edu/portals/49/doc_estudis/Turisme.pdf

Tercer Curs	Gestió de recursos turístics (5)	Anàlisi de mercats turístics (4)
	Gestió del turisme cultural (5)	Direcció estratègica (4)
	Administració pública dels recursos (4)	Gestió del turisme competitiu (4)
	Creació d'itineraris i viatges combinats (5)	Pràcticum (12)
	Creació i comercialització de nous productes (5)	Llengües estrangeres aplicades al turisme (12)
Quart Curs	Optatives (33)	Reconeixement acadèmic (6)
	Treball final de grau (15)	Llengües estrangeres aplicades al turisme (6)

Sortides professionals:

Les empreses d'allotjament turístics (hotels, càmpings, clubs de vacances, allotjaments de turisme rural, multipropietats, cadenes d'empreses d'allotjament...), en càrrecs de gestió i d'alta direcció empresarial; les empreses d'intermediació, com agències de viatges receptives i emissores, operadors turístics, majoristes i tot tipus d'empreses vinculades, com centrals de reserves; les empreses de transport aeri, marítim, fluvial, per carretera i ferroviari, així com a empreses d'altres serveis logístics, com són les companyies de lloguer de cotxes, assegurances o banca. Així mateix, un dels àmbits més rellevants és el de la gestió i planificació d'espais turístics, ja sigui en l'àmbit local, comarcal, autonòmic, estatal o internacional. Desenvolupant tasques d'agents d'ocupació i desenvolupament local (AODL), tècnics turístics, tècnics culturals, product managers, assessors, consultors, promotors, dissenyadors de productes... En l'àmbit de la comunicació, el graduat pot desenvolupar tasques associades a la informació turística (ja sigui en oficines de turisme o donant un servei directe exercint de guia de turisme), i tasques vinculades a la publicitat i màrqueting (agències de publicitat, entitats de promoció turística, centres d'iniciatives, consells comarcals, patronats, associacions...). Dins de l'àmbit de l'oci i del temps lliure, que configura l'anomenada oferta complementària, un graduat en turisme pot desenvolupar tasques de responsabilitat en museus, centres d'interpretació, conjunts monumentals, monuments, parcs temàtics, parcs aquàtics, parcs naturals, camps de golf, clubs nàutics, casinos, centres termals, empreses d'animació, estacions d'esquí i de muntanya, empreses d'organitzacions de congressos, empreses d'esports d'aventura o complexos recreatius i comercials

Universitat Oberta de Catalunya³¹:

1r Semestre	2n Semestre	3r Semestre
Iniciació a les competències TIC (6)	Fonaments de màrqueting (6)	Estructura dels mercats turístics (6)
Introducció a l'empresa (6)	Introducció al dret (6)	Persones i organitzacions (6)
Iniciativa emprenedora (6)	Fonaments d'estadística (6)	Direcció de Màrqueting en Turisme (6)
Introducció a la informació financera (6)	Comportament dels agregats econòmics (6)	Introducció a l'espai turístic (6)
Mercats i conducta (6)	Idioma modern: Anglès I (6)	Idioma modern: Anglès II (6)
Iniciació a les competències TIC (6)	Fonaments de màrqueting (6)	Estructura dels mercats turístics (6)
4rt Semestre	5è Semestre	6è Semestre
Demanda turística (6)	Dret de les activitats turístiques (6)	Gestió dels serveis turístics (6)
Operacions i processos de producció en turisme (6)	Mobilitat i logística (6)	Intermediació turística (6)
Geografia econòmica (6)	Desenvolupament sostenible (6)	Qualitat en turisme (6)
Destinacions turístiques (6)	Patrimoni cultural (6)	Innovació en turisme (6)
Idioma modern I: Francès (6)	Idioma modern II: Francès (6)	Direcció estratègica (6)

³¹ Informació extreta de la UOC <http://estudis.uoc.edu/ca/graus/turisme/pla-estudis>

7è Semestre	8è Semestre
Pràcticum 6	Optatives (24)
Optatives (24)	Treball Fi de Grau (6)

Les sortides professionals:

Les principals sortides professionals del grau de Turisme tenen a veure amb:

- La gestió i direcció d'empreses i organitzacions turístiques, tant públiques com privades, especialment en els àmbits de l'allotjament i la intermediació turística.
- La planificació i gestió del territori, des dels seus diferents nivells administratius.

En tots dos casos, el perfil del graduat a la UOC anirà orientat a la gestió de la informació i el disseny de nous productes turístics, basats en la personalització, la flexibilitat i la sostenibilitat.

Concretament, s'identifiquen set àmbits de treball per al graduat en Turisme, a partir dels quals es fixen les següents professions per a les quals capacita i/o orienta la titulació:

Allotjament: Direcció hotelera, Responsable d'àrea allotjament, Cap de reserves, Cap comercial, Responsable de negoci electrònic.

Restauració: Direcció de Food and Beverage, Responsable de banquets i convencions, Cap comercial, Cap d'operacions.

Intermediació: Direcció d'agència de viatges, Gestor de viatges d'empresa, Responsable de producte, Direcció comercial, Responsable de negoci electrònic.

Transport i logística: Responsable de reserves, Responsable d'operacions, Direcció comercial, Responsable de serveis d'atenció al client.

Planificació i gestió pública de destinacions: Tècnic de gestió d'administracions públiques, Responsable de programa de pla de dinamització, Direcció de campanya de promoció de destinació, Responsable de centre d'iniciatives turístiques, Responsable d'oficina de turisme, Agent de desenvolupament local.

Productes i activitats turístiques: Tècnic assessor de gestió del patrimoni natural i cultural, Responsable de promoció i comercialització, Gestor de nous productes.

Formació, recerca i consultoria: Consultor turístic júnior, Ajudant de recerca.

Universitat Ramon Llull: Facultat de Turisme i direcció Hotelera Sant Ignasi³²

Curs	1r Quadrimestre	2n Quadrimestre
Primer Curs	Economia (6)	Tipologies turístiques (3)
	Comunicació (6)	Comptabilitat (6)
	Filosofia Social (3)	Economia de l'empresa (6)
	Geografia (6)	Service Encounters in Tourism and Hospitality (4)
	Mercats Turístics (6)	Sistemes d'informació i TIC en empreses turístiques i hoteleres (4)
	Anglès (B2, C1, C2) (3)	Anglès (B2, C1) (3)
	Francès (A1.1, A2, B1) (3)	Francès (A1.2; B1) o Alemany (A1, A2) (3)
	Alemany (A1.1 i A1.2)	Tipologies turístiques (3)

³² Informació extreta de HT Sant Ignasi http://www.tsi.url.edu/ca/grau-en-turisme/pla_d_estudis

Segon Curs	Comptabilitat II (6)	Dret turístic (6)
	Estadística (6)	Direcció de màrqueting (6)
	Direcció de recursos humans (4)	Antropologia i sociologia del turisme (4)
	Sectors Turístics (4)	E-Distribution (3)
	Travel 2.0 (3)	Personal and Professional Skills for Tourism and Hospitality (4)
	Anglès (B2.2, C1.1, C1.2) (4)	Anglès (B2.2, C1.1, C1.2) (3)
	Francès (A2, A2+, B1) o Alemany (A1, A2) (3)	Francès (A2,B1.1, B1.2) o Alemany (A2, B1)
Tercer Curs	Financial Management in Tourism and Hospitality (6)	Formació en l'empresa (30)
	Personnel Policies in Tourism and Hospitality (6)	
	Operational Marketing in Tourism and Hospitality (3)	
	Research Skills and Methods (3)	
	Hotel and Restaurant Management (6)	
	Academic English (3)	
	Francès (A2, B1.1, B1.2) o Alemany (A2) (3)	

Quart Curs	Optatives (30)	Undergraduate Dissertation (7)
		Business Strategies and CSR in Tourism and Hospitality (4)
		Organizational Behaviour and Organization Development in Tourism and Hospitality (6)
		Innovation and Entrepreneurship in Tourism and Hospitality (3)
		Events and PR Management (3)
		Destination Management (4)
		International Hospitality Management (3)
Sortides professionals: No hi ha dades		

Universitat de Barcelona: CETT³³ (centre adscrit)

Curs	1r Semestre	2n Semestre
Primer Curs	Comptabilitat en les empreses turístiques (6)	Bases de la investigació en turisme (6)
	Dret turístic (6)	Turisme i patrimoni (6)
	Economia turística (6)	Comunicació en anglès: iniciació (6)
	Geografia del turisme (6)	Turisme global (9)
	Introducció a la especialitat en direcció hotelera/turística (6)	
Segon Curs	Pràcticum I (9)	Comunicació en anglès: intermedi (6)
	Investigació de mercats (6)	Comunicació en segona llengua estrangera (6)
	Màrqueting estratègic i operatiu (6)	Anàlisi de les destinacions turístiques (6)
	Política turística (6)	Mobilitat turística (6)
	Gestió econòmica-financera en les empreses turístiques (6)	
Tercer Curs	Comunicació en anglès: avançat (9)	Organització de empreses turístiques i gestió de les persones (6)

³³ Informació extreta del CETT UB <http://www.cett.es/html/cat/grau-en-turisme.html>

	Comercialització i comunicació turística (6)	Pràcticum II
Quart Curs	Desenvolupament de competències directives i del esperit emprenedor en el sector turístic (6)	
	Projecte final de grau (30)	Optatives (30)
Itinerari d'especialitat	Assignatures pròpies de l'especialitat en : Direcció Hotelera / Direcció Turística (24)	
<p>Les sortides professionals estan per àmbits:</p> <p>Planificació i gestió de destinacions: Cap de projectes turístics en grans ciutats - Director de campanya de promoció de la destinació - Tècnic de gestió d'administracions públiques - Coordinador del servei d'atenció al visitant - Gestor d'espais de lleure - Gestor de destinacions turístiques - Guia acompanyant - Responsable de màrqueting - Responsable de programa del pla de dinamització - Responsable d'oficina de turisme - Tècnic en eines digitals i cartografia turística</p> <p>Productes i activitats turístiques: Gestor d'espais de lleure - Director de màrqueting - Incentives operator - Responsable de producció - Responsable del departament d'animació - Responsable de grups - Responsable d'enoturisme - Disseny de productes i activitats turístiques - Gestor de turisme cultural - Intèrpret del patrimoni - Dinamitzador de turisme cultural - Guia d'espais culturals - Informador turístic...</p> <p>Organització d'Esdeveniments i Congressos: Organitzador professional de congressos, esdeveniments i incentius - Tècnic de congressos - Responsable de booking - RRPP - Project manager - Planificador MICE - Tècnic DMC - Gestor d'incentius - Cap de vendes - Administració...</p> <p>Intermediació: Consultor de viatges - Project manager - Agent de viatges - Receptiu - Account manager - Departament d'operacions turístiques - Gestor de pàgines web i màrqueting on-line - Responsable de GDS - Social media/Community manager – Guia - Comptabilitat / finances - Reserves/booking...</p> <p>Transport i Logística: Expert en mobilitat turística - Director comercial - Responsable de GDS - Responsable de serveis d'atenció al client - Cap del departament de reserves - Responsable d'operacions - RRPP - Responsable de gestió de les tripulacions - TCP (tripulant de</p>		

cabina)...

Docència, investigació i consultoria:

Consultor turístic - Docent - Formador corporatiu - Investigador - Responsable d'auditories...

Empreses d'allotjament:

Director o sotsdirector d'hotel - Responsable d'organització de congressos/esdeveniments - Director comercial - Responsable de RRPP - Director de l'àrea d'allotjament - Revenue manager - Cap de recepció - Departament d'administració - Departament de qualitat i desenvolupament - Departament de RRHH - Event sales manager - F&B manager - Governant - Guest relations - Key account manager - Responsable de reserves - Social media/Community manager - Gestor d'allotjament en cases rurals, apartaments turístics, residències, hospitals i similars...

Empreses de restauració:

Director de càtering - Director de restauració - Director de banquets i convencions - Cap de compres - F&B manager - Director d'operacions - Responsable comercial de restauració- Responsable de centres de col·lectivitats - Responsable d'economat i bodega...

Gastronomia:

Creador i gestor de productes, esdeveniments i serveis turístics - Promotor del patrimoni alimentari i gastronòmic - Professional del màrqueting gastronòmic...

Universitat Autònoma de Barcelona: EUTDH³⁴ (centre adscrit)

Curs		
Primer curs	Introducció a l'Economia	Introducció al Dret
	Introducció a l'Empresa	Estadística Aplicada
	Primera Llengua Estrangera I	Segona Llengua Estrangera I
	Habilitats Informàtiques I d'Estudi	Fonaments del Turisme
	Geografia Regional	Anàlisi del Sector Turístic
Segon Curs	Gestió dels Recursos Humans	Comptabilitat
	Recursos Territorials Turístics	Pràcticum I
	Economia del Turisme	Habilitats en el Sector Turístic
	Primera Llengua Estrangera II	Segona Llengua Estrangera II
	Patrimoni Cultural	Planificació Estratègica de l'Empresa Turística
Tercer Curs	Direcció Comercial	Màrqueting Estratègic
	Comptabilitat de Gestió	Direcció Financera

³⁴ Informació extreta de la EUTDH UAB <http://www.uab.cat/web/estudiar/llistat-de-graus/pla-d-estudis/estructura-del-pla-d-8217-estudis/x-1345467811493.html?param1=1231314903164>

	Habilitats Directives i de Comunicació	Pràcticum II
	Primera Llengua Estrangera III	Segona Llengua Estrangera III
Quart Curs	Treball Fi de Grau	Optatives (30)
<p>Sortides professionals:</p> <p>Per la seva versatilitat, les persones graduades en Turisme poden desenvolupar l'activitat professional en molts àmbits d'actuació dins de les empreses del sector turístic i altres sectors relacionats. Els sectors principals d'ocupació són:</p> <ul style="list-style-type: none">• Establiments, serveis, entitats de promoció i oficines de turisme.• Empreses relacionades amb l'oferta turística complementària vinculada al lloc de destinació i a les activitats de turisme temàtic.• Empreses d'allotjament. Departaments de recepció, banquets i convencions, qualitat, atenció al client, personal de compres i comercial.• Empreses relacionades amb la creació, la distribució i la comercialització de productes i tasques d'assessorament a majoristes turístics i agents de viatge.• Investigació turística en institucions públiques i privades.• Consultoria.• Docència.• Creació d'una empresa pròpia.		

Universitat Pompeu Fabra: ESCSET-TecnoCampus (centre adscrit)³⁵

Curs	1r Trimestre	2n Trimestre	3r Trimestre
Primer Curs	Organització i administració d'empreses (6)	Màrqueting I (6)	Tècniques quantitatives (4)
	Estructura del mercat turístic (6)	Recursos territorials I (6)	Recursos Territorials II (6)
	Fonaments de matemàtiques I (4)	Fonaments de matemàtiques II (4)	Instruments quantitatius i (6)
		Eines TIC aplicades a l'empresa (6)	Llengua estrangera I (6)
Segon Curs	Introducció a l'economia (6)	Comptabilitat financera (6)	Inferència estadística (4)
	Gestió del Viatge (6)	Habilitats per a la direcció i la comunicació (6)	Operacions i processos (6)
	Comptabilitat (6)	Dret empresarial I (4)	Dret empresarial II (4)
			Recursos Humans (6)
			Llengua estrangera II (6)
	Anàlisi de l'entorn	Creativitat i innovació (6)	Fiscalitat de l'empresa turística

³⁵ El grau en Turisme es fa amb una simultaneïtat amb el grau d'ADEiGI, no s'ofereix com la resta d'universitats. Informació extreta de l' ESCSET. <http://www.tecnocampus.cat/ca/pla-estudis-ade-turisme>

Tercer Curs	macroeconòmic (4)		(6)
	Estratègia competitiva de l'empresa turística (6)	Patrons internacionals innovadors: teoria i tendències (4)	Innovació i desenvolupament en una economia global (6)
	Organització de l'empresa turística (6)	Turisme i transport (4)	El pla de màrqueting (4)
		Gestió d'Allotjaments (6)	Patrimoni cultural (6)
			Llengua estrangera (6)
Quart Curs	Inversió i finançament a curt termini (6)	Planificació Turística (4)	Noves tendències d'administració empresarial (6)
	Instal·lacions i equipaments d'oci (4)	Direcció financera (6)	Investigació de mercats (6)
	Xarxes socials (6)	Organització grans esdeveniments (4)	Gestió de la qualitat (6)
	Comptabilitat de costos (4)	Dret del sector turístic (6)	
Cinquè Curs	Elaboració de projectes (4)	Disseny i gestió de la innovació (6)	Treball final de grau turisme (20)
	Creació d'empreses innovadores i de base tecnològica (6)	Gestió de l'oci del benestar (4)	Treball final de grau Empresa (14)
			Pràctiques externes (20)

Sortides professionals:

Entre els diferents àmbits professionals de l'empresa, les àrees en les quals poden desenvolupar la seva tasca són fonamentalment les següents:

Àrees funcionals de l'empresa: gerència, projecció i estratègia, administració, producció, distribució, jurídica, fiscal i tributària, comptabilitat interna i externa, gestió financera, comercial i de màrqueting, proveïdors i cartera de clients, importació i exportació, tecnologia i operacions, recursos humans.

Assessoria i consultoria

Auditories comptable i fiscal

Gestoria administrativa

Banca, entitats financeres i d'assegurances

Administracions Públiques

Promotor de nous negocis

Gestor de la innovació i el canvi

Líder en gestió d'equips innovadors

Gestor de departaments de I+D o innovació

Dinamitzador de la innovació en organitzacions públiques o privades

Responsable de noves línies de negoci, noves divisions o spin-off en empreses existents

Promotor de creació de noves empreses

Per la seva vessant en Turisme, els graduats poden exercir més específicament en els següents sectors:

Transport i logística: Responsable de reserves, Responsable d'operacions, Direcció comercial, Responsable de serveis d'atenció al client.

Intermediació: Direcció d'agència de viatges, Gestor de viatges d'empresa, Responsable de producte, Direcció comercial, Responsable de negoci electrònic.

Planificació i gestió pública de destinacions: Tècnic de gestió d'administracions públiques, Responsable de programa de pla de dinamització, Direcció de campanya de promoció de destinació, Responsable de centre d'iniciatives turístiques, Responsable d'oficina de turisme, Agent de desenvolupament local.

Allotjament i restauració: Direcció hotelera, Responsable d'àrea allotjament, Cap de reserves, Cap comercial, Responsable de negoci electrònic. Direcció de Food and Beverage, Responsable de banquetes i convencions.

Productes i activitats turístiques: Tècnic assessor de gestió del patrimoni natural i cultural, Responsable de promoció i comercialització, Gestor de nous productes.

Formació, recerca i consultoria: Consultor turístic júnior, Ajudant de recerca.

ANNEXE II

Taules de convalidació de crèdits ECTS de les universitats catalanes i centres adscrits³⁶ que imparteixen el Grau en Turisme, als alumnes que accedeixen d'un CFGS d'Hoteleria i Turisme:

Agències de Viatges i Gestió d'Esdeveniments

UOC		CETT (UB)		URV		UdL	
Càrrega lectiva	Crèdits	Càrrega lectiva	Crèdits	Càrrega lectiva	Crèdits	Càrrega lectiva	Crèdits
Total:	240	Total:	240	Total:	240	Total:	240
Efectiva:	204	Efectiva:	180	Efectiva:	180	Efectiva:	198
Reconeguda:	36	Reconeguda:	60	Reconeguda:	60	Reconeguda:	42
%	15,00%	%	25,00%	%	25,00%	%	17,50%
Assignatura	Crèdits	Assignatura	Crèdits	Assignatura	Crèdits	Assignatura	Crèdits
Destinacions turístiques	6	Comunicació en segona llengua estrangera	6	Anglès intermedi	6	Estructura del mercat turístic	6
Intermediació turística	6	Geografia del turisme	6	Atenció al client	3	Confeció i comercialització del producte turístic	6
Idioma modern: Anglès I	6	Màrqueting estratègic i operatiu	6	Espais i recursos turístics	6	Geografia turística del món	6
Introducció a l'espai turístic	6	Organització d'empreses i gestió de les persones	6	Estructura de mercats turístics	6	Gestió d'esdeveniments, protocol i comunicació	6
Fonaments de màrqueting	6	Potenciació de la comunicació en llengua estrangera – 1	3	Francès preliminar	6	Direcció de màrqueting turístic	6
Iniciativa emprenedora	6	Turisme global	9	Geografia de les destinacions turístiques	6	Organització i gestió d'empreses d'intermediació	6
		Turisme i patrimoni	6	Gestió d'esdeveniments turístics	3	Comptabilitat financera	6
		Pràcticum I: Iniciació	9	Gestió i processos de producció en agències de viatge	6		
		Crèdits optatius reconeguts de la matèria de màrqueting hotelier	3	Introducció al dret	6		
		Crèdits optatius reconeguts de la matèria de gestió d'empreses i serveis turístics	6	Màrqueting turístic	6		
				Organització de viatges	6		

³⁶ Elaboració pròpia a través de la informació dels webs dels centre de formació així com del web "Què i per què estudiar a les universitats catalanes?"

<http://aplicacions.universitats.gencat.cat/qpq/AppJava/real/lIstarGrauPerBranca.do?partMenuId=15>

UdG		EUTDH (UAB)		ESCSET (UPF)		FTDHSI (RLL)	
Càrrega lectiva	Crèdits	Càrrega lectiva	Crèdits	Càrrega lectiva	Crèdits	Càrrega lectiva	Crèdits
Total:	240	Total:	240	Total:	240	Total:	240
Efectiva:	213	Efectiva:	180	Efectiva:	222	Efectiva:	224
Reconeguda:	27	Reconeguda:	60	Reconeguda:	18	Reconeguda:	16
%	11,25%	%	25,00%	%	7,50%	%	6,67%
Assignatura	Crèdits	Assignatura	Crèdits		Crèdits		Crèdits
Dimensió econòmica del mercat turístic	6	Anàlisi sector turístic	6	Gestió del viatge	6	Service encounters	4
Dimensió territorial del turisme	6	Direcció comercial	6	Llengua estrangera I	6	Protocol & PR	10
Gestió d'intermediació, transport i distribució	6	Fonaments del Turisme	6	Màrqueting I	6	Màrqueting I	6
Gestió operativa d'agències de viatges	3	Geografia regional	6	Organització de grans esdeveniments	4		
Màrqueting turístic	6	Organització d'empreses turístiques	6	Organització de l'empresa turística	6		
		Publicitat i relacions públiques	6	Recursos humans	6		
		Recursos turístics	6				
		Transport logístic i distribució	6				
		Pràcticum I	12				
Mitjana de crèdits reconeguts					16,61%		

Gestió Allotjament Turístic

UOC		CETT (UB)		URV		UdL	
Càrrega lectiva	Crèdits	Càrrega lectiva	Crèdits	Càrrega lectiva	Crèdits	Càrrega lectiva	Crèdits
Total:	240	Total:	240	Total:	240	Total:	240
Efectiva:	204	Efectiva:	180	Efectiva:	192	Efectiva:	204
Reconeguda:	36	Reconeguda:	60	Reconeguda:	48	Reconeguda:	36
%	15,00%	%	25,00%	%	20,00%	%	15,00%
Assignatura	Crèdits	Assignatura	Crèdits	Assignatura	Crèdits	Assignatura	Crèdits
Pràctiques empresarials II	6	Comptabilitat en empreses turístiques	6	Introducció al Dret	6	Estructura del mercat turístic	6.0
Persones i organitzacions	6	Comunicació en segona llengua estrangera	6	Anglès intermedi	6	Gestió d'esdeveniments, protocol i comunicació	6.0
Introducció a les competències TIC	6	Introducció a l'especialitat en direcció hotelera/turística	6	Àrees funcionals a l'empresa hotelera	6	Organització i gestió d'allotjaments i restauració	6.0
Fonaments de màrqueting	6	Màrqueting estratègic i operatiu	6	Atenció al client	6	Direcció de màrqueting	6.0

Idioma modern: Anglès I	6	Organització d'empreses i gestió de les persones	6	Direcció hotelera	6	turístic Direcció i gestió de persones	6.0
Iniciativa emprenedora	6	Organització hotelera	3	Francès preliminar	6	Fonaments de gestió d'empresa turística	6.0
		Potenciació de la comunicació en llengua estrangera - 1	3	Gestió de recursos humans	6		
		Turisme global	8	gestió d'esdeveniments	3		
		Pràcticum I: Iniciació	9	Màrqueting turístic	3		
		Crèdits optatius reconeguts de la matèria de màrqueting hoteler	3				
		Crèdits optatius reconeguts de la matèria de gestió d'empreses i serveis turístics	3				
UdG		EUTDH (UAB)		ESCSET (UPF)		FTDHSI (RLL)	
Càrrega lectiva	Crèdits	Càrrega lectiva	Crèdits	Càrrega lectiva	Crèdits	Càrrega lectiva	Crèdits
Total:	240	Total:	240	Total:	240	Total:	240
Efectiva:	213	Efectiva:	189	Efectiva:	222	Efectiva:	210
Reconeguda:	27	Reconeguda:	51	Reconeguda:	18	Reconeguda:	30
%	11,25%	%	21,25%	%	7,50%	%	12,50%
Assignatura	Crèdits	Assignatura	Crèdits	Assignatura	Crèdits	Assignatura	Crèdits
Dimensió econòmica del mercat turístic	6	Anàlisi sector Turístic	6	Estructura del mercat turístic	6	Personal & professional skills	4
Direcció i gestió de personal	3	Direcció Comercial	6	Gestió d'allotjaments	6	Service encounters	4
Gestió d'allotjaments i restauració	6	Fonaments del Turisme	6	Recursos humans I	6	Protocol & PR	10
gestió operativa d'allotjaments	3	Gestió dels Recursos Humans	6			Communication	6
Màrqueting Turístic	6	Organització de Congressos i convencions	3			Màrqueting I	6
Operacions de "room division"	3	Organització d'empreses turístiques	6				
		Publicitat i RRPP	6				
		Pràcticum I	12				
Mitjana de crèdits reconeguts					15,94%		

Direcció Serveis de Restauració

UOC		CETT (UB)		URV		URV	
Càrrega lectiva	Crèdits	Càrrega lectiva	Crèdits	Càrrega lectiva	Crèdits	Càrrega lectiva	Crèdits
Total:	240	Total:	240	Total:	240	Total:	240
Efectiva:	204	Efectiva:	186	Efectiva:	240	Efectiva:	218
Reconeguda:	36	Reconeguda:	54	Reconeguda:	0	Reconeguda:	12
%	15,00%	%	22,50%	%	0,00%	%	5,00%
Assignatura	Crèdits	Assignatura	Crèdits	Assignatura	Crèdits	Assignatura	Crèdits
Idioma modern: Anglès I	6	Comunicació en segona llengua estrangera	6			Direcció de la restauració	6
Pràctiques empresarials II	6	Gestió de restauració	6			Direcció i gestió de persones	6
Persones i organitzacions	6	Màrqueting estratègic i operatiu	6				
Introducció a les competències TIC	6	Organització d'empreses i gestió de les persones	6				
Introducció a l'empresa	6	Potenciació de la comunicació en llengua estrangera - 1	3				
Fonaments de màrqueting	6	Pràcticum I: Iniciació	9				
		Crèdits optatius reconeguts de la matèria de gestió de restauració	9				
		Crèdits optatius reconeguts de la matèria gestió de projectes turístics	3				
		Crèdits optatius reconeguts de la matèria gestió d'empreses i serveis turístics	6				
UdG		EUTDH (UAB)		ESCSET (UPF)		FTDHSI (RLL)	
Càrrega lectiva	Crèdits	Càrrega lectiva	Crèdits	Càrrega lectiva	Crèdits	Càrrega lectiva	Crèdits
Total:	240	Total:	240	Total:	240	Total:	240
Efectiva:	186	Efectiva:	204	Efectiva:	222	Efectiva:	222
Reconeguda:	54	Reconeguda:	36	Reconeguda:	18	Reconeguda:	18
%	22,50%	%	15,00%	%	7,50%	%	7,50%
Assignatura	Crèdits	Assignatura	Crèdits	Assignatura	Crèdits	Assignatura	Crèdits
Emprenedoria	3	Gastronomia i enologia	6	Llengua estrangera I	6	Culinary arts	10
Direcció i gestió de personal	3	Gestió del Servei i Atenció al client	6	Màrqueting I	6	Service encounters	4
Estructures i equipaments	3	Gestió dels recursos humans	6	Recursos humans I	6	Direcció RRHH	4
Gastronomia i enologia	3	Gestió Financera i Control d'Estocs	6				
Gestió d'allotjaments i restauració	6	Nutrició i Dietètica	6				
Introducció a la restauració	3	Restauració	6				

Mitjana de crèdits reconeguts

13,57%

Direcció de Cuina

UOC		CETT (UB)		URV		UdL	
Càrrega lectiva	Crèdits	Càrrega lectiva	Crèdits	Càrrega lectiva	Crèdits	Càrrega lectiva	Crèdits
Total:	240	Total:	240	Total:	240	Total:	240
Efectiva:	216	Efectiva:	198	Efectiva:	240	Efectiva:	240
Reconeguda:	24	Reconeguda:	42	Reconeguda:	0	Reconeguda:	0
%	10,00%	%	17,50%	%	0,00%	%	0,00%
Assignatura	Crèdits	Assignatura	Crèdits	Assignatura	Crèdits	Assignatura	Crèdits
Idioma modern: Anglès I	6	Crèdits optatius reconeguts de la matèria gestió d'empreses i serveis turístics	3				
Pràctiques empresarials II Turisme	6	Crèdits optatius reconeguts en la matèria de gestió de projectes turístics	3				
Iniciativa emprenedora	6	Crèdits optatius reconeguts en la matèria de gestió de restauració	9				
Persones i organitzacions	6	Gestió de restauració	6				
		Màrqueting estratègic i operatiu	6				
		Organització d'empreses i gestió de les persones	6				
		Pràcticum I: Iniciació	9				
UdG		EUTDH (UAB)		ESCSET (UPF)		FTDHSI (RLL)	
Càrrega lectiva	Crèdits	Càrrega lectiva	Crèdits	Càrrega lectiva	Crèdits	Càrrega lectiva	Crèdits
Total:	240	Total:	240	Total:	240	Total:	240
Efectiva:	222	Efectiva:	210	Efectiva:	210	Efectiva:	222
Reconeguda:	18	Reconeguda:	30	Reconeguda:	0	Reconeguda:	18
%	7,50%	%	12,50%	%	0,00%	%	7,50%
Assignatura	Crèdits	Assignatura	Crèdits	Assignatura	Crèdits	Assignatura	Crèdits
Direcció i gestió de personal	3	Gastronomia i Enologia	6			Direcció RRHH	4
Emprenedoria	3	Gestió del Servei i atenció al client	6			Service encounters	4
Gastronomia i enologia	3	Gestió dels recursos humans	6			Culinary arts	10
Gestió d'allotjaments i restauració	6	Gestió financera i control d'estocs	6				
Introducció a la restauració	3	Nutrició i Dietètica	6				
Mitjana de crèdits reconeguts				11,00%			

Restauració

UOC		CETT (UB)		URV		UdL	
Càrrega lectiva	Crèdits	Càrrega lectiva	Crèdits	Càrrega lectiva	Crèdits	Càrrega lectiva	Crèdits
Total:	240	Total:	240	Total:	240	Total:	240
Efectiva:	210	Efectiva:	186	Efectiva:	210	Efectiva:	234
Reconeguda:	30	Reconeguda:	54	Reconeguda:	30	Reconeguda:	6
%	12,50%	%	22,50%	%	12,50%	%	2,50%
Assignatura	Crèdits	Assignatura	Crèdits	Assignatura	Crèdits	Assignatura	Crèdits
Fonaments de màrqueting	6	Control de gestió en la restauració	3	Gestió de recursos humans	6	Direcció de la restauració	6
Idioma modern I: Anglès	6	Disseny i gestió web	3	Gestió d'empresa	6		
Iniciació a les competències TIC	6	Gastronomia	3	Gestió i processos de producció en restauració	6		
Introducció a l'empresa	6	Gestió de restauració	9	Introducció al dret	6		
Persones i organitzacions	6	Gestió operativa en la restauració	6	Màrqueting turístic	6		
		Màrqueting estratègic i operatiu	6				
		Organització de congressos i esdeveniments	3				
		Practicum I	3				
UdG		EUTDH (UAB)		ESCSET (UPF)		FTDHSI (RLL)	
Càrrega lectiva	Crèdits	Càrrega lectiva	Crèdits	Càrrega lectiva	Crèdits	Càrrega lectiva	Crèdits
Total:	240	Total:	240	Total:	240	Total:	240
Efectiva:	213	Efectiva:	222	Efectiva:	222	Efectiva:	216
Reconeguda:	27	Reconeguda:	18	Reconeguda:	18	Reconeguda:	24
%	11,25%	%	7,50%	%	7,50%	%	10,00%
Assignatura	Crèdits	Assignatura	Crèdits	Assignatura	Crèdits	Assignatura	Crèdits
Direcció i gestió de personal	3	Gestió del Server i atenció al client	6	Direcció comercial	6	Personal & professional skills	4
Gastronomia i enologia	3	Gestió dels recursos humans	6	Llengua estrangera I	6	Màrqueting I	6
Gestió d'allotjaments i restauració	6	Màrqueting estratègic	6	Relacions interpersonals en l'empresa	6	Service encounters	4
Introducció a la restauració	3	Organització d'empreses turístiques	6			Culinary arts	10
Màrqueting turístic	6	Pràcticum I	12				
Organització d'empreses turístiques	6	Restauració	6				
Mitjana de crèdits reconeguts				10,78%			

Informació i Comercialització Turística

UOC		CETT (UB)		URV		UdL	
Càrrega lectiva	Crèdits	Càrrega lectiva	Crèdits	Càrrega lectiva	Crèdits	Càrrega lectiva	Crèdits
Total:	240	Total:	240	Total:	240	Total:	240
Efectiva:	222	Efectiva:	198	Efectiva:	219	Efectiva:	238
Reconeguda:	18	Reconeguda:	42	Reconeguda:	21	Reconeguda:	12
%	7,50%	%	17,50%	%	8,75%	%	5,00%
Assignatura	Crèdits	Assignatura	Crèdits	Assignatura	Crèdits	Assignatura	Crèdits
Destinacions turístiques	6	Anàlisi de les destinacions turístiques	6	Geografia de les destinacions	6	Geografia turística del món	6
Idioma modern I: Anglès	6	Dret turístic	6	Introducció al dret	6	El guiatge territorial i la informació turística	6
Iniciació a les competències TIC	6	Geografia del turisme	6	Taller de disseny de productes turístics	6		
		Màrqueting estratègic i operatiu	6	Tècniques de comercialització en hoteleria	3		
		Turisme global	9				
		Pràcticum I	9				
UdG		EUTDH (UAB)		ESCSET (UPF)		FTDHSI (RLL)	
Càrrega lectiva	Crèdits	Càrrega lectiva	Crèdits	Càrrega lectiva	Crèdits	Càrrega lectiva	Crèdits
Total:	240	Total:	240	Total:	240	Total:	240
Efectiva:	219	Efectiva:	189	Efectiva:	198	Efectiva:	224
Reconeguda:	21	Reconeguda:	51	Reconeguda:	30	Reconeguda:	16
%	8,75%	%	21,25%	%	12,50%	%	6,67%
Assignatura	Crèdits	Assignatura	Crèdits	Assignatura	Crèdits	Assignatura	Crèdits
Dimensió jurídica del turisme	6	Gestió d'oficines de turisme	3	Estructura del mercat turístic	6	Màrqueting I	6
Guiatge turístic	3	Parcs temàtics d'oci i animació	3	Llengua estrangera I	6	Communication	6
Màrqueting turístic	6	Màrqueting estratègic	6	Màrqueting I	6	Service encounters	4
Tècniques informàtiques i comunicatives	6	Organització d'empreses turístiques	6	Recursos territorials I	6		
		Pràcticum I	12	Recursos territorials II	6		
		Geografia regional	6				
		Guia Turisme	3				
		Fonaments del turisme	6				
		Productes turístics	6				
Mitjana de crèdits reconeguts					10,99%		

Guia, Informació i Assistència Turístiques

UOC		CETT (UB)		URV		UdL	
Càrrega lectiva	Crèdits	Càrrega lectiva	Crèdits	Càrrega lectiva	Crèdits	Càrrega lectiva	Crèdits
Total:	240	Total:	240	Total:	240	Total:	240
Efectiva:	210	Efectiva:	180	Efectiva:	186	Efectiva:	204
Reconeguda:	30	Reconeguda:	60	Reconeguda:	54	Reconeguda:	36
%	12,50%	%	25,00%	%	22,50%	%	15,00%
Assignatura	Crèdits	Assignatura	Crèdits	Assignatura	Crèdits	Assignatura	Crèdits
Destinacions turístiques	6	Anàlisi de les destinacions turístiques	6	Anglès intermedi	6	El guiatge territorial i la informació turística	6
Estructura de mercats	6	Comunicació en segona llengua estrangera	6	Atenció al client	3	Gestió d'esdeveniments, protocol i comunicació	6
Fonaments de màrqueting	6	Empreses de serveis turístics	6	Espais i recursos turístics	6	Estructura del mercat turístic	6
Gestió d'oficines de turisme	6	Màrqueting estratègic i operatiu	6	Estructura de mercats turístics	6	Geografia turística del món	6
Patrimoni cultural	6	Organització d'empreses i gestió de les persones	6	Francès preliminar	6	Recursos territorials turístics	6
		Potenciació de la comunicació en llengua estrangera – 1	3	Geografia de les destinacions turístiques	6	Direcció de màrqueting turístic	6
		Turisme global	9	Gestió d'oficines de turisme	3		
		Turisme i patrimoni	6	Introducció al dret	6		
		Pràcticum I: Iniciació	9	Màrqueting turístic	6		
		Crèdits optatius reconeguts de la matèria de gestió d'empreses i SERVEIS TURÍSTICS	3	Taller de disseny de productes turístics	6		
UdG		EUTDH (UAB)		ESCSET (UPF)		FTDHSI (RLL)	
Càrrega lectiva	Crèdits	Càrrega lectiva	Crèdits	Càrrega lectiva	Crèdits	Càrrega lectiva	Crèdits
Total:	240	Total:	240	Total:	240	Total:	240
Efectiva:	213	Efectiva:	186	Efectiva:	222	Efectiva:	210
Reconeguda:	27	Reconeguda:	54	Reconeguda:	18	Reconeguda:	30
%	11,25%	%	22,50%	%	7,50%	%	12,50%
Assignatura	Crèdits	Assignatura	Crèdits	Assignatura	Crèdits	Assignatura	Crèdits
Dimensió econòmica del mercat turístic	6	Destins turístics i promoció pública	6	Direcció comercial	6	Service encounters	4
Dimensió territorial del turisme	6	Direcció comercial	6	Llengua estrangera I	6	Protocol & PR	10
Emprenedoria	3	Fonaments del turisme	6			Personal & professional skills	4
Guiatge turístic	3	Geografia regional	6			Màrqueting I	6
Màrqueting turístic	6	Gestió d'oficines de turisme	3			Communication	6
Oficines de turisme i informació	3	Guia de turisme	3				

turística	Pràcticum I	12	
	Publicitat i relacions públiques	6	
	Recursos territorials turístics	6	
	Mitjana de crèdits reconeguts		16,09%

Agència de Viatges

UOC		CETT (UB)		URV		UdL	
Càrrega lectiva	Crèdits	Càrrega lectiva	Crèdits	Càrrega lectiva	Crèdits	Càrrega lectiva	Crèdits
Total:	240	Total:	240	Total:	240	Total:	240
Efectiva:	204	Efectiva:	201	Efectiva:	198	Efectiva:	222
Reconeguda:	36	Reconeguda:	39	Reconeguda:	42	Reconeguda:	18
%	15,00%	%	16,25%	%	17,50%	%	7,50%
Assignatura	Crèdits	Assignatura	Crèdits	Assignatura	Crèdits	Assignatura	Crèdits
Destinacions turístiques	6	Intermediació turística	3	Introducció al dret	6	Comptabilitat financera	6.0
Fonaments de màrqueting	6	Màrqueting estratègic i operatiu	6	Comptabilitat	6	Organització i gestió d'empreses d'intermediació	6.0
Idioma modern I: Anglès	6	Organització d'empreses turístiques i gestió de persones	6	Geografia de les destinacions turístiques	6	Confeció i comercialització del producte turístic	6.0
Iniciació a les competències TIC	6	Turisme global	9	gestió de recursos humans	6		
Introducció a la informació financera	6	Pràcticum I	9	Gestió i processos de producció en agències de viatges	6		
Introducció a l'empresa	6	Crèdits optatius reconeguts de la matèria de gestió d'empreses i serveis turístics	5	Màrqueting turístic	6		
				Organització de viatges	6		
UdG		EUTDH (UAB)		ESCSET (UPF)		FTDHSI (RLL)	
Càrrega lectiva	Crèdits	Càrrega lectiva	Crèdits	Càrrega lectiva	Crèdits	Càrrega lectiva	Crèdits
Total:	240	Total:	240	Total:	240	Total:	240
Efectiva:	207	Efectiva:	189	Efectiva:	210	Efectiva:	224
Reconeguda:	33	Reconeguda:	51	Reconeguda:	30	Reconeguda:	16
%	13,75%	%	21,25%	%	12,50%	%	6,67%
Assignatura	Crèdits	Assignatura	Crèdits	Assignatura	Crèdits	Assignatura	Crèdits
Comercialització de productes turístics	3	Comercialització informatitzada	3	Estructura del mercat turístic	6	Màrqueting I	6
Comptabilitat de empreses turístiques	6	Comptabilitat	6	Gestió del viatge	6	Service encounters	4

Direcció i gestió de personal	3	Fonaments del Turisme	6	Llengua estrangera I	6	Communication	6
Gestió d'intermediació, transport i distribució	6	Gestió dels recursos humans	6	Màrqueting I	6		
Gestió operativa d'agències de viatges	3	Màrqueting estratègic	6	Recursos humans	6		
Màrqueting turístic	6	Organització d'empreses turístiques	6				
Organització d'empreses turístiques	6	Transport, logística i distribució	6				
		Pràcticum I	12				
Mitjana de crèdits reconeguts					13,80%		

Allotjaments Turístics

UOC		CETT (UB)		URV		UdL	
Càrrega lectiva	Crèdits	Càrrega lectiva	Crèdits	Càrrega lectiva	Crèdits	Càrrega lectiva	Crèdits
Total:	240	Total:	240	Total:	240	Total:	240
Efectiva:	210	Efectiva:	210	Efectiva:	213	Efectiva:	238
Reconeguda:	30	Reconeguda:	30	Reconeguda:	27	Reconeguda:	12
%	12,50%	%	12,50%	%	11,25%	%	5,00%
Assignatura	Crèdits	Assignatura	Crèdits	Assignatura	Crèdits	Assignatura	Crèdits
Fonaments de màrqueting	6	Màrqueting estratègic i operatiu	6	Introducció al dret	6	Fonaments de gestió d'empresa turística	6
Idioma modern I: Anglès	6	Organització d'empreses i gestió de les persones	6	Àrees funcionals a l'empresa hotelera	6	Organització i gestió d'allotjaments i restauració	6
Iniciació a les competències TIC	6	Organització de congressos i esdeveniments	3	Atenció al client	3		
Iniciativa emprenedora	6	Organització hotelera	3	Gestió de recursos humans	6		
Persones i organitzacions	6	Pràcticum I	9	Màrqueting turístic	6		
		Crèdits optatius reconeguts de la matèria de gestió d'empreses i serveis turístics	3				
UdG		EUTDH (UAB)		ESCSET (UPF)		FTDHSI (RLL)	
Càrrega lectiva	Crèdits	Càrrega lectiva	Crèdits	Càrrega lectiva	Crèdits	Càrrega lectiva	Crèdits
Total:	240	Total:	240	Total:	240	Total:	240
Efectiva:	213	Efectiva:	204	Efectiva:	216	Efectiva:	220
Reconeguda:	27	Reconeguda:	36	Reconeguda:	24	Reconeguda:	20
%	11,25%	%	15,00%	%	10,00%	%	8,33%
Assignatura	Crèdits	Assignatura	Crèdits	Assignatura	Crèdits	Assignatura	Crèdits
Màrqueting turístic	6	Gestió del Servei i atenció al client	6	Gestió d'allotjaments	6	Personal & professional skills	4
Gestió	6	Gestió dels recursos	6	Llengua	6	Communication	6

d'allotjaments i restauració		humans		estrangera I			
Gestió operativa d'allotjaments	3	Màrqueting estratègic	6	Màrqueting I	6	Service encounters	4
Direcció i gestió de personal	3	Organització d'empreses turístiques	6	Recursos humans I	6	Màrqueting I	6
Operacions de 'room division'	3	Pràcticum I	12				
Organització d'empreses turístiques	6						
Mitjana de crèdits reconeguts					12,26%		

Entrevistes en profunditat.

1. Entrevista al Dr. Joan Miquel Gomis: Director del Programa de Turisme dels Estudis d'Economia i Empresa de la UOC.

Arxiu entrevista:

Entrevista Joan Miquel Gomis.mp3

2. Entrevista al Dr. Joaquim Majó: Degà de la Facultat de Turisme de la Universitat de Girona.

Arxiu entrevista:

Entrevista Joaquim Majó.mp3

3. Entrevista al Sr. Patrick Torrent: Director executiu de l' Agència Catalana de Turisme.

Arxiu entrevista:

Entrevista Patrick Torrent.mp3